

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
İLKÖĞRETİM TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN SURIYELİ
ÖĞRENCİLER HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Seda Alpaslan

Antalya, 2019

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
İLKÖĞRETİM TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN SURİYELİ
ÖĞRENCİLER HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Seda Alpaslan

Danışman: Prof. Dr. Yüksel Kaştan

Antalya, 2019

DOĐRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı dűşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakalarında gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanımında alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım. Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

08/04/2019

Seda ALPASLAN

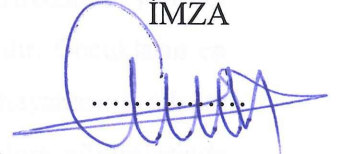
T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Seda ALPASLAN'ın bu çalışması 08/04/2019 tarihinde jürimiz tarafından İlköğretim Anabilim Dalı İlköğretim Tezli Yüksek Lisans Programında **Yüksek Lisans Tezi** olarak **oy birliği** ile kabul edilmiştir

Başkan

: Prof. Dr. Salih CEYLAN

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Temel Eğitim

İMZA

Üye

: Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA

Akdeniz, Eğitim Fakültesi,
Türkçe ve Sosyal Bilimler

Üye (Danışman)

: Prof. Dr. Yüksel KAŞTAN

Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Türkçe ve Sosyal Bilimler

YÜKSEK LİSANS TEZİNİN ADI: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrenciler Hakkında Görüşlerinin İncelenmesi

ONAY: Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunun tarihli ve sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Ramazan KARATAŞ

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Bu araştırma ile Suriyeli öğrenciler hakkında Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Suriye'deki iç savaştan kaçarak başta Türkiye olmak üzere kendilerine yakın komşu ülkelere göç etmek zorunda kalan Suriyeliler arasında en çok çocukların mağdur oldukları açıktır. Suriyeli çocuklar, bu acı ve zorunlu göçü yaşayarak diline, kültürüne, eğitim ve müfredatına yabancı oldukları bir ülkede yaşamlarını sürdürmek durumunda kalmışlardır. Çocukların en temel hakkı olan eğitim hayatlarına devam etmeleri ise yeni hayatlarına adapte olmalarında oldukça önemlidir. Bu süreçte en büyük görev onlara eğitimlerinde rehberlik edecek olan öğretmenlere düşmektedir. Suriyeli çocukların Türkiye'deki hayatlarına devam etmeleri, ülkenin genelini ve yaşadıkları şehrin kültürünü, tarihini tanımaları açısından Sosyal Bilgiler dersi ve bu dersi veren Sosyal Bilgiler öğretmenleri ön plana çıkmaktadır.

Araştırma sürecinin her aşamasında pek çok kişinin katkısı olmuştur. Araştırma konusunun belirlenmesinden itibaren görüşlerini, önerilerini, yardımlarını benden esirgemeyen, engin tecrübesi ve bilgi birikimi ile akademik anlamda yetişmemde büyük payı olan, her daim bana yol göstereceğini, beni destekleyeceğini ve her zaman yanımda olacağını bildiğim değerli tez danışmanım, kıymetli hocam Sayın Prof. Dr. Yüksel Kaştan' a teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmamda büyük bir sabır ve özveri ile bana katkı sağlayan, beni asla geri çevirmeyen güler yüzlü hocam Sayın Doç. Dr. Çiğdem Apaydın'a ve kıymetli vakitlerini bana ayırarak tezim ile ilgili fikirlerini benimle paylaşan Sayın Prof. Dr. Hilmi Demirkaya'ya ve Sayın Dr. Öğr. Üyesi Hakan Koğar'a, lisans eğitimimde emekleri olan tüm hocalarıma şükranlarımı sunarım. Vakitlerinden feragat ederek görüşlerini bildirdikleri ve bana yardımcı oldukları için, araştırmaya katılan sevgili Sosyal Bilgiler öğretmenlerine, kapılarını çaldığımda beni hoşgörü ile karşılayıp ağırlayan okul idarecilerine çok teşekkür ederim.

Beni büyüten, yetiştiren, maddi ve manevi emek vererek bu günlere getiren sevgili annem Gül Konca Yılmaz ve sevgili babam Hüseyin Yılmaz'a teşekkürlerimi bir borç bilirim. Son olarak gerek araştırma sürecinde gerek akademik faaliyetlerimde benden maddi ve manevi desteğini esirgemeyen, büyük bir sabır ve saygıyla her daim yanımda olan, iyi ki var dediğim değerli eşim Mustafa Alpaslan'a çok teşekkür ederim.

ÖZET
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN SURIYELİ ÖĞRENCİLER
HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Alpaslan, Seda

İlköğretim Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Yüksel Kaştan

Nisan 2019, 100 sayfa

Türkiye’de yaşama dâhil olan Suriyeli çocukların hayata ve yaşadıkları yere adapte olmaları sağlanmaya çalışılmaktadır. Bunu sağlarken de en büyük görev sığınmacı çocukları eğiten öğretmenlere düşmektedir. Türkiye Cumhuriyeti kimlik belgesini elde eden sığınmacı çocuklar, e-okul sistemine kayıtlı olarak, devlet okullarında eğitimlerine devam edebilmektedir. Ancak bu süreçte, uyum sorunu, dil sorunu, psikososyal sorunlar, davranış problemleri vb. pek çok sorun ortaya çıkmaktadır.

Bir zorunluluk neticesinde ülkelerini terk ederek Türkiye’ye sığınan Suriyeli mülteciler kendileri için hazırlanan kampların dışında Türkiye’nin farklı şehirlerine dağılmışlardır. Antalya da Suriyeliler tarafından tercih edilen şehirlerden biridir. Bu çalışmada Antalya’nın merkez ilçelerinde (Aksu, Döşemealtı, Kepez, Konyaaltı, Muratpaşa) görev yapan ve Suriyeli öğrencisi olan Sosyal Bilgiler Öğretmenleri ile görüşülmüş, onların Suriyeli öğrenciler hakkındaki görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bu araştırma nitel araştırma yöntemi ile oluşturulmuştur. Bu amaçla Antalya’nın merkez ilçelerinde görev yapan 20 Sosyal Bilgiler Öğretmeni ile görüşülmüştür. Araştırmada nitel araştırma tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış olup, elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli mülteciler, Suriyeli sığınmacı çocuklar, Sosyal Bilgiler Öğretmenleri, eğitim, sosyal bilgiler eğitimi.

ABSTRACT

Alpaslan, Seda

Department of Primary Education

Thesis Supervisor: Prof. Dr. Yüksel Kaştan

April 2019, 100 pages

EXAMINATION OF SOCIAL STUDIES TEACHERS' OPINIONS ABOUT THE SYRIAN STUDENTS

Syrian children's lives and have to adapt to life in Turkey, including where they live, which is trying to provide. In providing this, the greatest task falls on our teachers who train asylum seekers. Asylum-seeking children who obtained the identity documents of the Republic of Turkey, as registered with the e-school system, it is able to continue their education in state schools. However, in this process, adaptation problem, language problem, psychosocial problems, behavior problems etc. many problems arise.

Syrian refugees who took refuge in Turkey to leave the country must result in a scattered in different cities of Turkey are prepared for them outside the camp. Antalya is one of the cities preferred by the Syrians. In this study, Social Studies Teachers who were working in the central districts of Antalya (Aksu, Döşemealtı, Kepez, Konyaaltı, Muratpaşa) and Syrian students were interviewed.

This research was formed in the qualitative research method. For this purpose, 20 Social Studies teachers working in central districts of Antalya were interviewed. In the study, semi-structured interview form which is one of the qualitative research techniques has been used and the data has been analyzed with content analysis technique.

Keywords: Syrian refugees, Syrian refugee children, Social Studies teachers, education, social studies education.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar LİSTESİ.....	vii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	viii

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.2.1. Problem Cümlesi	3
1.2.2. Alt Problemler	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Varsayımlar	5
1.5. Sınırlılıklar	5
1.6. Tanımlar	6

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Göç Kavramı	7
2.2. Göçün Nedenleri	8
2.2.1. Ekonomik Nedenler.....	8
2.2.2. Sosyokültürel ve Siyasal Nedenler.....	9
2.2.3. Güvenlik Nedenleri	9
2.2.4. Doğal Nedenler	10
2.3. Türkiye’de Göç Hareketleri	10
2.4. Suriye’den Göç.....	12
2.5. Suriye’den Türkiye’ye Göç.....	13
2.6. Göç ve Eğitim İlişkisi	18
2.6.1. Türkiye’deki Suriyelilerin Eğitime Katılması.....	19
2.6.2. Antalya’da Suriyelilerin Eğitime Katılması.....	23
2.7. İlgili Araştırmalar.....	24
2.7.1. Türkiye’de Yapılan Araştırmalar	25
2.7.2. Dünya’da Yapılan Araştırmalar	30

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	35
3.2. Çalışma Grubu	35
3.3. Veri Toplama Araçları	36
3.3.1. Görüşme Formu.....	36
3.4. Geçerlik ve Güvenirlik.....	37
3.5. Verilerin Toplanması	38
3.6. Verilerin Analizi.....	38

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

4. Öğretmenlerle Yapılan Bireysel Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular	39
4.1. Öğretmenlerin Suriyeli Öğrencilerle Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri.....	39
4.2. Öğretmenlerin Suriyeli Öğrencilerle Yaşadıkları Sorunları Çözümlemede Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Görüşleri	45
4.3. Öğretmenlerin Suriyeli Öğrencilerle Yaşadıkları Sorunları Çözümleyen Yardım Aldıkları Kişilerin ve Kurumların Neler Olduğuna Dair Görüşleri.....	50
4.4. Suriyeli Öğrencilerin Türk Öğrencilerle Etkileşiminde Öğretmenlere Düşen Görevlerin Neler Olduğuna Dair Görüşler	54
4.5. Öğretmenlerin Suriyeli Öğrencilerin Yaşadıkları Sorunların Neler Olduğuna Dair Görüşleri.....	59
4.6. Öğretmenlerin Suriyeli Öğrencilerin Akademik Başarılarının Ne Durumda Olduğu ve Başarının Arttırılması İçin Neler Yapılabileceğine İlişkin Görüşleri.....	66
4.7. Öğretmenlerin Suriyeli Öğrencilerin Ebeveynleri İle Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri.....	74

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1 Sonuç ve Tartışma.....	78
5.1.1 Öğretmenlerin Suriyeli Öğrencilerle Yaşadıkları Sorunlarla İlgili Sonuçlar.....	78
5.1.2 Öğretmenlerin Suriyeli Öğrencilerle Yaşadıkları Sorunları Çözümlemede Kullandıkları Yöntemlerle İlgili Sonuçlar	79
5.1.3 Öğretmenlerin Suriyeli Öğrencilerle Yaşadıkları Sorunları Çözümleyen Yardım Aldıkları Kişiler ve Kurumların Neler Olduğu ile İlgili Sonuçlar	79
5.1.4 Suriyeli Öğrencilerin Türk Öğrencilerle Etkileşiminde Öğretmenlere Düşen Görevlere İlişkin Sonuçlar	80

5.1.5 Öğretmenlerin Suriyeli Öğrencilerin Yaşadıkları Sorunların Neler Olduğuna Dair Görüşleri İle İlgili Sonuçlar.....	81
5.1.6 Öğretmenlerin Suriyeli Öğrencilerin Akademik Başarılarının Durumuna ve Başarının Artırılması İçin Neler Yapılabileceğine Dair Görüşlerine İlişkin Sonuçlar.....	82
5.1.7 Öğretmenlerin Suriyeli Öğrencilerin Ebeveynleri İle Yaşadıkları Sorunlarla İlgili Sonuçlar	82
5.1.8 Genel Değerlendirme	82
5.2 Öneriler	84
KAYNAKÇA	85
EKLER	95
EK-1 Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrenciler Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi	95
EK-2 Aydınlatılmış Rıza Formu	96
EK-3 Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğünden Alınan İzin Belgesi	97
EK-4 Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğünden Alınan Suriyeli Öğrenci Sayısı	98
EK-5 Bildirim Sayfası	99
ÖZGEÇMİŞ	100

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 2. 1 Suriyelilerin Sığındıkları Ülkelere Göre Dağılımı (2018).....	13
Tablo 2. 2 Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler.....	14
Tablo 2. 3 İllere Göre Geçici Barınma Merkezleri (GBM) ve Mevcutları (15.10.2018 Tarihi İtibariyle).....	15
Tablo 2. 4 Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İlk On İle Göre Dağılımı (15.11.2018 Tarihi İtibariyle).....	16
Tablo 2. 5 Birebir Formülü İle Türkiye'den Çıkış Yapan Suriyeliler (15.11.2018 Tarihi İtibariyle).....	17
Tablo 2. 6 Yıllara Göre Türkiye'de Eğitime Erişimi Sağlanan Suriyeli Öğrenci Sayısı ve Okullaşma Oranları	22
Tablo 2. 7 Antalya'da Resmi Okullarda 2018-2019 Eğitim Öğretim Yılı Suriyeli Öğrenci Sayısı	24
Tablo 3. 1 Araştırmaya Katılan Öğretmenlerle İlgili Bilgiler.....	36
Tablo 4. 1 Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrencilerle Yaşadıkları Sorunlar	39
Tablo 4. 2 Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrencilerle Yaşadıkları Sorunları Çözümlemede Kullandıkları Yöntemler	46
Tablo 4. 3 Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrencilerle Yaşadıkları Sorunları Çözümlerken Yardım Aldıkları Kişiler ve Kurumlar	51
Tablo 4. 4 Suriyeli Öğrencilerin Türk Öğrencilerle Etkileşiminde Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Düşen Görevlerin Neler Olduğuna Dair Görüşler	54
Tablo 4. 5 Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Suriyeli Öğrencilerin Yaşadıkları Sorunlar	60
Tablo 4. 6 Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrencilerin Akademik Başarılarının Durumuna ve Başarının Artırılması İçin Neler Yapılabileceğine İlişkin Görüşleri.....	67
Tablo 4. 7 Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrencilerin Ebeveynleri İle Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri	74

KISALTMALAR LİSTESİ

AFAD: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

DHA: Doğan Haber Ajansı

GEM: Geçici Eğitim Merkezi

GBM: Geçici Barınma Merkezi

GİGM: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

KDK: Kamu Denetçiliği Kurumu

MSYD: Mülteciler ve Sığınmacılarla Yardımlaşma Dayanışma ve Destekleme Derneği

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

TUİK: Türkiye İstatistik Kurumu

UNHCR: Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü

UNICEF: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu

YÖBİS: Yabancı Öğrenci Bilgi İşletim Sistemi

YUKK: Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

3RP: Regional Refugee & Resilience Plan (Bölgesel Mülteci ve Esneklik Planı)

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Suriye’de 2011 yılında patlak veren iç savaş nedeniyle birçok Suriyeli canlarını kurtarabilmek için ülkelerini bırakarak Suriye ile en yakın kara bağlantısı olan komşu ülkelere sığınmıştır (UNHCR, 2018). Bu ülkelerden biri de Türkiye’dir. Daha önceden Afganistan, Irak gibi ülkelere göç tecrübesi edinmiş olan Türkiye yine bir göç dalgasına hazırlıksız ve plansız olarak yakalanmıştır. Bu nedenle Suriye’den göç eden bu insanlar ilk önce devlet kurumlarında ağırlanmış, daha sonra halkın ürettiği çareler ile misafir edilmiş, en sonunda da Türkiye Hükümeti’nin hazırlamış olduğu yerleşim kamplarına yerleştirilmiştir. Bir kısım Suriyeli ise kampların yanı sıra Türkiye’nin farklı şehirlerine dağılmışlardır. Bu farklı şehirlerden biri de Antalya’dır. Bir turizm şehri olan Antalya’ya Suriyelilerin yerleştirilmesi devlet yetkililerinin aldığı tedbirlerle sınırlı bir şekilde ve daha kontrollü gerçekleşmiştir.

Aileleri ile beraber bu acı göç gerçeğini yaşamış olan Suriyeli çocuklar doğal olarak kültürü, dili, eğitimi farklı bir ülkede yaşamlarını sürdürmek zorunda kalmışlardır. Eğitim çağındaki olan bu çocukların durumuna Türkiye Hükümeti duyarsız kalmamıştır. Suriye’deki iç karışıklıkların hala son bulmaması, Suriyelilerin burada yaşamlarına devam ediyor olmaları ve geri dönmeye yönelik herhangi bir eylemleri olmadığından dolayı çocukların en temel haklarından olan eğitim hayatlarına devam etmeleri ve buraya uyum sağlamaları için çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Geçici koruma statüsünde Türkiye’de bulunan Suriyelilere verilen “Geçici Koruma Kimlik Belgesi” ile bu çocuklara yabancı kimlik numarası verilmektedir. Bu şekilde çocuklar yaşadıkları illerde eğitim hizmetlerinden yararlanabilmekte, Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı okullara kayıtlarını yaptırabilmektedir.

Ancak göç yaşamış çocukların Türkçe bilmemeleri, yürütülen eğitim ve öğretime, müfredata yabancı olmaları, gittikleri okulda, sınıf arkadaşları ve öğretmenleri ile ilişki kurmalarında, dersleri algılamalarında bir dizi sorunlar

yaşamalarına neden olmuştur. Bu sürecin idaresinde ise en büyük görev öğretmenlere düşmektedir. Öğretmenlerin, sınıflarında bulunan ve konuştuğu dili anlayamayan bu Suriyeli öğrenciler ile hem kendisinin hem de diğer öğrencilerin, eğitim ve öğretim sürecini aksatmadan, uyumunu sağlamaları gerekmiştir. Ayrıca öğretmenler, Suriyeli öğrencilerin yaşadıkları şehirlere ve ülke geneline alışmaları, kültürü tanımaları, bir vatandaş olarak görevlerinin neler olacağına yönelik bilgi edinmelerinde temel faktör görevini görmektedir.

Bu bağlamda Suriyeli öğrencileri yetiştiren ve bu kazanımları edinmesini sağlayan öğretmenler, Sosyal Bilgiler öğretmenlerdir. Çünkü Sosyal Bilgiler, her açıdan değişen ülke ve dünya şartlarında bilgiye dayalı karar alıp problem çözebilen etkin vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sosyal ve beşeri bilimlerin sağladığı bilgi ve yöntemleri kaynaştırarak kullanan bir öğretim programı olarak ifade edilir. Yani burada Sosyal Bilgilerin etkili vatandaş yetiştirme ve bunu da sosyal ve beşeri bilimleri harmanlayarak yaptığı hususu ön plana çıkmaktadır (Tay, 2017). Sosyal bilgiler dersini veren Sosyal Bilgiler Öğretmenleri ortaokul beşinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar görev yapmaktadır. Bu süre boyunca öğretmenler öğrencilere vatandaşlık bilgisinden, tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji ve antropolojiye kadar tüm sosyal ve beşeri bilimlerden bilgiler aktarmaktadır. Buradan hareketle bu araştırmada, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Suriyeli öğrenciler ile ilgili görüşleri incelenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada Antalya ili merkez ilçelerdeki Suriyeli öğrencilerin en fazla buldukları okullarda görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Suriyeli öğrenciler hakkındaki görüşlerinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

Bu amaç doğrultusunda Sosyal Bilgiler öğretmenlerine Suriyeli öğrenciler ile herhangi bir sorun yaşayıp yaşamadıkları, eğer yaşıyorlarsa bu sorunların neler olduğu sorulmuştur. Sorun yaşadığını belirten öğretmenlere bu sorunları çözümlerken hangi yöntemlere başvurdukları, kimlerden ve hangi kurumlardan yardım aldıkları soruları yöneltilmiştir. Suriyeli öğrenciler ile Türk öğrencilerin kaynaşmasında öğretmen olarak kendilerine düşen görevlerin neler olduğu sorularak bu konuda öğretmenlerin neler yaptıkları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Öğretmenlere göre Suriyeli öğrencilerin yaşadıkları sorunların neler olduğu sorularak onların bu öğrenciler ile ilgili genel durumları ve yaşantıları ile ilgili tespitler yapılmaya çalışılmıştır. Suriyeli öğrencilerin şuan ki akademik durumlarının ne seviyede olduğu sorulmuş ve başarının artırılması için neler yapılabileceği ile ilgili öğretmenlerin önerileri ortaya konulmuştur. Son olarak ebeveynler eğitim ve öğretimin önemli bir parçası olduğundan öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerin ebeveynleri ile sorun yaşayıp yaşamadıkları, eğer yaşıyorlarsa bu sorunların neler olduğu sorulmuş, sorun yaşamadığını bildiren öğretmenlere ek soru olarak velilerin ilgili olup olmadığı sorusu yöneltilmiştir. Yine ek soru olarak öğretmenlere Suriyeli öğrencilerin velileriyle tanışıp tanışmadıkları sorulurken, ebeveynler ile iletişim sorunu yaşadığını belirten öğretmenlere de iletişim problemini nasıl çözdükleri sorulmuştur.

1.2.1. Problem Cümlesi

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Suriyeli öğrenciler hakkındaki görüşleri nelerdir?

1.2.2. Alt Problemler

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin,

1. Sınıflarında bulunan Suriyeli öğrencilerle yaşadıkları sorunlar var mıdır? Varsa bu sorunlar nelerdir?
2. Yaşadıkları sorunları çözümlenmede kullandıkları yöntemler nelerdir?
3. Sorunları çözümlerken yardım aldıkları kişiler kimlerdir ve kurumlar nelerdir?
4. Kendilerine göre Suriyeli öğrencilerin Türk öğrencilerle etkileşiminde öğretmen olarak üzerlerine düşen görevler nelerdir?
5. Kendilerine göre Suriyeli öğrencilerin yaşadıkları sorunlar nelerdir?
6. Suriyeli öğrencilerin şuan ki akademik başarı durumu nedir? Başarının artırılması için kendilerine göre neler yapılabilir?
7. Suriyeli öğrencilerin ebeveynleri ile yaşadıkları sorunlar var mı? Varsa bu sorunlar nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Ülkelerindeki iç savaştan kaçan Suriyeliler, başta Türkiye, Ürdün, Lübnan, Mısır, Irak olmak üzere birkaç Afrika ve Avrupa ülkesine göç ederek yaşamlarına devam etmektedir (Arslan, Bozgeyik, Alancıoğlu, 2016; Oruç ve Kılınç, 2018). Suriye'deki çatışmalar hala sürdüğünden, huzur ve güven ortamının hala sağlanmamış olmasından dolayı Suriyelilerin de bölgeden göçleri sürmektedir. Evlerini, yurtlarını terk etmek zorunda kalanların ise önemli bir kısmını çocuklar oluşturmakta ve yaşananlardan en çok onlar etkilenmektedir (UNHCR, 2013). Suriyeli çocuklar 'kayıp nesil' (lost generation) olma durumuyla karşı karşıya kalmıştır (UNHCR, 2013).

Suriyeli çocukları kayıp nesil olmaktan kurtarmak, yaşamlarını devam ettirdikleri ülkelere alışmaları ve günlük rutinlerinden kopmamalarını sağlamak için eğitim hayatlarına devam etmeleri önemlidir. Sığınmacı çocukların hakları uluslararası sözleşmeler ile güvence altındadır ve Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde de belirtildiği (UNICEF, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme) gibi çocukların eğitim almaları en temel haklarıdır.

Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'de İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 27. maddesinin (2015) göre "Mülteci ve sığınmacıların ülkemizde kalacakları süre ile sınırlı olarak öğrenim görmeleri ve çalışmaları genel hükümlere bağlıdır." Bu kapsamda Suriyeli sığınmacı çocukların eğitim almaları ile ilgili Milli Eğitim Bakanlığı bir dizi düzenlemeler yapmıştır (MEB, 2016; Uzun ve Bütün, 2016). Suriyeli çocuklar hem yerleştirildiği kamplarda hem de kampların dışında eğitim hayatı ile buluşturulmuştur.

Okulların mülteci ve sığınmacı çocuklarda aidiyet duygularını geliştirdiği, yeni ülkeye uyumları konusunda kritik bir rol oynadığı belirtilmektedir (Uzun ve Bütün, 2016). Burada da devreye öğretmenler girmektedir. Bilhassa Sosyal Bilgiler öğretmenleri, derslerinin içeriği gereği Suriyeli çocuklara iyi bir vatandaş olmaları, yaşadıkları ülkeyi tanımaları, kültürünü öğrenmeleri gibi konularda kazanımlar edindirmektedir.

Araştırma, bu süreçte Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Suriyeli öğrenciler ile ilgili görüşlerinin ortaya konulması; öğretmenlerin Suriyeli çocuklarla karşılaştıkları sorunların var olup olmadığı, varsa bu sorunlara nasıl çözüm ürettikleri, çözüm üretirken kimden ya da hangi kurumdan yardım aldıkları, Suriyeli öğrenciler ile Türk öğrencilerin etkileşiminde kendilerine hangi görevlerin düştüğü, onlara göre Suriyeli öğrencilerin yaşadıkları sorunların neler olduğu, akademik başarı durumlarının ne olduğu ve başarının artırılması için neler yapılabileceği, Suriyeli öğrencilerin ebeveynleri ile sorun yaşayıp yaşamadıkları eğer yaşıyorlarsa bu sorunların neler olduğunun tespit edilmesi açısından önemlidir.

1.4. Varsayımlar

1. Araştırmaya katılacak öğretmenlerin görüşme formundaki soruları içtenlikle cevaplayacakları kabul edilmiştir.
2. Katılımcıların, uygulamaya gönüllü olarak katkı sağladıkları kabul edilmiştir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma 2017-2018 eğitim öğretim yılında Antalya ilinin merkez ilçelerinden Kepez ilçesinde bulunan Duraliler Ortaokulu, Beşkonak Ortaokulu, Demirgöl Ortaokulu, Şehit Kahraman Çelikbaş Ortaokulu, Turgut Reis Ortaokulu ve Ünsal Ortaokulu, Döşemealtı ilçesinde bulunan Döşemealtı TOKİ Ortaokulu, Aksu ilçesinde bulunan Mehmet Nazif Günel Ortaokulu, Konyaaltı ilçesinde bulunan Saime Salih Konca Ortaokulu ve Bedriye Bileydi Ortaokulu, Muratpaşa ilçesinde bulunan Hamza Taş İmam Hatip Ortaokulu'nda görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenleri ile yapılmış olup, aşağıda yer alan sorular ve öğretmenlerden alınan cevaplarla sınırlıdır.

1. Sınıflarında bulunan Suriyeli öğrencilerle yaşadıkları sorunlar var mıdır? Varsa bu sorunlar nelerdir?
2. Yaşadıkları sorunları çözümülemde kullandıkları yöntemler nelerdir?
3. Sorunları çözümlerken yardım aldıkları kişiler kimlerdir ve kurumlar nelerdir?

4. Kendilerine göre Suriyeli öğrencilerin Türk öğrencilerle etkileşiminde öğretmen olarak üzerlerine düşen görevler nelerdir?
5. Kendilerine göre Suriyeli öğrencilerin yaşadıkları sorunlar nelerdir?
6. Suriyeli öğrencilerin şuan ki akademik başarı durumu nedir? Başarının artırılması için kendilerine göre neler yapılabilir?
7. Suriyeli öğrencilerin ebeveynleri ile yaşadıkları sorunlar var mı? Varsa bu sorunlar nelerdir?

1.6. Tanımlar

Göç: Farklı sebeplerle coğrafi bir alandan başka bir coğrafi alana doğru temelli ya da geçici olarak yapılan nüfus hareketliliğidir (Çelik, 2012). Bu hareketlilik gönüllü de olabilir, zorunlu da olabilir. Zorunluluk neticesinde yapılan göçlerde savaşlar, toplumsal ya da siyasi çatışmalar, doğal afetler etkilidir.

Mülteci: Mültecilerin statüsüne ilişkin 1951 Cenevre Sözleşmesi'nde yer alan ve 1967 yılında yapılan ilave ile mülteci; "ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korunmasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya korku nedeniyle dönmek istemeyen her şahıs" şeklinde tanımlanır. Türk mevzuatında buna Avrupa ülkelerinden gelen şeklinde coğrafi bir sınırlama getirilmiştir (Bozbeyoğlu, 2015).

Sığınmacı: Türk mevzuatında mülteci olarak farklı olarak Avrupa dışından gelen yabancılar şeklinde tanımlanmaktadır (Bozbeyoğlu, 2015).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Göç Kavramı

Göç kavramı ile ilgili geçmişten günümüze pek çok tanım yapılmıştır. Göç, nüfusun bireyler, aileler ya da kitleler halinde yaşadıkları bölgeden ayrılarak geçici bir süre veya sürekli yaşamak amacıyla başka bir yere gitmesidir (Doğanay, Şahin, Özdemir, 2007).

En kısa tanımıyla göç, ekonomik, toplumsal ya da siyasal nedenlerle insanların bireysel ya da kitleler halinde yer değiştirme eylemidir (Şahin, 2001). Çiçekli'ye göre göç, bir kişinin ya da bir grubun uluslararası veya yaşadığı ülkenin sınırları içinde bir yerden başka bir yere gitmesi olarak tanımlanmaktadır (Çiçekli, 2013).

Özer'e göre göç, coğrafi olarak yer değiştirme aşamasının ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel yönleri ile toplumun yapısal olarak değişmesine yol açan nüfus hareketidir (Özer, 2004). Akkayan'ın göç tanımına bakıldığında göçü, insanların hayatlarının bir kısmını ya da tamamını geçirmek üzere buldukları yerden başka bir yere coğrafi olarak yer değiştirmeleri şeklinde ifade ettiği görülür (Akkayan, 1979).

Çelik'e göre göç, yalnızca fiziki bir eylem değil aynı zamanda yer değiştirenlerin kültürel etkileşimlerini ifade eden sosyal bir harekettir (Çelik, 2012). Yani göç eden kişi sadece mekân değişikliği yapmaz, aynı zamanda kültürler arası bir etkileşime uğrar.

Göç, göçü alan ve göçü veren yer açısından birtakım değişikliklere yol açtığı aşikârdır. Çünkü beraberinde bir domino etkisi getirir ve maruz kalan yerin siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel yapısını etkilemektedir. Doğal olarak bu etkileşimden göç eylemini gerçekleştiren kişi ya da kişiler de nasibini almaktadır.

Özellikle kitleler halinde gerçekleşen göçler yerleşilen ülkelerde farklı iş alanları, mevcut işgücüne katkı, yeni fikirler, yeni kültürler vb. pozitif anlamda katkı getirebileceği gibi, ucuz işgücü oluşturma, işsizlik, kültürel ve fiziki çatışma, konut

sıkıntısı, gelir dağılımında eşitsizlik, suç oranlarında artış vb. birçok negatifikler de getirebilir.

Göç nedenleri ve sonuçları ele alındığında dinamik bir süreçtir ve bu süreci engellemek mümkün değildir (TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu Raporu, 2018). Hem Türkiye’de hem de dünyada göçü engellemek adına alınan önlemlere bakıldığında kitleler karşısında pek de başarılı sonuçlar elde edildiği söylenemez. Bununla birlikte göç edecek olanları farklı ve yasa dışı yollara sevk ettiğinden daha fazla can kaybına yol açmaktadır. Dolayısıyla göçün iyi idare edilmesi gerekmektedir.

2.2. Göçün Nedenleri

Göç insanları ve mekânları derinden etkileyen bir olgudur. Tarih boyunca insanların göç etmelerinin altında çeşitli nedenler yatmaktadır. Bunlar kimi zaman isteğe bağlı kimi zaman da zorunluluk neticesinde gerçekleşmiştir.

Göç tarihi süreçte değerlendirildiğinde ilk başta insanların doğal afetler neticesinde yer değiştirdikleri, sonraları sanayi devrimi ve teknolojik gelişmelerle ekonomik, sosyal ve siyasal nedenlerle, bazen de savaşlardan dolayı zorunluluktan göç ettikleri görülür (Ekici ve Tuncel, 2015).

2.2.1. Ekonomik Nedenler

Gerek ülke sınırları içinde gerekse ülke sınırları dışına gerçekleşen göç eyleminin en güçlü nedeni ekonomik kaygılardır. Başka bir deyişle insanların daha iyi bir iş, daha iyi gelir ve dolayısıyla daha iyi yaşam koşullarına sahip olma güdüsüyle göç etmesidir (Aksoy, 2012; Günay vd, 2017). İkinci Dünya Savaşı’nın ardından genç nüfusu azalan Avrupa ülkeleri başka ülkelere işgücüne katılmaları için göçmen kabulüne başlamıştır. ABD’de gelişmiş bir ülke olduğundan göç etmek için gözde bir ülkedir. Öyle ki 1975-1980 yılları arasında yıllık kalifiye işgücü göçü 100 000 kişiye ulaşmıştır. Bunların çoğunu Avrupa’dan ABD’ye yapılan göçler oluşturur (Bayraklı, 2007).

Türkiye’de de özellikle 1950’li yılları takiben başlayan göç hareketlerinin temelinde ekonomik nedenler yatmaktadır. Öztürk ve Altuntepe’ye göre ülkede

gerçekleşen göçlerin nedenleri arasında ekonomik nedenler şöyledir (Öztürk ve Altuntepe, 2008);

- Tarım kesiminde görülen işsizlik ve yanlış tarım politikaları,
- Ekilecek arazinin darlığı ve miras yoluyla toprağın bölünmesi,
- Tarımda makineleşme ön plana çıkmaktadır.

Işıkpınar, Türkiye'deki iç göçün nedenlerinin özellikle ekonomik gelişmelerle ilişkili olduğunu vurgulamakta ve göçün ekonomik nedenlerini şöyle sıralamaktadır (Işıkpınar, 2000);

- Tarım sektörü alanında teknolojik gelişmelerin hızlanması,
- Bölgeler arasındaki yatırımların dağılışında dengesizliklerin olması,
- İş imkânlarının sınırlı olması,
- İmalat sektörü ile ulaşım sektörünün gelişmesidir.

2.2.2. Sosyokültürel ve Siyasal Nedenler

Göçü tetikleyen diğer önemli unsur sosyokültürel ve siyasi nedenlerdir. Eğitim ve sağlık hizmetlerine, kültürel faaliyetlere kolay erişim, alışveriş ve ticaret merkezlerine yakın olma isteği, siyasal istikrarsızlık, otoriter ve totaliter rejimler, rejim değişikliği, kültürel çatışma, etnik ya da mezhepsel farklılıklar göçün sosyokültürel ve siyasal nedenlerdir. Nazi Partisi'nin uygulamalarından kaçan bilim adamları ve eğitimcilerin Türkiye'ye sığınması (Namal, 2012), İran Devrimi sonrası Humeyni'nin 1964 yılında Türkiye'ye gelmesi (Balkan ve Tiryaki, 2014; Çitlioğlu, 2015) siyasi nedenlerden kaynaklı göçe örnektir.

Göçü tetikleyen kararların altında esasen itici ve çekici faktörler yatmaktadır. Eğitim ve sağlık hizmetlerinin yetersizliği itici güç olarak değerlendirilirken, kentlerdeki eğitim ve sağlık imkânları da çekici güç olarak ifade edilmektedir (Bozan, 2014). Eğitim de en az ekonomi kadar göçü tetikleyen bir unsurdur. Başel, Türkiye şartlarını göz önüne alarak göçün nedenlerini sıraladığı makalesinde, özellikle tarım kesiminde çalışan nüfusun kendilerinin erişemediği eğitim imkânlarını çocuklarına sağlamak amacıyla eğitim olanaklarının daha iyi olduğu yerlere göç ettiklerinden bahsetmektedir (Başel, 2007).

2.2.3. Güvenlik Nedenleri

Göçü gönüllü ya da zorunlu olarak nitelendirirken, güvenlik sebebiyle yapılan göçleri zorunlu göç başlığı altına almak yerinde olacaktır. Terör, savaş, iç savaş, çatışma ortamı, kan davaları güvenlik sebebiyle göç eyleminin gerçekleşmesine yol açmaktadır. İnsanlar bireysel olarak ya da kitleler halinde can güvenliği kaygısıyla buldukları bölgeyi, ülkeyi terk etmek durumunda kalmıştır ve kalmaktadır. Suriye’de patlak veren iç savaş git gide içinden çıkılmaz bir hal almış, güvensizlik ve huzursuzluk ortamı Suriye’den göçleri başlatmıştır.

2.2.4. Doğal Nedenler

Göç eylemi üzerinde etkisi olan bir diğer faktör de doğal nedenlerdir. Depremler, volkanik patlamalar, sel, kuraklık, küresel ısınma sonucu ortaya çıkan iklim değişiklikleri vb. birçok sebep göçe yol açmaktadır.

2.3. Türkiye’de Göç Hareketleri

Türkiye sahip olduğu coğrafi ve stratejik konumu dolayısıyla tarih boyunca kitlesel ve bireysel göç hareketleriyle karşı karşıya kalmıştır. Türkiye hem Osmanlı Devleti zamanında hem de Cumhuriyet’in ilanından sonra kendisine yönelen göç hareketlerine kayıtsız kalmamış, sığınmacılara kapılarını açmıştır. Osmanlı’dan günümüze yaşanmış olan sığınma talepleri şöyledir (TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Raporu, 2018; GİGM, 2018; Terzi, 2018):

-Bugünkü Arnavutköy’ü kuran Arnavutların 1468 yılında Arnavutluk’tan Osmanlıya göç etmeleri,

-1492 yılında İspanya’dan Osmanlı topraklarına sığınan Yahudiler,

-İsveç kralı ve beraberindekilerin 1709 yılında Osmanlı Devleti’ne sığınması,

-1717’de Macar Kralı II. Rakoczy Ferenc’in Osmanlı Devleti’ne sığınması (Sevim, 2017),

-1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşından sonra başlayıp, 1921’e kadar süren Gürcü göçü (1 milyon),

-1830 Polonya İhtilali’nden sonra 10 000 Polonyalı ve Prens Adam Czartorski’nin Osmanlı Devleti’ne sığınması,

-1850'li yıllarda Kırım Tatarlarıyla başlayıp, Gürcü, Çerkez, Dağıstanlı, Çeçen, Laz gibi halklarla devam eden kitlesel akına Osmanlı'nın kucak açması,

-1864 yılında "Çerkez Sürgünü" olarak da bilinen Rus ordusundan kaçan 1 milyon Kafkas'ın Osmanlı topraklarına sığınması ve onların Balkanlara ve Anadolu'nun çeşitli yerlerine yerleştirilmeleri,

-1878-1918 yılları arasında Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun Bosna'yı işgali ile başlayan göç dalgaları,

-1916 Arap İsyanından sonra Suriye, Hicaz ve Mezopotamya bölgesinden gelip İç ve Batı Anadolu'ya yerleştirilen 5 000 kişilik Arap ailesi,

-1917 Bolşevik İhtilali'ni takiben Wrangel'in Osmanlı'dan korunma talep etmesiyle 1920 yılı sonuna kadar İstanbul'a 150 000 kişinin gelmesi (Karadoğan, 2011: 139),

-1923-1945 yılları arasında Balkanlardan 800 bin kişi,

-1933-1945 yılları arasında Almanya'dan 800 kişi,

1945, 1951, 1953, 1967 yıllarında Suriye'den gelip, Kırıkhan, İskenderun ve Adana'ya yerleştirilen göçmenler,

-1950'de Doğu Türkistan'dan göç,

-1980'lerin başında Afgan göçü,

-1988 yılında Halepçe katliamının ardından Irak'tan 51 542 kişi,

-1989 yılında Bulgaristan'dan 345 000 kişi,

-Birinci Körfez Savaşı'ndan (1991) sonra Irak'tan 467 489 kişi,

-1992-1998 yılları arasında Bosna'dan 20 000 kişi,

-1999 yılında Kosova'da yaşanan hadiselerden sonra 17 746 kişi,

-2001 yılında Makedonya'dan 10 500 kişi.

Türkiye Cumhuriyeti kuruluşundan 2011 yılına kadar 1,5 milyonu aşkın, 2011-2017 yılları arasında da 4 milyondan fazla göçmene kapılarını açmış, onlara ev sahipliği yapmış ve sene 2018 itibariyle başta Suriyelilere olmak üzere hala da yapmaktadır.

Türkiye’de iç göç hareketlerinin ise özellikle 1950’li yıllardan itibaren artış gösterdiği görülmektedir. Hızlı bir şekilde artan nüfus toplumsal ve coğrafi hareketliliği de beraberinde getirmiş, Türk toplumunda bariz bir değişiklik yaratmıştır. Cumhuriyet’in kuruluşunda nüfusun dörtte biri kentte, dörtte üçü kırdan yaşarken bu durum giderek tersine bir hal almıştır (Gökçe, 2004). Öyle ki 1990 yılında kentsel nüfus oranı kırsal nüfus oranını aşarak % 60’a, 2000 yılında % 65’e, 2010 yılında % 76’ya ve 2017 yılında da % 92,5 ulaşmıştır (TÜİK, Temel İstatistikler, 1990, 2000, 2010, 2017).

1950’yi takip eden yıllar Türkiye ekonomisinin şekillenmeye başladığı yıllardır. İkinci Dünya savaşının bitmesiyle ortaya çıkan bloklaşmada Türkiye tercihini batı bloğundan yana yapmış (Kaştan, 2016) ve ABD’den gelecek olan yardımlar ile tarımda modernleşme sürecine girilmiştir. Bu süreçle birlikte ulaşım, altyapı ve teknoloji alanındaki ilerlemeler kırsal alanda istihdam fazlası bir nüfus doğurmuş, sosyal ve ekonomik sebeplerden dolayı kırdan kente göç başlamıştır (Tümtaş ve Ergün, 2016).

1950’den 1970’li yıllara gelindiğinde içerdeki göç hareketlerinin yanı sıra bir de Türkiye’den Almanya’ya ve Avrupa’nın çeşitli ülkelerine göç başlamıştır (Aksoy, 2012). Çünkü düzensiz olarak gerçekleşen kırdan kente göç hareketi sonucunda kentler yoğun ilgiye cevap verememiş, konut ve iş sıkıntısı baş göstermiştir. 1980 itibariyle de devam eden göçler artık kentlerde sosyokültürel, ekonomik ve siyasal yapıyı derinden etkileyen bir hal almıştır.

1990’lı yıllar itibariyle de özellikle Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde başlayan terör olayları insanları ülkenin batı taraflarına göç etmeye zorlamıştır. Bu göç öncekilerden farklı olarak ekonomik sebeplerden değil güvenlik sebebiyle gerçekleştiğinden zorunlu göç olarak ifade edilmiştir.

2.4. Suriye’den Göç

2010 yılının son ayında Tunus’ta başlayan ve “Arap Baharı” olarak tabir edilen olaylar 2011 yılında Suriye’ye sıçramıştır. Suriye Hükümeti tarafından kanlı bir şekilde bastırılan protestolar yerini iç savaşa bırakmıştır. Yerleşim yerlerinin, sağlık kuruluşlarının, alışveriş ve ticaret merkezlerinin kullanılmaz hale gelmesinden

dolayı rejim karşıtı olan asker ve sivil Suriyeliler için göç etmekten başka çare kalmamıştır.

Suriyeliler 2011 yılında başta Türkiye olmak üzere pek çok komşu ülkeye göç etmeye başlamıştır. Birleşmiş Milletler 'in kaynaklarına göre 2018 tarihi itibarıyla toplam 5 642 281 kişi Suriye'den göç etmiştir (UNHCR, 2018).

Tablo 2. 1 Suriyelilerin Sığındıkları Ülkelere Göre Dağılımı (2018)

Yer	Veri Tarihi	Suriyeli Mülteci Nüfusu	%
Türkiye	15.11.2018	3 597 938	63.8
Lübnan	30.09.2018	952 562	16.9
Ürdün	12.11.2018	673 414	11.9
Irak	31.10.2018	251 793	4.5
Mısır	31.10.2018	132 029	2.3
Diğer (Kuzey (Afrika))	15.03.2018	33 545	0.6

Tablo 2.1'e bakıldığında Suriyelilerin göç ettikleri ülkelerdeki nüfusları görülmektedir (BMMYK; UNHCR, 2018). Buna göre Türkiye 3 597 938 kişi, Lübnan 952 562 kişi, Ürdün 673 414 kişi, Irak 251 793 kişi, Mısır 132 029 kişi ve diğer (Kuzey Afrika) 33 545 kişiye ev sahipliği yapmaktadır. Türkiye en fazla sığınmacı nüfusa sahip ülkedir. Burada idaresi zor, büyük bir sığınmacı krizi ortaya çıkmıştır. Türkiye bu krizi kendi kaynaklarını kullanarak yönetmeye çalışmıştır. Sığınmacıların insani şartlarda yaşamlarına devam edebilmeleri için barınma, gıda, sağlık, eğitim gibi çeşitli alanlarda harcamalar yapılmıştır ve yapılmaktadır. Türkiye bunu yaparken de uluslararası toplumlardan yeterli finansal desteği görememiştir. Yetkililerin ifadesine göre 2017 yılına kadar Suriyeliler için harcanan para 30 milyar dolardır (Özipek, 2018).

2.5. Suriye'den Türkiye'ye Göç

Suriye'deki iç savaş bugün yedinci yılını geride bırakmak üzeredir. Türkiye Hükümeti, insani, dini ve manevi sorumluluk duygusuyla Suriye halkına kapılarını açmıştır. Suriye'den Türkiye'ye 29 Nisan 2011 tarihinde giriş yapan ilk kabile 252 kişiyken (Kap, 2014), bu sayı 15 Kasım 2018 tarihine gelindiğinde 3 597 938 kişiye ulaşmıştır. Bu haliyle Türkiye dünyadaki en büyük sığınmacı nüfusu barındırmaktadır. Suriyeli göçmenlerin % 8 kadarı barınma merkezlerinde ikamet ederken, geriye kalanları da şehirlere dağılmış durumdadır (TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Raporu, 2018).

Türkiye’de bulunan Suriyeliler geçici koruma statüsündedir. Türk hukukunda geçici koruma ilk kez YUKK (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu) ile düzenlenmiştir. YUKK’nun 91. maddesine göre ‘(1) Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir. (2) Bu kişilerin Türkiye’ye kabulü, Türkiye’de kalışı, hak ve yükümlülükleri, Türkiye’den çıkışlarında yapılacak işlemler, kitlesel hareketlere karşı alınacak tedbirlerle ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar arasındaki işbirliği ve koordinasyon, merkez ve taşrada görev alacak kurum ve kuruluşların görev ve yetkilerinin belirlenmesi, Bakanlar Kurulu tarafından Çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir’ (Erdem, 2017:338).

Geçici koruma statüsü elde eden Suriyelilere “Geçici Koruma Kimlik Belgesi” düzenlenir. Suriyeliler bu belge ile kayıt oldukları illerde ikamet edebilir, bu belge ile birlikte tahsis edilen yabancı kimlik numarası ile eğitim, sağlık hizmetlerinden yararlanma, istihdam edilebilme, sosyal yardımlara erişim, elektronik haberleşme, bankacılık hizmetleri için abonelik sözleşmesi yapabilme hakkına sahip olurlar (TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Raporu, 2018).

Tablo 2. 2 Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler

Yıl	Nüfus
2012	14 237
2013	224 655
2014	1 519 286
2015	2 503 549
2016	2 834 441
2017	3 426 786
2018	3 597 938

Tablo 2.2’de de görüldüğü gibi (GİGM, 2018) 2012 yılında 14 237 kişi olan sığınmacı sayısı 2018 yılı itibariyle 3 597 938 kişi olmuştur ve bu sayı gün be gün artarak güncellenmektedir. Suriyelilere sağlanan hizmetlerin tamamı AFAD koordinatörlüğünde verilmektedir. Suriyelilere sunulan güvenlik, eğitim, sağlık gibi pek çok hizmet hem barınma merkezlerinde hem de barınma merkezleri dışında ilgili kurum ve kuruluşların iş birliği ile yürütülmektedir (AFAD, 2017).

Sayıları her geçen gün artan Suriyeli sığınmacıların Türkiye’de barınmaları için barınma merkezleri oluşturulmuştur. Bu barınma merkezleri yerleşim için uygun, mevcut sosyal tesislere yakın, en önemlisi insanların kendilerini güvende ve

huzurlu hissedebilecekleri ve kendilerine sağlanan hizmetlerden verimli bir şekilde faydalanabilecekleri yerlere kurulmuştur (AFAD, 2014).

Tablo 2. 3 İllere Göre Geçici Barınma Merkezleri (GBM) ve Mevcutları (15.10.2018 Tarihi İtibariyle)

İl	GBM	Barınma Tipi	GBM Mevcudu	Toplam Mevcut	%
Hatay	Altnözü KK*	2 056 Konteyner	8 179	16 894	9,69
	Yayladağı KK	776 Konteyner 32 Betonarme Bölme	3 670		
	Apaydın KK	1 181 Konteyner	5 045		
	Güveççi ÇK**	824 Çadır	0		
Gaziantep	İslahiye ÇK	1 552 Çadır	0	3 732	2,14
	Karkamış ÇK	1 578 Çadır	0		
	Nizip 1 ÇK	1 873 Çadır	0		
	Nizip 2 ÇK	908 Konteyner	3 732		
	Ceylanpınar ÇK	4 972 Çadır	17 100		
Şanlıurfa	Akçakale ÇK	6 461 Çadır	21 057	64 432	36,98
	Harran KK	2 069 Konteyner	9 729		
	Suruç ÇK	7 028 Çadır	16 546		
Kilis	Öncüpınar KK	3 089 Konteyner	9 898	24 164	13,87
	Elbeyli Beşiriye KK	3 586 Konteyner	14 266		
Mardin	Midyat ÇK	1 053 Çadır	0	0	
Kahramanmaraş	Merkez KK	5 008 Konteyner	16 309	16 309	9,36
Osmaniye	Cevdetiye KK	3 352 Konteyner	13 385		
Adıyaman	Merkez ÇK	2 302 Çadır	0	0	
Adana	Sarıçam KK	6 136 Konteyner	26 176	26 176	15,02
Malatya	Beydağı KK	1 977 Konteyner	8 964	8 964	5,14
Toplam	-	-	-	174 256	

*Konteyner Kent, **Çadır Kent

Tablo 2.3’de illere göre geçici barınma merkezleri ve mevcutları verilmiştir (AFAD, 2018). Tablo incelendiğinde geçici barınma merkezlerinde yaşayan toplam Suriyeli mevcudunun 174 256 olduğu görülmektedir. En fazla Suriyeliyi 64 432 ile Şanlıurfa ili barındırırken, bunu sırasıyla Adana, Kilis, Hatay, Kahramanmaraş, Malatya ve Gaziantep izlemektedir. Mevcutları sıfır (0) olarak gösterilen geçici barınma merkezleri ise geçici bir süre ile kapatılmıştır.

Barınma merkezlerinde her biri en fazla 2 500 kişilik mahalleler kurulmuş, mahalleler arasında en az 10 metre genişliğinde, mahalle içinde de 10 metre genişliğinde ana yollara ve 6 metre ara yollar inşa edilmiştir. Her mahalleye kadın ve erkekler için ayrı ayrı olmak üzere ibadet merkezleri yapılmıştır. Ayrıca içme suyu temin edilmiş, itfaiye teşkilatı, sahra hastanesi, bilgisayar, yabancı dil, el sanatları, halı dokuma, kuaförlük, bıçki-dikiş, meslek edindirme kursu vb. kurs ve spor alanları, ülkelerine ait eğitim öğretim sistemine göre ilkökul, ortaokul ve lise için

alanlar ayrılmış, anaokulları oluşturulmuştur. Bununla birlikte her mahalleye çocuk oyun alanları yapılmıştır. Alışveriş yapabilecekleri bir çarşı kurulmuştur. Erkek ve kadınlara ayrı olmak üzere 25 kişiye en az bir banyo, 20 kişiye en az bir bulaşık tezgâhı, her 20 kişiye en az bir çamaşır makinesi düşmektedir. Barınma merkezlerindeki Suriyeliler dağıtılan AFADKART ile marketlerden gıda ve temizlik malzemesi alışverişlerini yapabilmektedir (AFAD, 2014).

Türkiye fevkalade bir misafirperverlik göstererek Suriyelilerin tüm ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde alanlar oluşturmaya çalışmıştır. Hem Birleşmiş Milletler hem de pek çok yabancı devlet adamı oluşturulan bu barınma merkezlerinin en iyisi olduğunu vurgulamaktadır.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün 15 Kasım 2018 itibariyle güncellediği rakamlara göre Geçici Barınma Merkezleri (GBM) dışında yaşayan Suriyeli sayısı ise 3 439 621'dir. Tablo 2.4'de geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin ilk on ile göre dağılımı verilmiştir (GİGM, 2018). Tabloya bakıldığında İstanbul'un ilk sırada yer aldığını, ilin toplam nüfusuna göre Suriyelilerin oranının % 3,72 olduğu görülmektedir.

Tablo 2. 4 Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İlk On İle Göre Dağılımı (15.11.2018 Tarihi İtibariyle)

İl	Kayıtlı Suriyeli	İl Nüfusu (TÜİK, 2017)	İl Nüfusu İle Karşılaştırma Yüzdesi
İstanbul	559 058	15 029 231	3,72
Şanlıurfa	460 064	1 985 753	23,17
Hatay	440 089	1 575 226	27,94
Gaziantep	413 538	2 005 515	20,62
Adana	227 726	2 216 475	10,27
Mersin	206 672	1 793 931	11,52
Bursa	160 840	2 936 803	5,48
İzmir	140 403	4 279 677	3,28
Kilis	122 657	136 319	89,98
Konya	102 756	2 180 149	4,71

Türkiye'de bulunan Suriyelilerin (15.11.2018 itibariyle) 1 952 341'i erkek, 1 645 597'si kadındır. Yaş dağılımına bakıldığında ise sığınmacıların yaklaşık % 47,5'ini 0-18 yaş aralığındakiler; % 49,5'ini 18-60 yaş aralığındakiler; % 3'ünü de 60 yaş üstü oluşturmaktadır (GİGM, 2018). Burada görülüyor ki sığınmacıların önemli bir bölümünü eğitim çağındaki nüfus oluşturmaktadır.

Türkiye Suriyeliler ile ilgili her şeyi düzenli ve kayıtlı olarak yaparken, bir yandan da düzensiz göç ve göçmen kaçakçılığını engellemeye yönelik tedbirlerini

arttırmıştır. Bu bağlamda göçmen kaçakçılığı cezasının yeterli olmadığı ve düzenlenmesi gerektiği tartışılmaya başlanmıştır. Maalesef kaçak yollarla Avrupa'ya geçiş yapmaya çalışan birçok Suriyelinin umuda açılan yolculukları ölümlerle sonuçlanmıştır.

Türkiye ve Avrupa Birliği arasında 18 Mart 2016 tarihinde gerçekleşen Türkiye-AB Zirvesi'nde alınan kararlar ile 20 Mart 2016 tarihi itibarıyla Türkiye'den Yunanistan'a geçen düzensiz göçmenlerin 4 Nisan 2016 itibarıyla geri alınmasına başlanmıştır (TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Raporu, 2018; GİGM, 2017). "Birebir Formülü" olarak da bilinen bu uygulama ile düzensiz göçün ve göçmen kaçakçılığının yol açtığı ölümlerin ciddi oranda önüne geçilmiştir.

Tablo 2. 5 Birebir Formülü İle Türkiye'den Çıkış Yapan Suriyeliler (15.11.2018 Tarihi İtibariyle)

Ülke	Toplam
Almanya	6 248
Hollanda	3 143
Fransa	2 968
Finlandiya	1 335
Belçika	1 159
İsveç	1 057
İspanya	429
İtalya	332
Avusturya	213
Lüksemburg	206
Hırvatistan	152
Portekiz	142
Litvanya	102
Estonya	59
Letonya	46
Slovenya	34
Malta	17
Genel Toplam	17 642

Birebir formülü kapsamında Yunanistan'dan geri alınan düzensiz göçmen karşılığında bir Suriyelinin Avrupa Birliği ülkelerine yerleştirilmesi söz konusu olmuştur. Tablo 2.5'de Birebir formülü ile Türkiye'den çıkış yaparak Avrupa'ya yerleşen Suriyeliler ile ilgili istatistiki bilgiler verilmiştir (GİGM, 2018). Buna göre toplamda 17 642 Suriyeli çıkış yaparken, sırasıyla en fazla Almanya, Hollanda ve Fransa'ya yerleşmişlerdir.

2011 yılında günümüze gelindiğinde Suriyeli sığınmacıların sayısının her geçen gün artması ve Suriye iç savaşının hala sürüyor olması Suriyelilerin bir süre daha Türkiye'de kalacaklarını göstermektedir. Hatta Suriyelilerin çok ciddi bir

bölümünün Suriye'ye dönmek gibi bir niyetlerinin olmadığı ve Türkiye'de yaşamaya devam edecekleri bir gerçektir (Erdoğan, 2015). Öyleyse Suriyelilerin ihtiyaçlarına yönelik bugüne kadar alınmış olan kısa vadeli çözümlerin yerini uzun vadeli tedbirler almalı, onların her alanda uyum süreçlerine tabi tutulmaları gerekmektedir. Burada en önemli alanlardan birisi de Suriyelilerin eğitimidir.

2.6. Göç ve Eğitim İlişkisi

Göç, hangi sebeple yapılırsa yapılsın beraberinde bir dizi sorunlar getirmektedir. Bu sorunlar hem göç edenler hem de gidilen yer açısından ortaya çıkmaktadır. Bunların başında barınma, sağlık ve beslenme gibi hayati ihtiyaçların yanı sıra hızlı nüfus artışı, eğitim, konut, işsizlik, altyapı ve ekonomi gibi sorunlar gelmektedir (Gün ve Baldık, 2017).

Göç hareketinden en çok yaşam alanlarında koparılarak yerlerinden edilen, eğitim süreçleri kesintiye uğratılan çocuklar etkilenmektedir (Gencer, 2017). Göç yaşayan çocuk gittiği yere uyum sağlamada sıkıntılar yaşayabilmektedir. Uyum sağlama sürecinde en önemli araç ise eğitimidir. Eğitim, toplumsal uyumun en temel unsurlarından biridir (MSYD, 2017). Dolayısıyla bu süreçte zaruri olan eğitim, çocuğun çevresel, mesleki ve kimi zaman inanış açısından yaşadığı farklı eğilimlere mantıklı ve sağlıklı çözümler geliştirebilmesini sağlayacaktır (I. Uluslararası Göç ve Güvenlik Konferansı Sonuç Raporu, 2016).

Suriyeli çocuklar için eğitim bir "savaş açlığı" haline gelmiştir. Türkiye, Lübnan ve Ürdün Suriyeli çocukların eğitime erişmeleri için cömert adımlar atmıştır (Human Rights Watch, 2016).

MEB tarafından AB desteği ile 2016 yılında başlatılan "Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu Projesi"nde belirtildiği gibi Lübnan Devleti, Suriyeli çocukların okullaşması için bir strateji geliştirmiştir ancak bunu gelen yardım veya bağışlarla yürütebilmektedir. Fiziksel şartların kısıtlı olması da Suriyeli çocukların eğitime erişimi önünde bir engeldir. Bununla birlikte okul ücretleri, müfredat ve sosyal ayrımcılık da diğer engeller olarak değerlendirilebilir. Ürdün'de Suriyeli çocukların % 75'i okula gitmektedir. Kamp dışında okullaşma oranı düşüktür. Çağ nüfusunun % 60'ı, engelli öğrencilerin % 56'sı yaşlıları ile tam zamanlı okula gitmektedir. Okula devam edemeyenlerin sebepleri ise kayıt için

gerekli evrakları temin edememeleri, Suriye'deki çatışma sürecinde okula ulaşamaması, Ürdün ile Suriye müfredatının farklı olması (UNHCR değerlendirmesi) şeklinde sıralanmaktadır (MEB, 2016).

2.6.1. Türkiye'deki Suriyelilerin Eğitime Katılması

Suriye'deki çatışmaların devam etmesi ve Türkiye'deki Suriyelilerin kısa vadede evlerine dönmeyeceklerinin anlaşılması üzerine (Erdoğan, 2015) Türkiye'de bulunan Suriyeli çocukların eğitimi ile ilgili ilk başta izlenen politikanın değiştirilmesi daha sistematik bir yol haritası çizilmesi gündeme gelmiştir. İlk etapta kamp içindeki çocukların eğitimlerine yönelik adımlar atılmıştır. 2012 yılında MEB, Arapça müfredat ile Suriyeli çocukların eğitimlerine devam etmelerine imkân sağlamıştır (Emin, 2016).

2013 yılına gelindiğinde MEB tarafından 26 Nisan ve 26 Eylül 2013 tarihlerinde genelgeler ve faaliyetler yayımlanarak Suriyeli çocukların eğitimi ile ilgili önemli adımlar atılmaya başlanmıştır. 26 Eylül 2013 tarihinde yayımlanan "Ülkemizde Geçici Koruma Altında Bulunan Suriyeli Vatandaşlara Yönelik Eğitim Öğretim Hizmetleri" adlı genelge ile Suriyeli çocukların eğitim sorununun çözümüne yönelik şu tespitler yapılmıştır (Emin, 2016; Ertaş ve Kıraç, 2017):

- Eğitimlerine ara vermek durumunda kalan kamp içindeki Suriyeli çocuklara sene kaybı yaşamamalarını sağlayacak nitelikte bir eğitim sunulması,
- Bu bağlamda yürütülecek eğitim faaliyetlerinin koordinasyonunu MEB'in yapması,
- Öğretmen ihtiyacı halinde o ildeki norm fazlası öğretmenlerden o da yeterli gelmezse şartlara uygun olarak Arapça bilen kişilerin ders ücreti karşılığında MEB tarafından görevlendirilmesi,
- Suriyeli vatandaşlar arasında çocuklara eğitim vermek isteyen öğretmen veya şartlara uygun kişilerin, MEB tarafından değerlendirmeye alınması ancak ücret talep etmemeleri koşulu ile tamamen gönüllülük esasına dayalı olarak görevlendirilmesinin yapılması,

-Eğitimin içeriğinin MEB kontrolünde, Suriye Ulusal Koalisyonu Yüksek Eğitim Komisyonu tarafından hazırlanması, ayrıca Türk asıllı Suriyelilerin talebi halinde Türkiye müfredatında da eğitim görebilmeleri,

-Türkçe öğrenmek isteyen Suriyeliler için tesis imkânları doğrultusunda Türkçe ve mesleki eğitim kurslarının açılması,

-Kampların dışında kalan Suriyelilerden oturma izni elde edenlerin 16 Ağustos 2010'da yayımlanan 2011/48 sayılı "Yabancı Uyruklu Öğrenciler" konulu genelge kapsamında kayıtlarının yapılarak okullaşmalarının sağlanmasıdır.

2014 yılı Nisan ayında yürürlüğe giren YUKK (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu) kapsamında Suriyelilere "Geçici Koruma Statüsü" verilmiş, "Geçici Koruma Kimlik Belgesi" düzenlenmiştir. Bu kimlik belgesini elde eden Suriyeliler birçok hizmetle beraber eğitim hizmetlerine de erişim hakkı elde etmişlerdir (TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Raporu, 2018; Coşkun ve Emin, 2016; Emin, 2016). Bunun akabinde MEB, 23.09.2014 tarihinde "Yabancılara Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri" (2014/21) konulu genelgeyi yayımlamıştır (MEB, Mevzuat, 2014/21).

Bu genelge ile Suriyeli çocukların eğitimi hem belirli bir standarda bağlanmış hem de güvence altına alınmıştır (Emin, 2016). Genelge kapsamında Bakanlık ve İl komisyonları kurularak yabancıların eğitim ve öğretim hizmetleri koordine edilecektir. İl milli eğitim müdürlükleri bünyesinde, yabancılara yönelik eğitim-öğretim faaliyetleri ile ilgili gerekli işlemleri yürütmek için il milli eğitim müdürü tarafından görevlendirilecek olan bir il milli eğitim müdür yardımcısı veya şube müdürü başkanlığında bir komisyon kurulacaktır. Bu komisyonda her tür ve dereceden eğitim kurumlarından en az bir müdür ve yabancı öğrencilere mülakat yapabilecek yabancı dil öğretmeni veya tercüman ile vali tarafından gerekli görülen diğer kurumlardan (il göç müdürlüğü, il emniyet müdürlüğü, il AFAD müdürlüğü, il müftülüğü, il aile ve sosyal politikalar müdürlüğü, il sağlık müdürlüğü) yetkili birer kişi ve geçici eğitim merkezleri bulunan illerde eğitim koordinatörleri bulunacaktır (MEB, Mevzuat, 2014/21).

Yine bu genelge kapsamında kitlesel akından etkilenen il ve ilçelerde milli eğitim müdürlüklerine bağlı olarak valilik oluru ile geçici eğitim merkezleri (GEM)

oluşturulacaktır. Geçici eğitim merkezlerinde verilen eğitimin amacı, kitlesel olarak Türkiye'ye göç etmiş yabancı öğrencilerin, ülkelerinde yarım bıraktıkları eğitimlerine devam edebilmelerini ve ülkelerine döndüklerinde veya milli eğitim bakanlığına bağlı her tür ve derecedeki eğitim kurumlarına geçmek ve eğitimlerine ülkemizde devam etmek istemeleri halinde, sene kaybını önleyecek nitelikte olacaktır (MEB, Mevzuat, 2014/21).

GEM'ler hem kamp içinde hem de kamp dışında faaliyet gösteren, okul çağında olan Suriyeli çocuklara ve gençlere Arapça müfredat ile ders veren eğitim merkezleridir. 2016 yılı itibariyle Türkçe öğretimine yönelik adımların atılmasıyla, GEM'lerdeki müfredata haftada ortalama 5 saat Türkçe öğretimi eklenmiş, akabinde bu 15 saate çıkarılmıştır (KDK, 2018). Böylelikle Suriyeli öğrencilerin resmi okullara geçişleri hedeflenmiştir.

2016-2017 eğitim öğretim yılı ile GEM'lerin 3 yıl içinde kapatılması planlanmış, Suriyeli öğrencilerin Türk okullarında eğitim görmeleri ve uyum çalışmalarının hızlandırılması amacıyla okul öncesi, 1, 5 ve 9. sınıf öğrencilerin resmi okullara kayıtlarının zorunlu olması kararlaştırılmıştır (KDK, 2018; Taştan ve Çelik, 2017). Suriyelilerin okullaşma oranlarını arttırmak, topluma uyumunu kolaylaştırmak ve kaliteli eğitim almalarını sağlamak için bu gereklidir. Çünkü geçici eğitim merkezleri fiziki kapasite olarak yetersiz olup, kamuya ait binalarda ya da kiralanmış binalarda eğitim hizmetleri vermektedir (TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Raporu, 2018).

Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi okullara devam eden Suriyeli öğrencilerin devam takipleri, ders notları vs. e-okul sistemi üzerinden yapılırken, GEM'lerde eğitim alan öğrencilerin ise YÖBİS (Yabancı Öğrenciler Bilgi İşletim Sistemi) üzerinden yapılmaktadır (KDK, 2018; Emin, 2016).

Tablo 2.6'da yıllara göre Türkiye'de eğitime erişimi sağlanan Suriyeli öğrenci sayısı ve okullaşma oranları verilmiştir (MEB, Geçici Koruma Kapsamı Altındaki Öğrencilerin Eğitim Hizmetleri, 2018).

Buna göre yıldan yıla Türkiye'de eğitime katılan Suriyeli öğrenci sayılarının ve okullaşma oranlarının arttığı görülmektedir. 2014-2015 eğitim öğretim yılında toplam kayıtlı Suriyeli öğrenci sayısı 230 000 iken, 2017-2018 eğitim öğretim yılına gelindiğinde bu sayı 608 702'ye ulaşmıştır. Aynı yıllar için okullaşma oranı %

30'dan % 62,35'e yükselmiştir. Sayısal verilerdeki artışın sebebi, Suriyeli nüfusun yıllar içinde artmasından başka Suriyeli çocukların eğitimlerinden geri kalmamaları, kayıp nesil olmamaları için eğitime dâhil edilmeleri noktasındaki çalışmalardır.

Tablo 2. 6 Yıllara Göre Türkiye'de Eğitime Erişimi Sağlanan Suriyeli Öğrenci Sayısı ve Okullaşma Oranları

Yıllar	Resmi Okul	Geçici Eğitim Merkezi	Kayıtlı Genel Toplam	Çağ Nüfusu	Okullaşma Oranı %
2014-2015	40 000	190 000	230 000	756 000	30
2015-2016	62 357	248 902	311 259	834 842	37
2016-2017	201 505	291 039	492 544	833 039	59
2017-2018	384 245	224 457	608 702	976 200	62,35

MEB 2016 yılı Kasım ayı verilerine göre Türkiye'de okul çağındaki Suriyeli çocuk nüfusu (5-17 yaş) 872 629'dur. Kayıtlı geçici koruma altındaki Suriyeli çocuk sayısı ise 499 531'dir. GEM'lerde kayıtlı olanların sayısı 325 452, resmi okullarda kayıtlı olanların sayısı da 174 079'dur. Okullaşma oranı ise % 57, 2 (MEB, 2016) olarak karşımıza çıkar ki % 42,8 oranında çocuğun okul dışında kaldığı anlaşılmaktadır. 2017-2018 eğitim öğretim yılının başlangıcında (18 Eylül 2017 tarihli veriler temel alınmıştır) ise GEM'lerde 280 602, resmi okulda 243 396, açık okullarda da 8 235, çıraklık eğitiminde 236 Suriyeli öğrenci bulunmaktadır. Tüm okullarda kayıtlı öğrenci sayısı 532 469'dur. Bu verilere göre okullaşma oranı % 54,55, okul dışında kalanların oranı ise % 45,45'dir (Taştan ve Çelik, 2017).

Türkiye'de 15.11.2018 tarihi itibarıyla 3 597 938 Suriyeli bulunmaktadır. Bunların 847 633'ü ilköğretim (5-14 yaş), 289 798'i ortaöğretim (15-18), 545 585'i ise yükseköğretim (19-24) olmak üzere okul çağındaki toplam nüfus 1 683 016'dır. Yani Türkiye'de bulunan Suriyeli nüfusun % 46,7'si okul çağındadır (GİGM, 2018). 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılı Eylül ayında yaklaşık 616 000 Suriyeli çocuk okula kayıt yaptırmıştır (UNICEF Turkey Humanitarian Situation Report September, 2018: 1) ve ilerleyen dönemlerde bunun artması tahmin edilirken Kasım ayında bu sayı yaklaşık 650 000'lere ulaşmıştır (UNICEF Turkey Humanitarian Situation Report November, 2018). Bununla birlikte 400 bin kadar çocuğun da hala okul dışında olduğu ifade edilmektedir (UNICEF, Türkiye'deki Suriyeli Çocuklar; UNICEF Turkey Humanitarian Situation Report November, 2018).

UNICEF, "Back to School Campaign" ile okula kaydolmak ve eğitime erişimin sağlanması için hükümet ve 3RP (Bölgesel Mülteci ve Dayanıklılık Planı) ortaklarıyla işbirliği içinde çalışmaktadır. UNICEF Türkiye, 2018 3RP başvurusu

kapsamında 157,2 milyon dolar (bir önceki yıldan devir de dâhil olmak üzere) ile % 69 oranında finanse edilmektedir (UNICEF Turkey Humanitarian Situation Report September, 2018).

2.6.2. Antalya’da Suriyelilerin Eğitime Katılması

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün 2016 raporuna göre Antalya’da 366 Suriyeli yaşamaktadır (GİGM, 2016). DHA-Hürriyet-Antalya’dan Ceren Deniz’in 19.10.2017 ‘de Hürriyet Gazetesi’nin resmi web sitesinde yayınlanan haberine göre Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün Antalya’da yaşayan Suriyeli sayısını 472 olarak vermesine karşın, Antalya İl Milli Eğitim Müdürü Yüksel Aslan, Antalya’da 2 400 Suriyeli çocuğun eğitim gördüğünü ifade etmiştir. Yüksel Aslan’ın ifadesi şöyledir: “2 400 Suriyeli öğrenciye eğitim veriyoruz. Bu çocuklar da bizim. Onların entegresini sağlamak zorundayız. Ailelerine de çocuklara da eğitim veriyoruz, Türkçe öğretiyoruz”. Sayılardaki tutarsızlığın nedenine ise Antalya Valiliği açıklık getirerek Suriyeli göçünün devamlılığından kaynaklandığını açıklamıştır (Deniz, 2017). Yine Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün resmi web sayfasında paylaştığı 27.12.2018 verilerine göre Antalya’da kayıtlı bulunan Suriyeli sayısı 1 502’dir (GİGM, 2018).

Yeni bir ülkeye göç eden göçmenler genellikle kendileriyle aynı ülkeden gelen ya da aynı sosyo-ekonomik statüden göçmenlerin yaşadıkları yerleri tercih ederler (OECD, 2015). Antalya’da yaşayan Suriyelilerin büyük bir kısmı da sosyo-ekonomik ve demografik yapısından dolayı Kepez’de ikamet etmektedir. Aynı şekilde birçok göçmen öğrenci yine göçmen öğrencilerin yoğun olduğu okullara gitmeyi tercih etmektedir (OECD, 2015). Araştırma sürecinde merkez ilçelerden en çok bu ilçedeki okullarda Suriyeli öğrencinin bulunduğu görülmüştür.

Tablo 2.7’de Antalya’da Resmi Okullarda 2018-2019 eğitim öğretim yılı suriyeli öğrenci sayısı verilmiştir (Antalya Milli Eğitim Müdürlüğü). Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden alınan verilere göre 2018-2019 eğitim öğretim yılı itibarıyla Antalya genelindeki resmi okullarda 1 767’si kız, 2 016’sı erkek olmak üzere toplam 3 783 öğrenci eğitim öğretim görmektedir. Ayrıca mesleki eğitim merkezinde de 50 erkek öğrenci vardır. Çalışmada Antalya’nın beş merkez ilçesi olan Aksu, Döşemealtı, Kepez, Konyaaltı ve Muratpaşa ele alınmış ve ortaokullarda görev yapan Sosyal bilgiler öğretmenleri ile görüşülmüştür. Bu beş ilçedeki toplam Suriyeli

öğrenci sayısı 2 044'dür. Bunların 383 tanesini ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Ancak şunu belirtmek gerekir ki bu sayılar, Suriyelilerin göç hareketlerinden dolayı sürekli olarak değişmektedir.

Tablo 2. 7 Antalya'da Resmi Okullarda 2018-2019 Eğitim Öğretim Yılı Suriyeli Öğrenci Sayısı

İlçe	Kız	Erkek	Toplam
Akseki	1	1	2
Alanya	110	101	211
Aksu	107	147	254
Demre	42	50	92
Döşemealtı	28	38	66
Elmalı	13	26	39
Finike	42	50	92
Gazipaşa	40	39	79
Kaş	50	75	125
Kemer	2	7	9
Kepez	676	768	1 444
Konyaaltı	41	43	84
Korkuteli	29	44	73
Kumluca	190	228	418
Manavgat	81	80	161
Muratpaşa	103	93	196
Serik	212	226	438
Toplam	1 767	2 016	3 783

Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Hayat Boyu Öğrenme Müdürlüğü'nün Mayıs 2018'de yayınladığı internet bülteninin verilerine göre Antalya'da 1 adet Geçici Eğitim Merkezi bulunmaktadır (MEB, Geçici Koruma Kapsamı Altındaki Öğrencilerin Eğitim Hizmetleri, 2018). Kepez İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı Fatma Parıltı Ortaokulu, GEM olarak eğitim öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir. Burada 2018-2019 eğitim öğretim yılı itibariyle 351 erkek, 312 kız, toplam 663 öğrenci bulunmaktadır (Antalya Milli Eğitim Müdürlüğü). Suriye'den kaçıp Antalya'ya yerleşen 95 öğretmene 2018-2019 eğitim öğretim yılı öncesinde bu okulda görevlendirilmek üzere eğitim verilmiştir (Kara, 2018).

2.7. İlgili Araştırmalar

Bugüne kadar göç ve mültecilerin veya sığınmacıların eğitimi ile ilgili pek çok araştırma yapılmıştır. Ancak Suriyelilerin göç ettikleri ülkelerde eğitime dâhil olmaları, bu süreçte yaşananlar ve bu konudaki öğretmen görüşleri ile ilgili çok az araştırma yapıldığı görülmüştür.

2.7.1. Türkiye’de Yapılan Araştırmalar

Uzun ve Bütün (2016) “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Suriyeli Sığınmacı Çocukların Karşılaştıkları Sorunlar Hakkındaki Öğretmen Görüşleri” adlı çalışmada Samsun’un değişik yerlerinde görev yapan ve sınıfında Suriyeli öğrenci bulunan okul öncesi öğretmenleri ile görüşmüştür. Bu araştırmanın sonuçları şöyledir:

-Suriyeli sığınmacı çocukların okullara plansız olarak yerleştirilmesi birçok sorunu beraberinde getirmiştir.

-Bu sorunlardan en önemlisi dil sorunudur. Türkçe bilmeyen Suriyeli çocukların eğitim süreçlerini olumsuz etkilemekle birlikte sınıf ve okul ortamında iletişim kuramayı sosyalleşemediği ortaya çıkmıştır. Bu durumda Suriyeli öğrenciler formaliteden okula gitmekte, daha önce böyle bir durum ile karşılaşmamış öğretmen ise bu sorunu nasıl çözeceği konusunda kendisini yetersiz görmektedir.

-Suriyeli sığınmacı çocukların hayat şartlarından dolayı temizlik gibi öz bakımlarını yapamamaları diğer öğrenci velilerinde rahatsızlık oluşturmaktadır. Bu durumda öğretmen, Suriyeli öğrenciler ile veliler arasında kalmaktadır.

-Mülteci ve sığınmacı çocukların yaşadıklarının etkilerinden kurtulmaları için psikososyal destek almaları gerekmektedir. Öğretmenler bu konuda Suriyeli öğrencilere katkı sağlayamadıklarını düşünmektedir.

-Suriyeli öğrenciler yoksulluk, dil ve kültür farklılığı gibi sorunlarla çok küçük yaşlarda mücadele etmek durumunda kalmıştır.

Saklan ve Erginer (2017) Classroom Management Experiences with Syrian Refugee Students başlıklı çalışmada Tokat’ın merkezindeki ilk ve ortaokullarda Suriyeli mülteci çocukları eğiten öğretmenlerin bakış açısıyla Suriyeli öğrencilerle sınıf yönetimi deneyimlerini değerlendirmektedir. Araştırmaya katılan 18 öğretmenden 16’sının Suriyeli öğrencilerle yaşadıkları deneyimi olumsuz, 2’sinin de olumlu olarak değerlendirdiği görülmektedir. Araştırmanın sonuçları ise şöyledir:

Suriyeli mülteci öğrenciler;

-Dilsel zorluklar yaşamaktadır,

-Kalacak yer sorunları vardır,

- Türk öğrenciler tarafından kabul görmemektedir,
- Devamsızlık yapmaktadır,
- Sınıf kurallarına uymamaktadır,
- Sınıfta hoş olmayan davranışlarda bulunmaktadır.

Öğretmenlerin çoğu Suriyeli öğrencilerle olan sınıf yönetimi deneyimlerini olumsuz olarak değerlendirmekte ve dilsel zorluklara dikkat çekmektedir. Bu dilsel zorlukların Suriyeli öğrencilerin dersi anlamalarını engellediğini ve dikkatlerini dağıttığını ifade etmişlerdir. Öğretmenler, mülteci öğrencilerin Türkçeyi telaffuz etmekte sorun yaşadıklarını ve bu durumun gülünç olmalarına neden olduğunu, bu sebeple onlara ayrıcalıklı yaklaşarak yardım ettiklerini belirtmişlerdir.

Gün ve Baldık (2017) Türkiye’de Kamp Dışında Misafir Edilen Suriyeli Sığınmacı Gençlere Yönelik Eğitim Hizmetleri (Kayseri Örneği) adlı çalışmada “Gelen sığınmacıların karşılaştıkları ilk ve en önemli sorun dil engelidir. İnsanların yaşadığı topluma uyum sağlaması, kendisini ifade etmesi, diğer insanlarla olan ilişkilerine yön verebilmesi için kullanılan aracın dil olduğu tartışılmaz bir gerçektir. Bu açıdan bakıldığında hem Suriyeli sığınmacılar hem de bu insanlarla ortak alanları paylaşanlar için dil farklılığı en ciddi sıkıntıdır. Dil engeli Suriyeliler için hem sosyal hayatta hem de eğitim hayatında aşılması gereken birincil engel olarak ortaya çıkmaktadır.” demektedir. Bu çalışmada Kayseri’de yaşayan, % 50’si ilköğretim, % 50’si ortaöğretim çağındaki gençlerle görüşülmüştür. Bunlardan 20’si Geçici Eğitim Merkezlerinde, 20’si devlet okullarında eğitimlerine devam ederken, 30’u da kent merkezinde yaşayıp okula gitmeyen Suriyelilerdir. Çalışmada Suriyeli çocukların kayıp nesil olmalarını önlemek ve okullaşmalarının önündeki engelleri tespit ederek bunlara çözüm önerileri üretmek amaçlanmıştır. Araştırma, okula gitmeyenler, Geçici Eğitim Merkezlerini tercih edenler ve Türk okullarını tercih edenler olmak üzere üç kısımda değerlendirilmiş ve şu sonuçlara varılmıştır:

- Okula gitmeyen Suriyeli sığınmacılar, bu durumu ekonomik zorluklar, dil engeli ve yaş engeli gibi nedenlerle açıklamaktadır. Geçinmek için çalışmak durumunda kalan Suriyeli çocuklar eğitim hayatlarına devam edememektedir.
- Geçici Eğitim Merkezinde eğitim görenler; Derslerin Arapça olması, Türk okullarının zor olması, aile yönlendirmesi, arkadaşlarının da bu okullara devam etmesi sebebiyle Türk okulları yerine Geçici Eğitim Merkezlerini

tercih etmektedir. Geçici Eğitim Merkezlerinde ders materyali sıkıntısı çekilmekte, Suriyeli öğrenciler kendi imkânları ile bu eksikliği giderdikleri ve okul uzakta olduğu için okula gitmek masraflı olmaktadır.

-Türk okullarına devam eden öğrenciler, okula başladıkları dönemde henüz Geçici Eğitim Merkezleri açılmadığından, Türkiye’de yaşamayı düşündüklerinden ve evlerine yakın olduğundan Türk okullarına yönelmişlerdir.

-Türk okullarındaki Suriyeli öğrencilerin başlıca sorunu dildir. Ayrıca Türk öğrenciler ile de sorun yaşamaktadırlar. Türkçeyi bilmeyen Suriyeli öğrenciler derslerden geri kalmakta, sınıftakilerle iletişim kuramamakta, sınıftaki diğer öğrenciler tarafından dışlanmakta, bazı öğretmenler tarafından istenmemektedir.

-Türk okullarındaki öğrenciler en çok Türkçe dil bilgisi ve Edebiyat gibi bilgi ve beceri gerektiren derslerde sorun yaşamaktadır.

Kılıç ve Gökçe (2018) The Problems of Syrian Students in the Basic Education in Turkey adlı çalışmada Suriye’den göç eden temel eğitim öğrencilerinin karşılaştıkları eğitim problemlerini incelemiştir. Araştırmanın sonuçları şöyledir:

-Suriyeli öğrenciler akademik olarak başarısızdır. Dil (iletişim) problemleri yaşamaktadır. Yalnızlık hissetmektedir, içe kapanık ve motivasyonu düşüktür. Ayrıca uyum ve okula devam problemleri yaşamaktadır.

-Savaşa ve şiddete maruz kalmış öğrencilerin psikososyal problemleri vardır.

-Suriyeli öğrenciler genellikle okullarda sorun yaratmamakta ve disiplin cezası almalarına neden olacak olaylara karışmamaktadır.

-Şiddet ve zulümden dolayı yaşadıkları yerleri terk etmiş olmak çocuklarda ciddi travmalara neden olmaktadır.

-Okul idarecilerine göre öğretmenler, mülteci çocukları eğitmek için yeterli eğitime sahip değildir.

-Suriyeli öğrencilerin ebeveynleri okulu ziyaret etmek konusunda zayıf kalmaktadır ve Türkçe ile ilgili çocuklarından daha geri durumdadır.

Çocuklar, ailelerinin dil bilmedikleri için okula gelme konusunda isteksiz olduklarını düşünmektedir.

Aykırı (2017) Sınıf Öğretmenlerinin Sınıflarındaki Suriyeli Öğrencilerin Eğitim Durumlarına İlişkin Görüşleri adlı çalışmasında sınıflarında Suriyeli öğrenci bulunan sınıf öğretmenlerinin Suriyeli öğrencilerin eğitim süreçlerinde karşılaştıkları durumlara ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Bu kapsamda Mardin Merkez'deki ilkokullarda görev yapan ve en az bir Suriyeli öğrencisi olan 18 sınıf öğretmeni ile görüşülmüştür. Araştırmada şu sonuçlara varılmıştır:

-Öğretmenlerin Suriyelilerle ilgili herhangi bir eğitim almadığı ve almak istedikleri tespit edilmiştir.

-Öğretmenler Suriyeli öğrenciler ile empati kurmanın ve onlara sevgi göstermenin iletişimi kolaylaştırdığını düşünmektedir.

-Dil faktörünün ise iletişimi olumsuz etkilediği belirtilmektedir.

-Öğretmenler, veliler ilgisiz olduklarını düşünmekte ve onlarla iletişim kurmak istediklerinde araya tercüman koymaktadır.

-Suriyeli öğrencilerin en önemli sorunu dildir. Dil farklılığından dolayı Suriyeli öğrenciler okuduğunu anlamamakta, iletişim kuramamakta, kendini ifade edememekte, uyum ve devam sorunu yaşamaktadır. Dolayısıyla farklı bir sınıfta ya da okulda eğitime tabi tutulmalı, hazırlık eğitimi görmeli, onlara ekstra zaman ayrılmalıdır. Ana dilinde eğitim almalıdır. Psikolojik olarak desteklenmelidir.

-Öğretmenler kurumlar ile ilgili bilgi sahibi olmadıklarından ya da umursamadıklarından herhangi bir kurum ve kuruluştan yardım almamışlardır. Bununla birlikte çok azı veli, müdür gibi kişilerden destek almış, diğerleri ise genellikle kimden destek alacaklarını bilmediklerinden, evrak işi fazla olduğundan, rehberlik servisi olmadığından ya da durumu umursamadığından destek almadıklarını ifade etmişlerdir.

İmamoğlu ve Çalışkan (2017) Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Devlet Okullarında İlkokul Eğitimine Dair Öğretmen Görüşleri: Sinop İli Örneği adlı çalışmada Ortadoğu'daki gerginlikten dolayı Türkiye'ye sığınan sığınmacı çocukların, devlet okullarındaki eğitimleriyle ilgili mevcut ya da oluşabilecek sorunlara dair öğretmenlerin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir. Buna göre:

- Öğretmenler yabancı uyruklu öğrenciler ile iletişim sorunu yaşamaktadır.
- Öğrenciler iletişim eksikliğinden dolayı okulda sıkılmakta ve davranış bozukluğu ortaya çıkmaktadır. ,
- Bu duruma çözüm olarak öğretmenler, bu öğrencilere Türkçe öğretilmesini, ayrı sınıf ve ayrı müfredatla eğitim görmelerini, eğitim yılı başlamadan hızlandırılmış eğitim verilmesini, birinci sınıf eğitimi verilmesini önermektedir.
- Yabancı uyruklu öğrenciler diğer öğrencilerle iletişim kuramamaktadır.
- Öğretmenler İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve okul idaresinden destek ve bilgi almadıklarını ifade etmişlerdir. Bunun sebebi olarak da nasıl destek alınacağını bilmediklerini, MEB'in bu konuda bir çalışması olmadığını, gerek duymadıklarını göstermişlerdir.

Kara ve Tüysüzler (2017) Sığınmacı Öğrencilerin Eğitimi Sürecinde Yaşanan Sorunlara İlişkin Yönetici, Öğretmen Ve Veli Görüşleri adlı çalışmada İstanbul İli Arnavutköy, Gaziosmanpaşa, Esenyurt, Başakşehir ilçelerindeki devlet okullarında görev yapan ve sınıflarında sığınmacı çocuk bulunan 64 öğretmen, 42 veli ve bu okullarda idarecilik yapan 15 yönetici ile görüşülmüştür.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre sığınmacı öğrencilerin yaşadıkları en önemli sorun dil sorunudur ve buna bağlı gelişen iletişim sorunları yaşamaktadırlar. Öğrencilerin karşılaştığı ikinci önemli sorun ise uyum sorunudur. Sığınmacı öğrenciler okul içinde ve derslerde içe kapanık durumdadır, saldırgan davranışlar göstermekte, kurallara uymamaktadır ve kendi aralarında gruplaşmaktadırlar. Öğretmenler bu sorunların çözümü olarak öğrencilerin, dil kursu almaları, sosyal etkinlik yapılması, ayrı sınıf veya ayrı okulda olmaları, telafi eğitimi almaları, hazırlık kursu görmeleri gibi önerilerde bulunmaktadır. Öğretmenlerin velilerle yaşadığı öncelikli sorunlar onlarla iletişim kuramama ve ilgisiz olmalarıdır.

Erdem (2017) Sınıfında Mülteci Öğrenci Bulunan Sınıf Öğretmenlerinin Yaşadıkları Öğretimsel Sorunlar Ve Çözümüne Dair Önerileri adlı çalışmasında Afyonkarahisar il merkezinde mültecilerin çoğunlukta olduğu iki mahalledeki iki ilkokulda görev yapan beş öğretmen ile görüşmüştür. Araştırma sonucuna göre öğretmenler, mülteci öğrencilerin Türkiye'deki öğrenciler ile aynı içeriği öğrenmelerinin çok zor olduğu görüşündedir. Öğretmenler mülteci öğrencilerin ihtiyacına yönelik bir öğretim stratejisi geliştirmezken, Türk öğrencilerden farklı

olarak görsel kullanımına başvurmaktadır. Öğretmelerin yaşadıkları en büyük sorun dil sorunudur. Bu sorunun çözülmesi için bu öğrenciler sınıflara dağıtılmadan önce bir hazırlık sınıfına alınmalı, burada Latin alfabesi ve Türkçe eğitimine tabi tutulmalıdır.

2.7.2. Dünya’da Yapılan Araştırmalar

Acosta (2017) Jordanian Teachers’Opinions of Effective Peace Education with Syrian Refugees adlı çalışmasında Ürdün’deki devlet okullarında Suriyeli mülteci öğrencileri bulunan Ürdün’lü öğretmenler ile görüşmüştür. Öğretmenler Suriyeli öğrencilere yardımcı olması noktasında sosyal, psikolojik, toplumsal, fizyolojik, siyasal, din ve oyun kategorilerinde durumu değerlendirmişlerdir. Bu değerlendirmeleri sonunda onların fikirleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre Ürdünlü öğretmenler, Suriyeli öğrenciler ile Ürdünlü öğrencilerin kaynaşması için çeşitli etkinlikler yapılmasının onların birbirlerini sevmelerine yardımcı olduğunu düşünmektedir. Öğretmenler ortak dine mensup olmalarının vurgusunu yaparak öğrenciler arasında ırkçılık veya dışlama gibi istenmeyen durumların ortaya çıkmasını önlemeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. İslam hoşgörüyü öğrettiğinden bu anlamda önemli bir araçtır.

Öğretmenler öğrencilere yakın ilgi göstererek onları dinlemeye ve anlamaya çalışmaktadır. Suriyeli öğrencilerin psikolojik sorunları olduğunu düşünmekte, bu sorunun kaynağını da evlerine dönüp dönmeyeceklerini bilmediklerine bağlamaktadır. Öğrencilerin duygusal durumlarını, geleceğinden emin değil, kafaları karışık, aklında sadece eve dönüp dönmeyeceği var şeklinde tanımlamışlardır.

Öğrencilerin öz yeterlilikleri düşük olduğundan bu durumun dışa vurumu sınıf içerisinde şiddet eylemi şeklinde kendini göstermektedir. Bu şiddet genellikle Suriyeli öğrenciler arasında ortaya çıkmakta ve öğretmenler buna bir çözüm bulamamaktadır.

Kız öğrenciler aileleri tarafından erken yaşta evliliğe zorlanırken, erkek öğrenciler de aileye destek için çalıştırılmaktadır. Böylece Suriyeli öğrencilerin çocuk işçi olarak çalıştırılması sorunu ortaya çıkmaktadır. Öğretmenlere göre evlilik ve çalışmak yetişkinlerin işidir ve Suriyeli çocuklar yetişkinlerin üstlenmesi gereken

sorumlulukları üstlenmektedir. Dolayısıyla bu durum onların okula devam etmeleri önünde bir engel oluşturmaktadır.

Dryden-Peterson (2015) *Refugee Education in Countries of First Asylum: Breaking Open the Black Box of Pre-Resettlement Experiences* adlı çalışmasında mülteci öğrencilerin yeniden yerleştirme öncesi eğitim deneyimlerini incelemiştir. Burada mülteciler ilk sığındıkları 14 ülkede (Bangladeş, Çad, Mısır, Etiyopya, İran, Kenya, Lübnan, Malezya, Pakistan, Ruanda, Güney Sudan, Sudan, Uganda ve Yemen) eğitime dâhil olarak deneyimler edinmektedir. Ardından hemen hemen tüm mülteci çocuklar bu deneyimleriyle Kuzey Amerika, Avrupa ve Avustralya'ya gelmektedir. Çalışmada mülteci çocukların önceki eğitim deneyimlerinin yeniden yerleştikleri ülkelerdeki eğitimlerinde bir "kara kutu" oluşturduğunu iddia etmektedir.

Araştırma sonucuna göre, mülteci çocuklar genellikle akademik içeriğin gerisinde kalmakta ve dil öğrenmek için zamanlarını iyi kullanmamaktadır. İlk yerleştikleri ülkelerde genellikle öğretmen merkezli bir eğitim sistemi olduğundan dersler öğretmenin sunumlarıyla geçmekte ve öğrencinin katılımı sınırlı tutulmaktadır. Mülteci çocuklar öğretmenler ve akranları tarafından ayrımcılığa maruz kalmaktadır.

Burgoyne ve Hull (2007) *Classroom Management Strategies To Address The Needs Of Sudanese Refugee Learners* adlı çalışmada İngiliz dili, okuryazarlık ve aritmetik dersleri alan Sudanlı mültecilerin deneyimleri incelenmiştir. Araştırmada varılan sonuca göre Sudanlı mülteci öğrenciler okuma yazmayı öğrenmekte güçlük çekmektedir. Öğretmenlere göre Sudanlı mülteci öğrencilerin İngilizceyi doğru bir şekilde öğrenmeleri için fazladan zamana ihtiyaç vardır. Öğretmenler kurumsal olarak destek almaktadır.

Mendenhall vd. (2017) *Urban Refugee Education: Strengthening Policies and Practices for Access, Quality, and Inclusion* adlı çalışmada kentte yaşayan mültecilerin eğitime erişimi, katılımı ve eğitimin kalitesi ile ilgili politikaların ve uygulamaların geliştirilmesini konu edinmektedir. Araştırmada elde edilen bulgular şöyledir:

-Mültecilerin başarılı olmak için, yeni bir müfredata uyum sağlamanın yanında dil öğrenmeleri gerekir. Dil bilmemek okula devam durumunu olumsuz etkiler. Dil desteği anlamında ciddi eksiklikler vardır.

-Mülteciler yerel okullara entegre edildiğinden, sınıfların kalabalıklaşması, hem mültecilerin okula erişimine bir engel teşkil etmektedir hem de öğretmenler tüm öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalabilirler. Katılımcıların % 86'sı sınıfların aşırı kalabalık olduğunu veya yeterli alan olmadığını ifade etmiştir.

-Mülteciler sığındıkları ülkenin politikalarından dolayı yasal statüden mahrum olabilir ve okula kayıt yaptırmak için gerekli belgeleri alamayabilirler. Ankete katılanların % 81'i belgelerin mülteci öğrencilerin okula erişimi önünde engel olduğunu ifade etmektedir.

-Aileler için öncelik temel ihtiyaçlarını karşılamak olduğundan çocukların okula gitmekten ziyade çalışması gerekebilir. Katılımcıların % 80'i geçim sıkıntısının çocukların eğitime engel olduğunu ifade etmiştir.

-Katılımcıların neredeyse % 80'i okula olan mesafenin uzak olmasını ve ulaşım yetersizliğini eğitime erişim önünde engel olarak göstermiştir.

-Mülteci öğrenciler yerlerinden edilmeleri, yaşadıkları travma ve uzun bir aradan sonra okula başlamaları gibi nedenlerle desteğe ihtiyaç duymaktadır. Öğretmenler bu anlamda mülteci öğrencileri destekleyecek donanıma sahip olmayabilirler. Katılımcıların % 73'ü de öğretmenlerin mülteci öğrencileri bu ihtiyaçlarını karşılamaya hazır olmadıklarını belirtmiştir.

-Mülteci öğrencilerin maruz kaldıkları ayrımcılık onların eğitime katılımı önünde engeldir.

Clark (2017) Are We Ready? Examining Teachers' Experiences Supporting the Transition of Newly-Arrived Syrian Refugee Students to the Canadian Elementary Classroom adlı çalışmasında yeni gelen Suriyeli mülteci öğrencilerin Kanada İlköğretim Sınıfına geçişini destekleyen öğretmenlerin deneyimlerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır.

Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin, Suriyeli mülteci öğrenciler ile öğretmenler arasında kurulan olumlu ilişkinin akademik başarıyı da olumlu etkilediğini düşündükleri tespit edilmiştir. Öğretmenler Suriyeli mülteci öğrencilerin hikâyelerini dinleyerek, güven ortamı oluşturarak ve karşılıklı saygıyı teşvik ederek

Suriyeli öğrencilerin akademik olarak başarılı olmalarını sağlamış ve böylece sınıfta disiplin sorunlarını aza indirerek, sınıf geneliyle daha rahat ilgilenebilmiştir. Öğretmenlere göre öğrencilerde dil engeli vardır. Finansal kaynak yetersizliğinden dolayı English as a Second Language (ESL) yani “ikinci bir dil olarak İngilizce” öğretecek öğretmenler çok azdır. Bu sebeple sınıf öğretmenlerine ekstra bir iş ve stres yüklenmektedir. Öğretmenler, English Language Learner (ELL) Pedagogy uygulanmalarının, mülteci öğrencileri tanıma, onlarla olumlu ilişki kurmanın yanında sosyal ve akademik gelişimlerini desteklediğini düşünmektedir.

Sinclair vd. (2005), *The Relationship Between Parental Racial Attitudes and Children’s Implicit Prejudice* adlı çalışmalarında ebeveynlerin ırkçı tutumları ile çocukların örtük önyargıları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada varılan sonuca göre ebeveyni ile özdeşleşmiş, genetik olarak benzer çocukların ebeveynlerinin ırkçı tutumlarını benimsedikleri ve aynı tutumu sergiledikleri tespit edilmiştir.

Human Right Watch (2015) *Preventing A Lost generation: Turkey “When I Picture My Future, I See Nothing” Barriers to Education for Syrian Refugee Children in Turkey* adlı araştırmada Suriyeli mülteci öğrencilerin acil olarak eğitime erişimi için hazırlanan raporun Kasım ayında yayınladığı bölümünde, Türkiye’deki Suriyeli mülteci çocukların eğitime katılmaları önünde bazı engeller olduğu tespit edilmiştir. Bunlar:

- Bilgi eksikliği; Aileler Türkiye’nin kabul prosedürleri hakkında yeterli bilgiye sahip değildir,
- Dil engeli; Arapça konuşan Suriyeli çocuklar için eğitim dili Türkçe olan okullar, eğitime katılmaya engeldir,
- Ekonomik sıkıntı; Ailelerin maddi zorluklar içerisinde olmasından dolayı okula ulaşım, okul malzemesi alma, harç ödeme gibi unsurların yanında çocuk işçi olarak Suriyeli çocukların çalıştırılıyor olması eğitime katılmalarına engeldir.

Koomen (2017) *The Working Conditions and Motivation of Teachers of Refugees “A Comparative Study of Host Country Teachers and Syrian Refugee Teachers in Lebanon”* adlı çalışmada mülteci öğrencilerin Lübnanlı öğretmenleri ile

Suriyeli öğretmenlerinin çalışma koşulları ve motivasyonlarını karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar şöyledir:

-Hem Lübnanlı öğretmenler hem Suriyeli mülteci öğretmenler hem de Suriyeli mülteci öğrenciler dil ve müfredatın farklı olmasından dolayı zorluk yaşamaktadır. Lübnanlı öğretmenler, Suriyeli öğrencilerin aksanlarını anlamakta zorlanırken, Suriyeli öğrenciler ve öğretmenler de Lübnan eğitim sistemin içindeki İngilizce ve Fransızca dersleri anlamakta zorlanmaktadır.

-Savaş sebebiyle yıl kaybı yaşayan öğrenciler farklı seviyelerdedir. Bu ise öğretmen için dersin işlenişinde bir zorluk oluşturmaktadır. Ancak alan ve kaynak yetersizliğinden dolayı öğrencileri seviyelerine göre ayırmak mümkün değildir.

-Mülteci öğrenciler ve ailelerinin hayatında bir istikrar yoktur, sürekli hareket halindedir ve öncelikleri temel ihtiyaçlarını karşılamaktır. Bu sebeple çocuklar eğitimlerine devam etme fırsatına sahip değildirler. Bu belirsizlikler mülteci öğretmenler için de geçerlidir ve hem mülteci öğrenciler hem de mülteci öğretmenler için gelecekleri ile ilgili korku yaratmaktadır.

-Öğretmenlere göre Suriyeli çocuklar evliliğe ya da çalışmaya zorlanmakta, bir gün evlerine döneceklerini düşünmektedir. Bu sebeplerle Lübnan'da eğitime katılmaları için motivasyonları yoktur.

-Öğretmenlere göre ebeveynler çocuklarını okula göndermekten endişe etmektedir veya eğitim almalarını önemsememektedir. Hristiyan-Müslüman ya da Şii-Sünni gibi farklılıklar ebeveynlerin Lübnan okullarına şüphe ile yaklaşmalarına neden olmaktadır.

-Öğrenciler psikolojik sorunlar yaşamakta ve hem Lübnanlı hem de Suriyeli öğretmenler öğrencilere bu konuda yardımcı olacak donanıma sahip değildir.

-Öğrencilerden bazıları şiddet eğilimi göstermekte bazıları da sınıfta tek başına oturarak diğer çocuklarla iletişim kurmak istememektedir.

-Hem Suriyeli öğrenciler hem de Suriyeli öğrenciler kültürel ve dini farklılıklardan dolayı yeni ortama adapte olmakta zorlanmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, nitel araştırma yöntemiyle oluşturulmuştur. Nitel araştırma yöntemi verileri ayrıntılı ve derinlemesine toplama, katılımcıların kişisel algılarını, tecrübelerini ve görüşlerini doğrudan öğrenme, mevcut durumu anlama ve açıklama amacıyla kullanılır (Ertong, 2018). Nitel araştırmalar bir konu ya da durumun derinlemesine ve bütüncül olarak araştırılmasına olanak veren bir araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Burada amaç, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Suriyeli öğrenciler ile ilgili görüşlerinin neler olduğunun ortaya konması olduğundan araştırma nitel araştırma desenlerinden durum çalışması ile desenlenmiştir. Durum çalışması, sınırlı bir sistemin derinlemesine betimlenmesi ve incelenmesi olarak da tanımlanmıştır (Subaşı ve Okumuş, 2017; Aykırı, 2017). Durum çalışmalarında varılan sonuçlar olayın niçin o şekilde olduğunu ve gelecekte yapılacak araştırmalar için nelere detaylı odaklanması gerektiğini ortaya koyar (Aytaçlı, 2012).

Araştırmada durum çalışması deseninin bir türü olan bütüncül tek durum çalışması deseni kullanılmıştır. Bütüncül tek durum deseninde bir birey, bir kurum, bir program, bir okul gibi tek bir analiz birimi vardır (Aytaçlı, 2012).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenmiş olup, Antalya ili merkez ilçelerde sayı bakımından Suriyeli öğrencilerin en fazla olduğu ortaokullarda görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenleri arasından seçilen 20 öğretmenden oluşmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin kişisel bilgileri Tablo 3.1’de verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan öğretmenlerden 10’u kadın, 10’u da erkektir. Öğretmenlerden çalışma yılı en fazla olan 25 yıldır, en az olan ise 3 yıldır. Öğretmenlerin yaşları 29 ile 51 yaş arasında değişmektedir.

Tablo 3. 1 Araştırmaya Katılan Öğretmenlerle İlgili Bilgiler

Katılımcı Öğretmenler	Cinsiyet	Yaş	Çalışma Yılı	Suriyeli Öğrenci Sayısı
Ö1	Kadın	35	10	1 (5. sınıf)
Ö2	Kadın	29	3	5 (5.,6. ve 7. sınıf)
Ö3	Kadın	42	17	1 (5. sınıf)
Ö4	Kadın	34	9	7 (5. ve 7. sınıf)
Ö5	Erkek	35	6	10 (5.,6.,7. ve 8. sınıf)
Ö6	Kadın	48	25	1 (7. sınıf)
Ö7	Kadın	36	12	4 (6. ve 7. sınıf)
Ö8	Erkek	36	12	7 (5. ve 6. sınıf)
Ö9	Erkek	40	16	7 (5. ve 6. sınıf)
Ö10	Kadın	51	23	3 (7. ve 8. sınıf)
Ö11	Erkek	48	25	3 (5. ve 7. sınıf)
Ö12	Kadın	29	5	2 (6. sınıf)
Ö13	Erkek	39	18	1 (5. sınıf)
Ö14	Erkek	30	5	9 (5. ve 6. sınıf)
Ö15	Erkek	42	17	2 (6. ve 7. sınıf)
Ö16	Kadın	39	19	4 (8. sınıf)
Ö17	Erkek	40	17	8 (6. sınıf)
Ö18	Kadın	36	12	3 (5. sınıf)
Ö19	Erkek	34	10	3 (5. ve 6. sınıf)
Ö20	Erkek	43	17	3(6. ve 7.sınıf)

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak nitel araştırmalardaki temel veri toplama araçlarından biri olan görüşme formları kullanılmıştır. Yüz yüze yapılan görüşmelerde yarı yapılandırılmış görüşme formları ile veriler toplanmıştır. Bu teknik, katılımcıların söylediklerine göre ek sorular sorabilme imkânı vermekte ve soruları esnek olabilmektedir.

3.3.1. Görüşme Formu

Araştırmada verileri toplamak için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu formda yer alan görüşme soruları araştırmacı tarafından ilgili alan yazın taramasının yapılması ve eğitimde ölçme ve değerlendirme alanında 2 uzmanın görüşlerinin alınmasıyla hazırlanmıştır. İlk etapta araştırmacı tarafından 15 adet görüşme sorusu belirlenmiştir. Uzmanların görüşleri doğrultusunda bu soruların bir kısmı tek soru altında toplanmış, bir kısmı da görüşme formundan çıkarılmıştır. Uzman görüşlerinden sonra oluşturulan görüşme formu yedi açık uçlu sorudan oluşmaktadır:

1. Sınıfınızda bulunan Suriyeli öğrencilerle yaşadığınız sorunlar var mıdır? Varsa bu sorunlar nelerdir açıklar mısınız?

2. Yaşadığınız sorunları çözümlenmede kullandığınız yöntemler nelerdir? Açıklar mısınız?
3. Sorunları çözümlerken yardım aldığınız kişiler kimlerdir ve kurumlar nelerdir? Açıklar mısınız?
4. Size göre Suriyeli öğrencilerin Türk öğrencilerle etkileşiminde öğretmen olarak size düşen görevler nelerdir? Açıklar mısınız?
5. Size göre Suriyeli öğrencilerin yaşadıkları sorunlar nelerdir? Açıklar mısınız?
6. Suriyeli öğrencilerin şuan ki akademik başarı durumu nedir? Başarının artırılması için size göre neler yapılabilir? Açıklar mısınız?
7. Suriyeli öğrencilerin ebeveynleri ile yaşadığınız sorunlar var mıdır? Varsa bu sorunlar nelerdir?

3.4. Geçerlik ve Güvenirlik

Bilimsel çalışmalarda sonuçların inandırıcı olması önemlidir. Bunu sağlamak için de geçerlik ve güvenirlik iki esas ölçüttür (Başkale, 2016). Nitel araştırmalarda geçerlik bulguların doğruluğu ile ilgiliyken, güvenirlik bilimsel bulguların tekrarlanabilir olması ile ilgilidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Buradan hareketle araştırmanın geçerlik ve güvenirliğini sağlamak için aşağıdaki uygulamalar yapılmıştır:

1. İç geçerliğini (inandırıcılık) artırmak için görüşme öncesinde öğretmenler, görüşme sırasında kaydedilen bilgilerin sadece bilimsel amaçlı kullanılacağı ve isimlerinin paylaşılmayacağı konusunda bilgilendirilerek aydınlatılmış rıza formunu doldurmaları istenmiş ve izinleri alınmıştır. Böylelikle verilerin gerçeği yansıtması sağlanmıştır. İç güvenirlik (tutarlılık) artırmak için de bulguların tamamı araştırmacının yorumu katılmadan doğrudan verilmiştir.
2. Dış geçerliğini (aktarılabirlik) artırmak için araştırma süreci ve bu süreçte yapılanlar detaylı bir şekilde açıklanmaya çalışılmıştır.
3. Dış güvenirliği (teyit edilebilirliği) artırmak için araştırmacının elde ettiği tüm veriler, kodlamalar ve sonuç eğitimde ölçme ve değerlendirme alanında 2, sosyal bilgiler eğitimini alanında 1 uzmanın incelemesine sunulmuş teyit ettirilmiştir.

3.5. Verilerin Toplanması

Araştırma Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaokullarda yürütüleceği için bir dizi yasal izinlerin alınması gerekmiştir. Bu sebeple ilgili ortaokulların bağlı bulunduğu İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü aracılığıyla başvurularak izin alınmıştır.

Görüşme öncesi öğretmenlere araştırma hakkında genel bilgi verilmiş ve araştırmaya katılmak isteyen öğretmenlerle görüşme yapılacak yer ve zaman belirlenmiştir. Görüşmeler katılımcılarla araştırmacılar tarafından bire bir, yüz yüze yapılmış ve katılımcıların bilgisi kapsamında ses kayıt cihazıyla kaydedilmiştir.

3.6. Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinde, elde edilen verileri açıklamaya yönelik kavramlara ulaşmaya çalışılmaktadır (Üzümcü, 2016, s. 330). Nitel araştırma verilerinin analizi şu şekilde olur (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 227):

- Verilerin Kodlanması,
- Temaların bulunması,
- Kodların ve temaların düzenlenmesi,
- Bulguların tanımlanması ve yorumlanması.

Öncelikle görüşmeler araştırmacılar tarafından bilgisayar ortamında yazılı hale dönüştürülmüştür. Daha sonra, araştırmada elde edilen tüm veriler birçok kez okunarak, her bir soru için ayrı ayrı olmak üzere katılımcıların verdikleri cevaplardan elde edilen verilerden çıkan kavramlara göre ve araştırmanın amacına uygun olarak kodlanmıştır. Bu kodların özelliklerine göre ilk önce temalar daha sonra alt temalar belirlenmiştir. Frekans analizi, yüzde olarak öğelerin görülme sıklığını ortaya koyan bir analizdir (Bilgin, 2006 akt. Bozan, 2014). Çalışmada öğretmenlerin verdikleri cevaplar sayısallaştırılarak frekans ve yüzde değerleriyle ifade edilmiş ve buna göre sıralanmıştır. Öğretmenler “Ö” harfi ile kodlanmıştır. Örneğin birinci öğretmen Ö1 ile gösterilmiştir. Son olarak da katılımcıların konuşmalarından direkt alıntılar yapılmış ve elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

4. Öğretmenlerle Yapılan Bireysel Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular

4.1. Öğretmenlerin Suriyeli Öğrencilerle Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri

Öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerle yaşadıkları sorunlar üç tema (dil sorunları, ders ile ilgili sorunlar ve davranış sorunları) altında ele alınmaktadır. Dil sorunları teması altında yaşanan problemler sırasıyla Türkçe bilmeme, iletişim sorunu, okuma yazma bilmeme, okuduğunu anlamama, yazı yazamama olarak tespit edilmiştir. Ders ile ilgili sorunlar teması altında da dersi anlayamama, derse odaklanamama, derse katılmama, akademik sorun ve sınav problemi alt temaları bulunmaktadır. Davranış sorunları teması altında sınıf kurallarına uymama, arkadaşlarıyla uyumsuzluk ve devamsızlık alt tema olarak bulunmuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerden sadece bir tanesi Suriyeli öğrencilerle herhangi bir sorun yaşamadığını belirtmiştir.

Tablo 4. 1 Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrencilerle Yaşadıkları Sorunlar

Sorunlar		f	%
Tema	Alt Tema		
Dil Sorunları (n=16) % 84,2	Türkçe Bilmeme	9	56,2
	İletişim Sorunu	3	18,7
	Okuma Yazma Bilmeme	2	12,5
	Okuduğunu Anlamama	1	6,2
	Yazı Yazamama	1	6,2
Ders İle İlgili Sorunlar (n=13) % 68,4	Dersi Anlayamama	6	46,1
	Derse Odaklanamama	2	15,3
	Derse Katılmama	2	15,3
	Akademik Sorun	1	7,6
Davranış Sorunlar (n=10) % 52,6	Sınav Problemi	1	7,6
	Sınıf Kurallarına Uymama	5	50,0
	Arkadaşlarıyla Uyumsuzluk	4	40,0
	Devamsızlık	1	10,0

Tablo 4.1’de öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerle yaşadıkları sorunlara ait tema ve alt temalar verilmiştir. Buna göre öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerle yaşadıkları sorunların başında % 84,2 oranıyla dil sorunu gelmekte, bunu da % 68,4 oranıyla ders ile ilgili sorunlar ve % 52,6 oranıyla davranış sorunlarının izlediği görülmektedir.

- Dil sorunu ile ilgili olarak görüş bildiren öğretmenlerden % 56,2'si Türkçe bilmeme sorunu üzerinde dururken, % 18,7'si iletişim sorunu, %12,5'i okuma yazma bilmeme sorunu, % 6,2'si okuduğunu anlamama ve % 6,2'si de yazı yazamama sorunu olduğunu ifade etmiştir.

İlk olarak Türkçe bilmeme sorunu ile ilgili öğretmenlerden bazılarının görüşleri şöyledir:

Kısaca yaşamış olduğumuz temel sorun, dil eksikliği öncelikle. Dersimizin gereği olarak da bizim kelimeler tarihte olsun, coğrafyada olsun bunları anlamada güçlükler çekiyorlar. Bunları anlamak için de haftada 2 saat pardon, günde 2 saat ders alıyorlar, Türkçe dersi (Ö5).

Öğrenciler Türkçe bilmiyor, Türkçe bilmedikleri için boş oturuyorlar. Sözel derslerden hiç faydalanamıyorlar. Okulumuzdaki yabancı öğrenciler için Türkçe kursu var. Gidenler başarıyı elde ediyorlar. Ama gitmeyip, boş oturan çocuklar, heves etmeyen çocuklar maalesef kazandıramıyoruz eğitime (Ö6).

Suriyeli öğrencilerle yaşadığımız en büyük problem dil problemi. Anlayamıyorlar, ya da kendilerini ifade edemiyorlar, ya da ediyorlar ben anlamıyorum. Çünkü dil farklı. Özellikle yakın dönemde gelmiş olanlarla hiç iletişim kuramıyoruz gibi (Ö7).

Dil sorunu çok fazla. Yarı yarıya Türkçeyi öğrenmiş olsalar da hani yarısı hiç bilmiyor şuanda. Diğer yarısı da Türkçeyi öğrenmiş ancak sadece yazı dilini (Ö8).

Genel anlamda dil sorunu var, Türkçe bilmiyorlar (Ö9).

Anlama konusunda Türkçe bilmedikleri için bazıları tabi sorunlar yaşanıyor. Ancak bunun için, okulumuza Türkçe öğreten, pazartesi günleri yanılmıyorsam, bir dışarıdan öğretmenimiz geliyor (Ö11).

Tabi ki. Mesela kendi sınıfımda iki tane öğrenci var. Biri Türkçe biliyor diğeri bilmiyor. Benim söylediğimi, diğeri tercümanlık yapıyor. Diğerine çeviriyor ama çocuk derslerde geri kalıyor yani. Hiçbir şey öğrenmemiş oluyor. Geliyor, dersini dinliyor, gidiyor ama dil problemleri çok fazla. Türkçe bilmiyorlar çoğu (Ö14).

İkinci olarak iletişim sorunu ile ilgili öğretmenlerden bazılarının görüşleri şöyledir:

Suriyeli öğrencilerle yaşadığımız sorunlar, çocuklar kapalıdır, iletişim ile ilgili sorunlarımız oluyor, çocukların. Çünkü savaş ortamından gelmişler, farklı şeylere farklı tepkiler gösterebiliyorlar. Bir anda yüksek ses çıktığı zaman çocuk bir anda kendini kapatıp, hiç konuşmuyor. O tarz, evet o tarz problemler oluyor, çocuklarımızda (Ö4).

İletişim problemi yaşıyoruz. Türkçeye tam vakıf değiller. Tabi başka bir kültürden başka bir ülkeden başka bir ülkeye geldiler ve çok dramatik bir sebeple geldiler (Ö17).

Üçüncü olarak okuma yazma bilememe sorunu ile ilgili öğretmenlerin görüşleri şöyledir:

Tabi ki var. Şimdi okuma yazma bilmiyor bunlar. Yani onlar mesela bir yanda okuma yazma öğrenmeye çalışıyorlar, onlar farklı bir işle uğraşıyorlar, deftere farklı bir şey yazıyorlar (Ö2).

Okuma yazma bilmiyorlar. Bundan doğan sorunlar. Sosyal bilgiler dersi bir matematik gibi atıyorum, çok basit, matematiğim de çok iyi değil, iki kere iki dört değil. Yani işte anlatıyorum, Hititlerin başkenti Hattuşuş, çocuk okuma yazma bilmiyorsa ne kadar aklında tutabilir mesela. Diyelim ki çok çalışmak istiyor, not tutacak, eve gidip bakacak, onu deyim yerindeyse öğrenecek ama öğrenemez böyle. Öğrenemiyordur yüksek ihtimalle (Ö19).

Dördüncü olarak okuduğunu anlamama sorunu ile ilgili öğretmenin görüşleri şöyledir:

[...] Okuduğunu anlayamıyor, senin ne anlatmak istediklerini tam anlamıyla kavrayamıyor çocuklar. O anlamda. Ayrıca bir plan hazırlanıp, özel bir eğitim verme ihtiyacı doğuyor (Ö8).

Beşinci olarak yazı yazamama sorunu ile ilgili öğretmenin görüşleri şöyledir:

[...] Yazı yazmada problemleri var. Bazısı anlıyor bazısı anlayamıyor, yazamıyorlar ama. En büyük sıkıntı o. Ve benim iki saat dersim var. Bu dersi işlemem gerekiyor müfredata göre. O çocuklarla bireysel ilgilenme durumum hiç yok. Onların ayrıyeten bir yazı, yani Türkçe ağırlıklı bir programları olmalı onların. Benim dersimde oturmak zorunda 40 dakika. Ve sessiz olmak durumunda ki ben dersimi anlatayım. Sıkılıyorlardır büyük bir olasılıkla (Ö16).

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ifadelerine göre Suriyelilerle yaşadıkları en önemli sorun dil sorunudur. Öğrencilerin genelinin Türkçe bilmemeleri dolayısıyla okuyup yazamamaktadır. Sosyal bilgiler dersinin sözel bir ders olması açısından bu durum çocuklar için zordur. Derste pasif kaldıkları için de sıkıldıkları ve öğrenmeye yönelik motivasyonlarının düşük olduğunu anlaşılmaktadır. Türkçeyi belli bir derecede konuşabilen öğrenciler ise okuma yapabilse bile okuduğunu anlamakta, yorumlamakta güçlük çekmekte ya da öğretmenin söylediklerini yazıya dökmemektedir. Bununla birlikte öğretmen kendisini anlamadığı düşüncesiyle Suriyeli öğrenciyle iletişime geçememektedir.

- Ders ile ilgili sorunlar temasında görüş bildiren öğretmenlerden % 46,1'i dersi anlayamama, % 15,3'ü derse odaklanmama, % 15,3'ü derse katılmama, % 7,6'sı akademik sorun, % 7,6'sı sınav problemi sorunlarının olduğunu belirtmişlerdir.

İlk olarak dersi anlayamama alt teması ile ilgili öğretmenler şu ifadeleri kullanmışlardır:

[...] Sayı olarak 7 öğrenciden mesela 4 tanesi anlıyorsa, 3 tanesi anlamıyor. Evet, anlamıyor (Ö4).

Dersi anlamıyorlar, tek sorun bu. Onun dışında kişisel iletişimde bir sorun yaşamıyoruz. Aksine çocuklar burada mutlu. Diğer çocuklar da onlara yardımcı oluyorlar. Bizim insanımızın misafirperverliği, diğer insanların da yaralarını sarıyor ama onun dışında bu sosyal bilgiler kültüre dayalı da bir ders, topluma dayalı da bir ders, tarih aynı şekilde. Bu anlamda anlamada tabi ki güçlük çekiyorlar. Bu da son derece doğal (Ö10).

Dersleri anlamada, farklı bir müfredat. Çünkü Suriye'deki eğitimle buradaki eğitim farklı olduğu için bir bocalama yaşıyorlar (Ö12).

Çoğu dediğimizi anlayamıyor. Derslerde kullanılan terimleri anlayamıyor. Bu sorunlarımız var (Ö14).

[...] anlama konularında tam yeterli değil. Anlatılan dersleri tam kavramıyorlar (Ö15).

[...] Ama tabi ki iş ders noktasına geldiğinde fark edilen şeyler oluyor ama sosyal iletişimi, Türkçe ilişkiler falan orada bir sıkıntı yok. Diğer ikisinin kendisini anlatabilecek kadar Türkçesi var ancak malumunuz iş ders ve bilgiye geldiği zaman orada tıkanıyoruz. Öyle bir sıkıntımız var (Ö18).

İkinci olarak derse odaklanamama alt teması ile ilgili öğretmen görüşleri şöyledir:

Yani yaşadığım sorunlar, derse odaklanamıyor, ders dinleme sıkıntıları var. Yani benim dersimi kendi dersim için konuşayım, diğerlerini bilemiyorum ama benim dersimde odaklanma, dikkatini verememe yani dikkat eksikliği var. Odaklanma sorunu var (Ö3).

[...] Kavramadıkları için de derse adapte olamıyorlar. Adapte olamayınca da kendilerini pasifize ediyorlar diye düşünüyorum ben (Ö15).

Üçüncü olarak derse katılmama alt teması ile ilgili öğretmen görüşleri şöyledir:

Yaşadığımız sorun derse çok katılmıyorlar. Sorun olarak değil de işte pasifize durumdadır. Derste arka sıralarda oturuyorlar sessiz. Yani onların derse alakalarını ilgilerini görmüyoruz. Sorun olarak bundan bahsedebiliriz (Ö15).

[...] Dersim inkılap olduğu için problemlerimiz var. Bizim tarihimizi öğrenmek durumunda kalıyorlar. Ve derste hep sessiz dinleme modundalar (Ö16).

Dördüncü olarak akademik sorun alt teması ile ilgili öğretmenin görüşü şöyledir:

[...] Ancak, akademik sorun var, orada sorun var oraya gelince gerekeni açıklarım (Ö11).

Beşinci olarak sınav problemi alt teması ile ilgili öğretmenin görüşü şöyledir:

[...] Sınavlarda problemlerimiz var (Ö16).

Öğretmenlerin yaşadıkları ikinci önemli sorun ders ile ilgili sorunlardır. Suriyeli öğrenciler dersi anlamakta zorlanmakta, haliyle derse katılım sağlayamamaktadır. Dolayısıyla akademik anlamda sorunlar ortaya çıkmaktadır. Öğretmenler bu öğrencilere not vermek için sözlü ya da yazılı sınav yapmak durumundadır ancak bu noktada da problemler yaşanmaktadır.

- Davranış sorunları ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerden ise % 50'si sınıf kurallarına uymama, % 40'ı arkadaşlarıyla uyumsuzluk, % 10'u devamsızlık probleminin olduğunu belirtmişlerdir.

İlk olarak sınıf kurallarına uymama alt teması ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerin ifadeleri şöyledir:

[...] Sınıf içerisinde ders işlenirken onlar başka bir işle uğraşıyor. Ben diğer öğrencilere adapte olmaya çalışıyorum. Dikkatimiz bozuluyor. Hem diğer öğrencilerin bozuluyor hem benim bozuluyor. Ya da işte sınıf içerisinde dolaşıyorlar, kuralları bilmiyorlar özellikle. Henüz 5. sınıf olduğu için bir de. Yani kuralsızlar, ders işlememize engel oluyorlar (Ö2).

[...] Sürekli hareket halinde, kıpır kıpır. Arkadaşlarıyla sağına soluna sürekli iletişim halinde. Ayağa kalkma, yerinde oturamama sorunu var. (Ö3).

Şimdi mesela 6. Sınıflarda bir İbrahim'imiz var. Onun bu kendini ifade edemeden kaynaklandığını düşündüğüm davranış problemleri var. Hani, kendisini ifade edemediği için enerjisi farklı türlü atıyor. Çok hareketli olabiliyor, İbrahim'de öyle ortaya çıkıyor (Ö7).

Sınıftaki uyulması gereken kuralları uygulama noktasında problem yaşıyorlar. E tabi dil bilmedikleri için de farklı davranışlarla kendilerini sınıfa kabul ettirmeye çalışıyorlar. Genel anlamda yaşadığımız sorun bu (Ö9).

Şimdilik çok fazla bir problem kalmamaya başladı. İlk başta çok fazlaydı. Disiplin problemi özellikle çok fazlaydı (Ö12).

İkinci olarak arkadaşlarıyla uyumsuzluk alt teması ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerin ifadeleri şöyledir:

[...] Sadece biraz tabi haliyle yabancı olduğu için diğer çocuklarla iletişimde problem yaşıyor. Almak istemiyorlar yanına, onu dışlamaya çalışıyorlar. O da haliyle kendisini biraz geri çekiyor. O yönden bir problem var (Ö1).

[...] Ve sürekli şikâyet. Birbirlerini şikâyet ediyorlar sürekli. Ediyor yani bir tane olduğu için. Sürekli arkadaşları, şu şunu yaptı, bu bunu yaptı, böyle yani sürekli şikâyet halinde. Genel olarak özeti bu (Ö3).

Sınıf ortamında arkadaşları uyum sağlama problemleri oluyor, arkadaşların kimisi Suriyeli olduğu için dalga geçiyorlar. Bu problem oluyor. Bu yüzden de kimisi okuldan ayrılmak istediğini söylüyor. Böyle problemlerle karşılaşıyoruz (Ö14).

[...] Sorun yaşıyordan ziyade arkadaşlarıyla çok problem yaşıyor. Hatta sınıf değişikliği olduğu bu sene. Arkadaşlarını etkiliyor, olumsuz manada etkiliyor. Biz onu örnek almaya başladık, öyle söyleyeyim. Yani bazı davranışlarını. Öğrenci 28 tane öğrenci var, 27 tanesi Türk vatandaşı bir tanesi Suriyeli, o bir tane öğrenci 27 tane Türk öğrenciyi etkiledi davranış anlamında. Onlar da onun yaptıklarını yapmaya başladılar. Sürekli de konuştum uyarma anlamında. Bunu dışında çok ciddi problemler yaşayan arkadaşlar olmuştu yani. Öğrenci, arkadaşlarıyla çok ciddi problem yaşadılar ki sınıf değişikliğine kadar gitti yani idare. Öyle bir inisiyatif kullandı, sınıf değişikliğine gitti (Ö20).

Üçüncü olarak devamsızlık alt teması ile ilgili görüş bildiren öğretmenin ifadesi şöyledir:

Devam ile ilgili problemlerimiz oluyor, çocuğun. Bir geliyor, bir gelmiyor, öyle problemler var (Ö4).

Öğretmenlerin yaşadıkları üçüncü önemli sorun ise davranış sorunlarıdır. Dersi anlamayan Suriyeli öğrenciler, ders esnasında başka işlerle meşgul olmakta, öğretmenin dikkatini dağıtmakta ve dersin işleyişi sekteye uğratmaktadır. Genel olarak sınıf kurallarını bilmeyen öğrenciler öğretmen ders anlatırken ayağa kalkıp sınıf içinde dolaşma, arkadaşına laf atma sürekli birbirini şikâyet etme gibi disiplinsiz davranışlar sergilemektedir. Burada ortaya çıkan ve hoş olmayan bir diğer

durum ise Suriyeli öğrenciler ile diğer öğrenciler arasında çıkan sorunlardır. Suriyeli öğrencilerin bazılarının bundan dolayı okulu bırakmayı düşünmesi devamsızlık problemini beraberinde getirmektedir.

4.2. Öğretmenlerin Suriyeli Öğrencilerle Yaşadıkları Sorunları Çözümlemede Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Görüşleri

Öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerle yaşadıkları sorunları çözümlemede kullandıkları yöntemler dört tema (iletişim kurarak çözümleme yöntemi, dersi destekleyerek çözümleme yöntemi, akran desteği ile çözümleme yöntemi, uyarıda bulunarak çözümleme yöntemi) altında ele alınmaktadır. İletişim kurarak çözümleme yöntemleri teması altında yakın ilgi gösterme ve işaret ya da beden dilini kullanma alt temaları tespit edilmiştir. Dersi destekleyerek çözümleme yöntemleri teması altında görsel destek, okuma yazma kursu, akademik seviyeye inme, ekstra materyal kullanımı olarak bulunmuştur. Akran desteği ile çözümleme yöntemleri teması altında dil bilen bir öğrenciden çeviri yapmasını isteme, arkadaşlarıyla kaynaştırma, arkadaşlarından yardım almasını sağlama olarak belirlenmiştir. Uyarıda bulunarak çözümleme yöntemleri teması altında kuralları hatırlatma ve yerini değiştirme alt temaları tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden iki tanesi bu konuda herhangi bir şey yapmadıklarını ve bunun için zamanlarının olmadığını dile getirirken bir tanesi de birinci soruda herhangi bir sorun yaşamadığını belirttiğinden ikinci soru kendisine yöneltilmemiştir. Tablo 4.2’de öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerle yaşadıkları sorunları çözümlemede kullandıkları yöntemlere ait tema ve alt temalar verilmiştir.

Tablo 4.2’ye göre öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerle yaşadıkları problemleri çözümlemede % 47,1 iletişim kurarak çözümleme yöntemi, % 41,2 dersi destekleyerek çözümleme yöntemi, % 23,5 akran desteği ile çözümleme yöntemi ve % 11,7 uyarıda bulunarak çözümleme yöntemine başvurdukları görülmektedir.

- İletişim kurarak çözümleme yöntemi ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerin % 87,5’i yakın ilgi gösterme yöntemini kullandıklarını ifade ederken, % 12,5’i işaret ya da beden dilini kullanma yöntemlerini kullandıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 4. 2 Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrencilerle Yaşadıkları Sorunları Çözümlemede Kullandıkları Yöntemler

Yöntemler		f	%
	Tema		
	Alt Tema		
İletişim Kurarak Çözümleme Yöntemi (n=8) % 47,1	Yakın İlgi Gösterme	7	87,5
	İşaret ya da Beden Dilini Kullanma	1	12,5
Dersi Destekleyerek Çözümleme Yöntemi (n=7) % 41,2	Görsel Destek	3	42,8
	Okuma-Yazma Kursu	2	28,5
	Akademik Seviyeye İnme	1	14,2
	Ekstra Materyal Kullanımı	1	14,2
Akran Desteği İle Çözümleme Yöntemi (n=4) % 23,5	Dil Bilen Bir Öğrenciden Çeviri Yapmasını İsteme	2	50,0
	Arkadaşlarıyla Kaynaştırma	1	25,0
	Arkadaşlarından Yardım Almasını Sağlama	1	25,0
Uyarıda Bulunarak Çözümleme Yöntemi (n=2) % 11,7	Kuralları Hatırlatma	1	50,0
	Yerini Değiştirme	1	50,0

İlk olarak yakın ilgi gösterme alt teması ile ilgili öğretmenlerin görüşleri şöyledir:

Onlarla dışarıda karşılaştığımda iletişime geçmeye çalışıyorum. Mesela özel bağ kuralım amaçlı gibi. Onu algılayabilmek adına. Hani en azından kendime karşı sempati kazanmış oluyorum. Yoksa derse karşı tutumları aynı oluyor. Çünkü anlamakta sıkıntı çekince ister istemez kapatıyorlar kendilerini (Ö7).

Genellikle onlarla ilgilenmeye çalışıyorum. Samimi ilişki kurmaya çalışıyorum onlarla. Arkadaş gibi. Dışlanmışlık yalnızlaştırılmış, onu hissetmelerini istemiyorum. O nedenle daha samimi bir hava içerisinde yaklaşıyorum onlara (Ö9).

Ona daha yakın şöyle biraz daha şefkatli davranıyorum, ben kendi açımdan söyleyeyim, daha yakın davranıyorum. Onların dil problemlerinden kaynaklı anlama zorlukları olduğunu ben biliyorum. Bir de sık sık sohbet ederek, o dili geliştirip geliştiremediğini, anlatımda ne gibi sıkıntılar yaşadığını çözmeye çalışıyorum. Ve ona göre kendimde bir taktik geliştiriyorum. Yani onlara biraz daha özel bir ilgi gösteriyorum. Ben kendim açımdan söyleyeyim (Ö11).

Ya çok bir vaktimiz olmuyor ama genel olarak, öğrenciyle birebir görüşmeler yapıyoruz. Eğitsel olarak rehberliğe yönlendiriyoruz. Oradan bireysel eğitim alması için çalışmalar var şuanda. Birebir ders verecek öğretmenler. İdare de bilgi verdi bu arada. Daha başlamadık ama ona başlayacağız. En güzeli birebir eğitim (Ö14).

Zaman zaman söz hakkı veriyorsun, öne çıkarıyorsun, kendisini yabancı hissetmemesi için. Aidiyet duygusunun gelişmesi için çalışmalar yapıyoruz. Sınıfta onure etmeye çalışıyoruz (Ö15).

Yani her bir çocuğun özel problemleri özel kişilik özellikleri var. Onları bilip her bir çocuğa farklı tavırlar geliştiriyorsunuz. Yoksa toptan kolektif ulaşma imkânımız yok. Çünkü siz bir şey anlatırken, öbür çocuğa ulaşamıyorsunuz. Çünkü onun problemi başka bir problem. O yüzden bireysel kişilik yapılarını sorunlarını öğrenip, ona göre hareket ediyoruz (Ö17).

Kürtçe biliyorum. O da biliyor. Kendisine yakın hissedebiliyor. Bir tanesinde bunu hissediyorum. Kürtçe biliyorum yanlış, kürdüm. O da Kürt. Yalan söylemeye çalıştığında bir çekiniyor mesela. Biliyor ki ben anlıyorum mesela. Kendine yakın da hissediyordur yüksek ihtimalle. 10-11 yaşında bir çocuk, kendisiyle aynı dili konuşabilen bir insan öğrenciler arasında yani şöyle söyleyeyim, bu çocuklar lütfen bilmiyor, hayatında ilk defa öğretmen, sıra, ders, konuşma, konuşmama bunu şey yapmayın, şikayet ediyorlar da bolca mesela. O da bunu kullanabiliyor. Yani şikâyet etti bana bir tanesi. “hocam bunlar bana Suriyeli diyor”, dedim “sen nerelisin?”, “ben sureliyim hocam”, sorun ne. Çok basit bir örnek. Onu kullanma şeyinde, doğal bir şekilde ergenliğe doğru giden bir çocuk sonuçta. Onu kullanmak istiyor. Öğretmene dersem ki bunlar bana hakaret ediyorlar, öğretmen kızar onlara mesela. (Ö19).

İkinci olarak işaret ya da beden dilini kullanma alt teması ile ilgili öğretmen görüşü şöyledir:

Kullandığımız yöntemler, işte onlara anlatabilmem için genellikle işaret dilidir, beden dilidir, bu gibi şeylerle anlatmaya çalışıyorum (Ö5).

Öğretmenler Suriyeli öğrencilerle yaşadıkları sorunları çözümlerken ilk olarak onlarla iletişim kurmayı tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Onların yaşadıklarının da göz önüne alarak, kendilerini dışlanmış hissetmesin, yabancılık çekmesin diye düşünerek onlara şefkatle ve anlayışla yaklaşıp, sorunlarının ne olduğunu anlamaya çalışmışlardır.

- Dersi destekleyerek çözümlene yöntemi ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerin % 43’ü dersi görsellerle desteklediğini ifade ederken, % 28,5’i okuma yazma kursu, % 14,2’si akademik seviyeye inme, % 14,2’si de derste ekstra materyal kullandığını belirtmiştir.

İlk olarak görsel destek alt teması ile ilgili öğretmenlerin görüşleri şöyledir:

Öncelikle şimdi, şey yapılmıştı, Suriyeli öğrencilere yönelik, okuma yazma eğitimi verilmişti, Türkçeyle ilgili. Öğretmenimiz geliyordu. Okuma yazma eğitimi veriyordu onlara. O şekilde bir çözüm yapıldı. Ben dersimle alakalı zaten sözel bir ders olduğu için ben anlatıyorum, çocuğun anlayacağı seviyede. Zaten okul olarak da, seviye olarak da çok yüksek değil. Daha çok görsellerle, çocuk görsün,

destekliyorum. Onların fikirlerini almaya çalışıyorum. Kendilerini ifade edebildikleri sürece (Ö4).

Benim kullandığım yöntem şu; bakanlık hani bize bir imkân var, mesela kurs var. Kursa geliyor ikisi, bir tanesi gelmiyor ya vakti yetmiyor bilmiyorum. Orada şey yapabiliyorsunuz mesela, bu sitelerin şeyleri var mesela, doğru yanlış boşluk doldurma vs. yapmaya çalışıyorlar. Onlar daha görsel olduğu için daha böyle akılda kalıcı olabiliyor. Biraz ezbervari anlamada şey ama en azından geri kalmamış oluyorlar. Onu biraz daha algılamayı kolaylaştırıyor (Ö10).

[...] Harita veya görseller malum ders gereği (Ö18).

İkinci olarak okuma yazma kursu alt teması ile ilgili öğretmenlerin görüşleri şöyledir:

Öncelikle şimdi şey yapılmıştı, Suriyeli öğrencilere yönelik, okuma yazma eğitimi verilmişti, Türkçeye ilgili. Öğretmenimiz geliyordu. Okuma yazma eğitimi veriyordu onlara. O şekilde bir çözüm yapıldı (Ö4).

Onları önce bir okuma yazma kursuna yönlendiriyorum ben. Türkçe okuma yazma kursuna yönlendiriyorum. Türkçeyi az çok öğrenen çocuk da ufak ufak yazmaya başlıyor, anlattıklarımızı anlamaya başlıyor (Ö6).

Üçüncü olarak akademik seviyeye inme alt teması ile ilgili öğretmen görüşü şöyledir:

Ekstra eksiklikleri oldukları yerlere baktık, anlamama sebeplerini araştırdık, nedir, seviyelerine inmeye çalıştık, anlayacakları şekilde anlatmaya çalıştık, öğretmen arkadaşlarla birlikte hareket ettik zaman zaman. Yani bu şekilde açığı kapatmaya çalıştık (Ö12).

Dördüncü olarak ekstra materyal kullanımı alt teması ile ilgili öğretmen görüşü şöyledir:

Mesela 5. Sınıflarda yeryüzü şekillerini anlatırken, diğer çocuklara yazılı anlatıyorsun yeri geliyor ama o çocuğa şekiller boyama kâğıtları veriyorsun ya da bazen birebir ayrıca anlatmak zorunda kalıyorsun (Ö8).

Öğretmenlerin sorunları çözümlerken kullandıkları ikinci yöntem dersi destekleme yöntemidir. Çocukların dil engelinden dolayı dersi anlayamadığını düşünen öğretmenler derste ekstra materyal ya da görseller kullanarak onları derse katmayı amaçlamaktadır. Bununla birlikte onları okuma yazma kurslarına yönlendirme yolunu seçmektedir. Öğretmenlerin bazıları eğer dil problemini biraz

olsun halletmiş öğrenciler varsa da akademik olarak onların seviyesine inip, anlayacağı şekilde dersi onlara aktarma çabası göstermektedir.

- Akran desteği ile çözümleme yöntemi ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerin % 50'si dil bilen bir öğrenciden çeviri yapmasını isteme, % 25'i arkadaşlarıyla kaynaştırma, % 25'i de arkadaşlarından yardım almasını sağlama yöntemine başvurmaktadır.

İlk olarak dil bilen bir öğrenciden çeviri yapmasını isteme alt teması ile ilgili öğretmenlerin görüşleri şöyledir:

[...] bizim bulunduğumuz bölge itibariyle Hataylılar var. Arapça bilenler var onlardan. Onlar aracılığıyla iletişimler sürdürülüyor bizde. İşte bulunduğumuz bölgede Hataylılar daha etkin, onlarda da Arapça mevcut olduğu için anlaşmada öyle bir yöntem aracılığıyla sıkıntılar aşıyor. Mesela geçen bir öğrencimiz vardı, yazılıları ben ona öğrenciler aracılığıyla yaptım. O tercüme ederdi şöyle şöyle yapılacak, o şekilde yaptık (Ö5).

[...] hiç anlamayanlara, biraz Türkçe bilene diyorsun ki söylesene bunu aktardığımı ilet gibicesine. Aslında bir çaresizlik bir sıkıntıdır. Ama maalesef bu noktada sıkıntı yaşıyoruz. Yani onların çocukların arasında olmaya hakkı var. Ama eşit şekilde yarışmıyorlar. Ben böyle düşünüyorum (Ö8).

İkinci olarak arkadaşlarıyla kaynaştırma alt teması ile ilgili öğretmen görüşü şöyledir:

[...] Ne yapıyoruz biz? Mesela sınıf öğretmenleri genelde o çalışmalarını yapıyor, onlarla kaynaştırmaya çalışıyor. Biz de ne yapıyoruz işte diğer çocuklarla konuşuyoruz, aranız alın diye. O tarz çalışmalar yapıyoruz (Ö1).

Üçüncü olarak arkadaşlarından yardım almasını sağlama alt teması ile ilgili öğretmen görüşü şöyledir:

Özellikle etkinlikler konusunda yanlarına arkadaş oturtarak, dolduracakları yerlerde çünkü onlar tempoyu yakalayamıyorlar veya beni direk konuşma akışında anlayamadıkları için direk bir şeyleri yazamıyorlar. Yanlarına arkadaş görevlendiriyorum. Ünite değerlendirmelerde kitap arası etkinliklerde onlar yardım etmeye çalışıyor normalde (Ö18).

Öğretmenlerin sorunları çözümlemede izlediği üçüncü yol akran desteğidir. Türkçeyi bilen Suriyeli öğrenciden tercümanlık yaparak öğretmenin anlattığını ona anlatması istenmektedir. Bunun dışında etkinlikler yapılırken arkadaşlarından destek alması sağlamak hem kaynaşmaları hem de derse katılmaları anlamında önemlidir.

- Uyarıda bulunarak çözümlene yöntemi ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerin % 50'si kuralları hatırlatma, % 50'si yerini değiştirme yöntemine başvurmuştur.

İlk olarak kuralları hatırlatma alt teması ile ilgili öğretmen görüşü şöyledir:

[...] kuralları sürekli tekrarlamak zorunda kalıyorum. İşte izinsiz kalkmayın, işte gereksiz yere konuşmayın, parmak kaldırmadan söz hakkı almadan konuşmayın gibi sürekli kuralları tekrar etmek gerekiyor bunlara. Çünkü dilimizi de pek anlamadıkları için sürekli tekrar sürekli yani ders işleyişinde sıkıntı yaratıyor bunlar. Üç saat dersimiz var zaten sosyal bilgilerde yani toptasam iki saati zar zor işliyoruz, bir saati rehberlikle geçiyor resmen. Bir de beş öğrenci olunca baya bir sıkıntı oluyor (Ö2).

İkinci olarak yerini değiştirme alt teması ile ilgili öğretmen görüşü şöyledir:

Yerini değiştirme yöntemi, yaptığının yanlış olduğunu söyledim. Konuşuyoruz, birbir konuşuyoruz, ailesiyle iletişime geçemedim henüz ama geçmeyi düşünüyorum. Yani bu yöntemi kullanacağım. Onun dışında başka bir yöntem kullanmadım. (Ö3).

Sorunları çözümlenmede öğretmenlerin kullandıkları son yöntem Suriyeli öğrencileri uyarmaktır. Öğretmenler burada öğrenciye sınıf kurallarını hatırlatma ya da yerini değiştirme yöntemlerini kullanarak disiplini sağlamaya çalışmaktadır.

4.3. Öğretmenlerin Suriyeli Öğrencilerle Yaşadıkları Sorunları Çözümleyen Yardım Aldıkları Kişilerin ve Kurumların Neler Olduğuna Dair Görüşleri

Öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerle yaşadıkları sorunları çözümlerken yardım aldıkları kişi ve kurumların neler olduğu iki tema (meslektaş desteği, MEB desteği) altında toplanmıştır. Meslektaş desteği teması altında sırasıyla rehber öğretmen desteği, Türkçe öğretmeni desteği, hem rehber öğretmen hem Türkçe öğretmeni desteği, sınıf rehber öğretmeni desteği, Suriyelilere temel ders ve becerileri veren görevli öğretmen desteği, okuldaki tüm öğretmenlerin desteği olarak tespit edilmiştir. MEB desteği teması altında MEB seminerleri/kursları ve kaynakları alt teması bulunmuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerden beş tanesi herhangi bir kişiden ya da kurumdan yardım almadıklarını ifade ederken, bir sorun yaşamadığını birinci soruda ifade eden öğretmene üçüncü soru da sorulmamıştır. Tablo 4.3'de Öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerle yaşadıkları sorunları çözümlerken yardım aldıkları kişi ve kurumların neler olduğuna dair tema ve alt temalar verilmiştir.

Tablo 4. 3 Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrencilerle Yaşadıkları Sorunları Çözümlemlerken Yardım Aldıkları Kişiler ve Kurumlar

Kişi ve Kurumlar	f	%	
Tema	Alt Tema		
Meslektaş Desteği (n=13) % 93	Rehber Öğretmen Desteği	5	38,4
	Türkçe Öğretmeni Desteği	3	23,0
	Hem Rehber Öğretmen Hem Türkçe Öğretmeni Desteği	2	15,3
	Sınıf Rehber Öğretmeni Desteği	1	7,6
	Suriyeli Öğrencilere Temel Ders Ve Becerileri Veren Görevli Öğretmen Desteği	1	7,6
	Okuldaki Tüm Öğretmenlerin Desteği	1	7,6
	MEB Desteği (n=4) % 28,5	MEB Seminerleri/Kursları ve Kaynakları	4

Tablo 4.3'e göre öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerle yaşadıkları sorunları çözümlerken yardım aldıkları kişi ve kurumların neler olduğuna bakıldığında sırasıyla % 93 oranında meslektaş desteği, % 28,5 oranında MEB desteği aldıkları görülmektedir.

- Meslektaş desteği ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerin % 38,4'ü rehber öğretmen desteği aldıklarını ifade ederken % 23'ü Türkçe öğretmeni desteği, % 15,3'ü hem rehber öğretmen hem de Türkçe öğretmeni desteği, % 7,6'sı sınıf rehber öğretmeni desteği, % 7,6'sı Suriyeli öğrencilere temel ders ve becerileri veren görevli öğretmen desteği ve % 7,6'sı da okuldaki tüm öğretmenlerin desteğini aldıklarını ifade etmişlerdir.

İlk olarak rehber öğretmen desteği alt teması ile ilgili öğretmenlerin görüşleri şöyledir:

Rehberlik öğretmenimiz geliyor. Okulumuzda yok ama dışardan rehber öğretmenimiz geliyor, bununla alakalı. Bir de benim rehber öğretmeni arkadaşım var. Ondan da yardım, yani burada değil ama sürekli iletişimdeyim, psikolog kendisi. Ondan da yardım alıyorum. Yine Hatay'da tanıştığım bir arkadaşım. Ona da soruyorum, ona danışıyorum. Şu konuda ne yapabilirim, ya da çocuk böyle davrandığında ne yapmam gerekiyor falan diye. Onlardan yardım alıyorum. Genel olarak işte empatik yaklaşım, yani onların dilinden anlama, onların ne düşündüğünü hissedip, o şekilde yaklaşmayla alakalı. Mesela kendi çocuklarımızda da oluyor. Hani çocuklar geliyor, yeni bir sınıfa gelmiş öğrenci, yabancı bir kişi. Çocuklar ister istemez kabullenmiyorlar. Ya da bu nereden geldi falan iye böyle bir içlerine almama gibi problemler de oluyor. Sınıf içerisinde de oluyor ister istemez. Çocuklar dilini bilmiyor. (Ö4).

Rehber öğretmenle ilgili zaten bu çocuklar ilk geldiklerinde bir depresyon içerisinde. Farklı bir yere girmişler, ne yapacaklarını bilmiyorlar. İlk zamanlar mesela hiç ses çıkmaz öyle oturur oturur giderlerdi. Daha sonra rehberlik öğretmeni olsun... onlarla birlikte yavaş yavaş çözülmeye başlandı (Ö5).

Okul rehber öğretmenle bunu paylaştım zaten...(Ö8).

Rehber öğretmeni arkadaşlarla görüşüyoruz. İrtibat halindeyiz sürekli onlarla (Ö9).

Dönem dönem diğer bizim çocuklarla da problem yaşadığımız zaman, Suriyelilerle de yaşadığımız zaman rehber öğretmenle iletişime geçiyoruz tabi (Ö17).

İkinci olarak Türkçe öğretmeni desteği alt teması ile ilgili öğretmenlerin görüşleri şöyledir:

Rehberlik servisine yönlendirilebilir ama en önemlisi Türkçe kursu var oraya gidiyor. İdarenin yaptığı en önemli iş öğretmenler kurulu kararıyla Türkçe öğretimi için açılan kurstur. Ben ondan çok memnunum mesela (Ö6).

Az önce söyledim. Okulumuza bir bu Suriyeli öğrencilere özel bir dil veren bir görevli var. O geliyor bu Türkçe ile ilgili her hafta belli bir saatte çalışmalar yapıyor yani (Ö11).

Önce bir Türkçe öğretmen vardı Suriyeli öğrencilerle ilgilenen. Bir sınıfımız vardı yaklaşık 13 öğrencisi vardı. Ancak onu bir proje kapsamında merkezi bir okula almışlar. Suriyeli çocukları eğitmesi için. Tabi burada yanılmıyorsam 25 tane öğrencimiz var toplamda ilkokul ve ortaokul bazında. Şuan Türkçe eğitim desteğinden mahrum kaldılar. Aslında o öğretmenimizin varlığı bizim için çok iyiydi. Hem öğretmenimiz de artık Arapça da onlarla iletişim kurma noktasında baya iyi hale gelmişti, ikinci yılı, iki yıldır çalışıyordu. Onun gitmesi bizim elimizi biraz daralttı (Ö18).

Üçüncü olarak hem rehber öğretmen desteği hem Türkçe öğretmeni desteği alt teması ile ilgili öğretmenlerin görüşleri şöyledir:

Rehber öğretmenimiz yardım ediyor. Rehber öğretmenlerimiz var 2 tane okulumuzda. Onlar bu konuda yardımcı oluyorlar, bir sorunla karşılaştığımızda. Dil konusunda da zaten Hamide öğretmenimiz var, onlara Türkçe öğreten, Türkçe öğretiyor, ondan yardım alıyoruz. Zaten genelde o çocuklar onun yanında kalıyor, onun sınıfında kalıyor, dil öğreniyorlar. O şekilde söyleyeyim (Ö1).

Evet, rehberlik yardım ediyorlar. Yine dediğim gibi Türkçe öğretmenlerine de büyük iş düşüyor bu konuda (Ö14).

Dördüncü olarak sınıf rehber öğretmeni desteği alt teması ile ilgili öğretmen görüşü şöyledir:

İdareye ya da kimseye başvurmadık ama sınıf rehber öğretmeni yani o sınıfın sınıf rehber öğretmeni ile sürekli diyalog halindeyiz, iletişim halindeyiz (Ö3).

Beşinci olarak Suriyeli öğrencilere temel ders ve becerileri veren görevli öğretmen desteği alt teması ile ilgili öğretmen görüşü şöyledir:

Biz de şey var, bir öğretmenimiz var. Suriyelilere temel dersleri ve becerileri öğretmekle görevli, onunla konuşuyoruz. Neler yapıyorsunuz, siz ne verdiniz, bizde yazılıda başarısız oldu, neden başarısız oldu, yapabilir mi, yapamaz mı, diye konuşuyorum. O da aynı şeyden bahsediyor yani. Motivasyonu düşük bu çocukların, yaşadıkları çok daha ciddi sorunlar varken, derse sanki sıra gelmiyor gibi, bir izlenim oluştu bende (Ö15).

Son olarak okuldaki tüm öğretmenlerin desteği alt teması ile ilgili öğretmen görüşü şöyledir:

Kurumlara ziyarette bulunmadık ama öğretmenler arasında bu açığı kapatmaya çalıştık. Tabi, idareden olsun, rehber öğretmen olsun, hani öğretmen derken, hepimiz birlikte bir çözüm yolu aradık hani. Sadece benim sınıfımda değil. Her sınıfta birer ikişer öğrenci, Suriyeli öğrenci olduğu için, yani birlikte hareket ettik. Sorunları beraber hallettik. Çünkü baktığında sadece benim sınıfımdaki çocukların bu problemleri yok. Genel olarak bu problemler olduğu için, beraber çözümlenmeye çalıştık. Ama başardık da diyebiliriz, büyük ölçüde (Ö12).

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çoğu Suriyeli öğrenciler ile ilgili sorunları çözümlerken farklı branşlardan olan meslektaşlarından yardım aldıklarını ifade etmişlerdir. Çocukların ülkelerinde yaşana olayların hala etkisinde olduğunu gözlemleyen öğretmenler, bu konuda özellikle rehber öğretmenleri ile fikir alışverişinde bulunup neler yapılabileceğini tartışmışlardır. Suriyeli öğrencilerin esas problemi olan dil problemi konusunda da Türkçe öğretmenlerinin desteği önemlidir. Burada görülmektedir ki öğretmenler Suriyeli öğrencilerle yaşadıkları sorunları çözümlenmede bir çaba içerisindeydir.

- MEB desteği ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerin % 100'ü MEB seminerleri/kursları ve kaynaklarından destek aldıklarını ifade etmişlerdir. Bu alt tema ile ilgili öğretmen görüşleri şöyledir:

[...] milli eğitimin yapmış olduğu çeşitli seminerler olsun, bu gibi araçlarla neler yapılabileceğini işte milli eğitimin gönderdiği kaynaklar onlarla birlikte yavaş yavaş çözülmeye başlandı (Ö5).

[...] bizler Suriyelilerle Suriyeli öğrencilerle aslında yabancı uyruklu çocuklarla eğitim yönetimi diye bir seminer aldık aynı zamanda. Ama hayatın kendisi biraz

daha farklı, yani seminerden ziyade uygulama önemli. Her çocuk aynı değil, her çocuk farklı, bunu bireysel kendinin çözmesi sanki daha doğru (Ö8).

Biz bir kurs aldık, “Suriyeli çocuklar”. Ama aldığımız kurs daha çok onların anlama, psikolojilerini anlama, ders anlatmayla ilgili herhangi bir onlara ne yapabiliriz, inkılap dersinde, bu konuda bana bir bilgi gelmedi. (Ö16).

Biz bununla ilgili geçen ay bir eğitim aldık. Bir haftalık bir eğitim aldık. Tabii onun da bize etkisi oldu. Onun dışında herhangi bir kurumla yardımlaşma paslaşma içerisinde değiliz (Ö17).

Öğretmenler Suriyeli öğrencilerle ilgili olarak Milli Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenen bir seminer almışlardır. Ancak bir kısmı bu semineri faydalı bulurken bir kısmı da gerçekte olan ile seminerde verilen eğitimin çok farklı olduğunu ifade etmişlerdir.

4.4. Suriyeli Öğrencilerin Türk Öğrencilerle Etkileşiminde Öğretmenlere Düşen Görevlerin Neler Olduğuna Dair Görüşler

Suriyeli öğrencilerin Türk öğrencilerle etkileşiminde öğretmenlere düşen görevlerin neler olduğu iki tema (yaklaşım ve eğitim) altında toplanmıştır. Yaklaşım teması altında sırasıyla empati, eşitlik, misafir, dışlamama, ötekileştirmeme, kaynaştırma alt temaları tespit edilmiştir. Eğitim teması altında ise ortak etkinlik yaptırma, değerler eğitimi ve uyum eğitimine alma alt temaları bulunmuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sadece bir tanesi Suriyeli ve Türk öğrencilerin etkileşiminde kendisinin ekstra bir şey yapmadığını, çocukların kendiliğinden kaynaştıklarını ifade etmiştir. Tablo 4.4’de Suriyeli öğrencilerin Türk öğrencilerle etkileşiminde öğretmenlere düşen görevlerin neler olduğu ile ilgili tema ve alt temalar verilmiştir.

Tablo 4. 4 Suriyeli Öğrencilerin Türk Öğrencilerle Etkileşiminde Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Düşen Görevlerin Neler Olduğuna Dair Görüşler

Görevler		f	%
Tema	Alt Tema		
Yaklaşım (n=18) % 94,7	Empati	5	27,7
	Eşitlik	4	22,2
	Misafir	3	16,6
	Dışlamama	2	11,1
	Ötekileştirmeme	2	11,1
Eğitim (n=3) % 15,7	Kaynaştırma	2	11,1
	Ortak Etkinlik Yaptırma	1	33,3
	Değerler Eğitimi	1	33,3
	Uyum Eğitimine Alma	1	33,3

Tablo 4.4'e göre Suriyeli öğrencilerin Türk öğrencilerle etkileşiminde öğretmenlere düşen görevler % 94,7 oranında yaklaşım daha sonra da % 15,7 oranında eğitim olduğu görülmektedir.

- Yaklaşım ile ilgili olarak görüş bildiren öğretmenlerin % 27,7'si empati, % 22,2'si eşitlik, % 16,6'sı misafir, % 11,1'i dışlamama, % 11,1'i ötekileştirmeme, %11,1'i kaynaştırma üzerinde durmuştur.

İlk olarak empati alt teması ile ilgili öğretmenlerin görüşleri şöyledir:

Evet, çocuklara işte o empatiyi kurdurmak çok önemli. Çocuklar da zaten çocuk ya burada kavga ederler iki dakika sonra barışırlar. O şeyi zaten hemen anlıyorlar. Ben de zaten şeylerden de bahsediyorum. Kendi yaşantılarımızdan da örnek veriyorum. Hatay'da yaşadığımız işte o Yayladağı'ndaki. Ben bile diyorum çok yoruldu, korktum, üzüldüm o şeylerde. Arkadaşlarınızda aynı psikolojiyle geliyor. Siz o yüzden onlara daha sevgi dolu yaklaşmanız lazım diye şey yapıyorum. Çocuklarda zaten hemen, o konuda çocuklarımız kıymetliler ve akıllılar yani (Ö4).

Ya şimdi etkileşimde şöyle sıkıntılar, mesela ilk başlarda dışlıyorlardı. İşte onlar Suriyeli, şöyle yapıyorlar falan gibi şeyler ama tabi zaman içerisinde birbirlerine yakınlaştıkça alışmaya başladılar. Ya şimdi mesela bazıları Türkçe konuşabiliyor, derdini anlatabiliyor artık, ne olduklarını. Bu sorunlar aşıldı. Tabi ilk başta bizim çocuklar tarafından da bir ön yargı vardı ister istemez. Niye gelmişler bizim ülkemize, şöyle böyle. İşte durumları anlattık, ne olduklarını, ülkelerinde yaşanan durumları, aynı şey bizim başımıza gelse neler olabileceğini, bu gibi şeylerle kaynaştı gittiler. Yani ilk başta ister istemez bir ön yargı vardı. Niye gelmişler, bizim okulumuzu mu bulmuşlar, bizim sınıfımıza niye geliyorlar öyle şeyler vardı (Ö5).

Bize düşen en temel görev Türk öğrencilerin, o öğrencileri anlamasını sağlamaya çalışmak. Yani empati kurma konusunda onlara destek olmak. Temelde problem Suriyeli, öğrenciler kendilerini biraz dışarıda hissediyor. Onların o dışlanmışlık hissinden kurtulması için de bizim öğrencilerimizin onları içine çekmesi gerekiyor. Bizim öğrencilerimiz onları dışlamaması için onların ne yaşadığını bilip o duyguyu hissetmeleri lazım. Yani empatiyi geliştirmek lazım diye düşünüyorum (Ö7).

[...] diğer arkadaşlarının olumlu bakmasını sağlamak, empati kurmaları, Suriye'den geldi diye dalga geçmek yerine, işte savaşın içinden gelmiş çocuklar, vatanını milletini bırakmış gelmiş, bunları çocuklara yansıtarak, empati kurarak, onların yerine kendisini koyarsa arasındaki sorunların daha hızlı çözüleceğine inanıyorum (Ö14).

Birbirini normal insan olarak kabul etmelerini sağlamaya çalışmamız lazım. Diyorum işte Suriyeli çocuk gelip diyor ki bana "hocam bunlar bana Suriyeli diyor", hani biraz şanslıyım şu, onlarla aynı dili konuşuyorum ya orada bir avantaj oluyor

benim için. Çocuk annesini getirdi mesela bir defa annesiyle biz konuşabildik. O arada tercüme etti beni anlayamadığım kelimeleri falan. Bu “Suriyeli demeyin” güldük biz hep beraber. Suriyelisin sen, sen nerelisin Mardinlisin, yani sana Mardinli demek, gidip sen buna hakaret edeceksen eğer başka bir şey söyle de sana ceza verelim. Suriyeliden hakaret olmaz. Bu yani, şöyle söyledim ben; siz, bizim göç alan bir okul, bölge. Yani mesela Batman’dan, Şırnak’tan, Mardin’den anneleriniz babalarınız 30 yıl önce geldiler. Mesela siz empati yapın. Hani empatiyi de biraz öğretmeye çalıştım. Hoşunuza gider miydi mesela. Sizinle Mardinli, Mardinli diyerek dalga geçselerdi. Çocuklar bir tabi şey yapıyor ama dediğim gibi o çocuk. Her türlü saçmalık beklenebilir çocuktan. Biraz anlıyor, biraz korkuyor söylemesi ayıp, yani denk gelme ihtimalim çok az benim. Gördüğünde bir vazgeçiyor çocuk (Ö19).

İkinci olarak eşitlik alt teması ile ilgili öğretmenlerin görüşleri şöyledir:

Etkileşiminde bize düşen görevler, bize düşen görevler şu; yani tabi ki biz sosyal bilgiler öğretmeni olarak eşitlik, hiç kimsenin birbirinden farklı olmadığını, tabi ki öğrencilerimize söylemek, herkesi olduğu gibi kabul etmek gerektiğini söyleme. Bunu derslerimizde sık sık dile getiriyoruz. Yani hepiniz eşitsiniz, memleketleriniz farklı olabilir, ülkeleriniz farklı olabilir, dininiz farklı olabilir, ırkınız farklı olabilir. Bunu sürekli dersler de dile getirmek lazım ki ben de dile getiriyorum (Ö3).

Öğretmen olarak neler düşer? Bence onlara herkes gibi davranmak birinci görevimiz. Öncelikle biz bu ayrımı yapmamamız gerekiyor, zihnimizde o Suriyeli bu Türkiyeli değil, bu şekilde olmaması gerekiyor. Herkes gibi, herhangi bir öğrenci gibi davranmak gerekiyor. Ben Afyonlu Ayşe’yi ne kadar koruduysam, Suriyeli Yemen’i de o kadar korumam gerekiyor. Ya da Ayşe’ye nasıl davranıyorsam ona da aynı desteği aynı şefkati göstermem gerekiyor. Tabi ki olumsuz bir durum, çocuklara bir baskı hissettiğimiz zaman da müdahil olup onları yani herhangi bir çocukta olduğu gibi onları korumamız gerekiyor (Ö8).

Biz sosyal bilgiler dersinde çocuk haklarını da işliyoruz zaten. Eğitim öğretim bir hak. Bütün dünya şeylerinde. Biz de buna imza atmış bir ülkeyiz. Çocuklar bunu biliyor zaten. Yani farklılığın dilde dinde renkte olmadığını, bütün duygularıyla ortak olduklarını zaten onlar farkında. O şekilde de arkadaşlarına yaklaşıyorlar. Bu da bütün kapıları açıyor (Ö10).

[...] Biz bir fark yapmıyoruz yani. Sen Suriyelisin, sen böylesin demiyoruz, tamamen eşit davranıyoruz ve şimdiye kadar benim okuttuğum öğrencilerin hepsi de uyumluydu. Bir aşağıdaki öğrenci biraz, bilmiyorum Hakan hoca bir şey anlattı mı da, imam hatipteki öğrencimiz biraz sıkıntılıydı. Uyum konusunda yani. Biraz sinirliydi, agresifti. Ama diğer girdiğim öğrenci ve kız öğrencilerimiz çok uyumlu, çok başarılı, çok da akıllılar yani (Ö13).

Üçüncü olarak misafir alt teması ile ilgili öğretmenlerin görüşleri şöyledir:

Diğer öğrencilere şunu anlatıyoruz. Yani bu arkadaşlarımız misafir, bir süre barış ortamında yaşamaları gerekiyor, elimizden geldiği kadar yardım etmemiz gerekiyor (Ö6).

Bazı öğrencilerimiz Suriyeli öğrencilere karşı bir yargı, televizyonlardan veya başka şeylerden medyadan kaynaklı bazı olayları duyuyorlar ve tabii bir tepki verebiliyorlar. Veya o söylemler bulunabiliyor. Ben onları elimden geldiği kadar farklı konuşmalar yaparak, gidermeye çalışıyorum. Her ülkede her toplumda bazı çürük elmaların olabileceğini, bunu herkese yansıtmamız lazım geldiğini ve bunların da misafir olduğunu ve benim öğrencilerim zaten çok iyi (Ö11).

Sene başından beri hatta geçen yıldan beri ben sürekli o çocukların burada diğer bizim Türk çocuklarına aynı yaklaşımda buldum. Bir misafir olduklarını onlara hoşgörüyü yaklaşmaları gerektiğini sürekli konuştum. Ben konuşma taraftarı bir öğretmenim (Ö20).

Dördüncü olarak dışlamama alt teması ile ilgili öğretmenlerin görüşleri şöyledir:

[...] Oluyor bizde de bir dışlanma veyahut da dışlama yoluna giden öğrenciler oluyor. Ama biz bunu tespit eder etmez müdahale ediyorum (Ö11).

Onları dışlamamak gerekiyor, öncelikle bütünün bir parçası olduklarını hissettirmek gerekiyor. Zaten orta doğu kültürüyle çok bir farkları yok, onların Türkiye'ye ait bir parçası olduğunu ve gelecekte de gelecek planı içerisinde yer alacağını hissettirmek gerekiyor. Bunun dışındaki, okul dışındaki yaşadıkları çerçevenin neler olduğunu biz çok bilemiyoruz. Sınıfta dışlanmalarına müsaade etmiyoruz. Derse katılmalarına destek vermeye çalışıyoruz (Ö15).

Beşinci olarak ötekileştirmeme alt teması ile ilgili öğretmenlerin görüşleri şöyledir:

[...] Birbirimizi ötelemem lazım, asla renginden, ırkımdan dolayı, saçının rengi, gözünün rengi ya da işte inandığı din farklı olabilir. Bu anlamda farklılıkları kabul etmemiz lazım, asla ötelemememiz lazım gibi sürekli telkinlerde bulunuyoruz sınıfta, bütün sınıflarda. Girdiğim bütün sınıflarda ama. Tabii bu yöntem kullanılmalı diye düşünüyorum. Ben bu yöntemi uyguluyorum (Ö3).

Bize düşen görev, özellikle sosyal bilgiler öğretmenine çok görev düşüyor. Çünkü şey yok yani. Dönem dönem çocuklar o medyanın da empoze ettiği kirli dilden etkileniyorlar Suriyelilere karşı. Ve ötekileştirme faaliyeti çok fazla oluyor. Bu da çocuklar zaten bir savaş kültürünün içerisinde acı bir ortamdan buraya çıkıp gelmişler. Arkalarında ülkelerini bırakmışlar. Önlerinde bir sürü dramla gelip burada

yaşamaya çalışıyorlar. Bir taraftan da buradaki toplum onları ötekileştirmeye başladığı zaman çocukların tutunacak hiçbir dalı kalmıyor. Bu anlamda biz özellikle Türk çocuklarıyla kendi çocuklarımızla onlara yardım etmeleri noktasında sürekli diyalog halindeyiz (Ö17).

Altıncı olarak kaynaştırma alt teması ile ilgili öğretmenlerin görüşleri şöyledir:

Valla kaynaştırma yapmamız. Zaten biz seminere de gittik, yaklaşık 15 gün gittik. 2 hafta gittik. Orada oyunlar falan işte hocalarımız da gösterdi. Yani kaynaştırmamız gerekiyor (Ö13).

Öğretmen olarak aralarındaki problemleri çözmeye, öğretmen ilgili olmalı, bazı öğretmenler hiç ilgilenmiyor, çocuk uyum sağlayamıyor, farkına varmıyor öğretmen. Çocuk okuldan ayrılmak istiyor, kimisi ayrılıyor. En büyük şey bu. Aralarında diğer arkadaşlarıyla kaynaşmasını sağlamak (Ö14).

Suriyeli öğrenciler ile Türk öğrenciler arasındaki etkileşim birçok açıdan kıymetlidir. Onların kaynaşması hem Suriyeli öğrencilerin yeni yaşamlarına adapte olmalarını hem de dersin işleyişi ve sınıf yönetimi gibi hususlarda öğretmenin işini kolaylaştıracaktır. Bu anlamda öğretmenler, Türk öğrencilerden Suriyeli öğrenciler ile ilgili empati kurmalarını, onları dışlamamalarını, ötekileştirmemelerini istemiş, onların Türkiye’de misafir oldukları ve Türk örf ve adetlerine göre misafire saygı ve hoşgörü gösterilmesi gerektiği vurgusunu yapmışlardır.

- Eğitim ile ilgili öğretmenlerin % 33,3’ü ortak etkinlik yaptırma, % 33,3’ü değerler eğitimi, % 33,3’ü de uyum eğitimine alma olarak görüş bildirmişlerdir.

İlk olarak ortak etkinlik yaptırma ile ilgili öğretmen görüşü şöyledir:

Ne yapacağız çocuklarla mesela birlikte vakit geçirebilecekleri ortak bir şeyler bulunabilir, programlar yapılabilir, etkinliklere katılabilir. O çocuğu diğerlerinin arasına dâhil edebilecek etkinlikler ya da yarışmalar olabilir sınıf içerisinde. Bu tarz şeyler yapılabilir (Ö1)

İkinci olarak değerler eğitimi ile ilgili öğretmen görüşü şöyledir:

Tamamen toplumsal barışa yönelik, insan hakları zaten beşinci sınıfın konuları bunlar. Bir de sosyal çevre olarak burası çok güzel bir yer. O konuyla ilgili ekstra sıkıntı yaşanmıyor ama dışarıda yaşanan olumsuzluklar sınıflarda anlatıldığı zaman, malum Suriyelilerin ekonomik şartlar gereği çöp toplayıcılığıydı, şuydu, buydu bir de bazı insanlar artık parasızlığın getirdiği şeyle dilenme, mendil satma veya farklı olaylara karışma, insanları sıkıştırma gibi böyle çevreden duyulan şeyler bazen çocuklar tarafından anlatılınca olumsuz algı yaratabiliyor. Benim

vurguladığım şey insanın iyisi iyidir, kötüsü kötüdür. İşte, kötü Suriyeli, Suriyeliler kötüdür diye bir algı olamaz, insanların yaptığına bakılır. Bu anlamda da zaten bütün Suriyeli öğrencimiz olsa olmasa da ortak paydada çocuklara vereceğimiz barış ve huzur duygusu, belli değerler var. Onun dışında ekstra bir şeye Allaha şükür gerek olmadı (Ö18).

Üçüncü olarak uyum eğitimi ile ilgili öğretmen görüşü şöyledir:

[...] bence bu çocukların bir yıllık bir uyum sürecine tabi tutulmaları gerekiyor. Hani ondan sonra denklik sınıflarına göre sınıflara yerleştirilmesi gerekiyor. Öncelikle bir yıl uyum eğitimi almaları gerekiyor (Ö9).

Suriyeli öğrenciler ile Türk öğrencilerin etkileşiminin eğitimden geçtiğini ifade eden öğretmenler ise onlara ortak etkinlik yapabilecekleri ortamlar hazırlamak, toplumsal barış, yaşam hakkı, sevgi saygı gibi değerler eğitimi vererek kaynaşmalarını sağlamaya çalışmaktadır. Buna ek olarak bir öğretmen uyum eğitimi önerisinde bulunmuş, çocukların sınıflara yerleştirilmeden önce bir yıllık bir süreyle uyum eğitimi almalarının gerekli olduğunu söylemiştir.

4.5. Öğretmenlerin Suriyeli Öğrencilerin Yaşadıkları Sorunların Neler Olduğuna Dair Görüşleri

Suriyeli öğrencilerin yaşadıkları sorunların neler olduğuna dair öğretmenlerin görüşleri üç tema (psikososyal sorunlar, ekonomik sorunlar ve dil sorunları) altında toplanmıştır. Psikososyal sorunlar teması altında kültür farkı, içe kapanma/çekingenlik, uyum sağlayamama, dışlanmış hissetme, vatan özlemi duymak, vatansız kalmak, mutsuzluk, ilgi ve sevgi eksikliği, psikolojik sorun alt temaları bulunmuştur. Ekonomik sorunlar teması altında maddi imkânsızlıklar alt teması tespit edilmiştir. Dil sorunları teması altında dil bilmeme alt teması tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı soruya cevap vermiştir. Tablo 4.5’de öğretmenlere göre Suriyeli öğrencilerin yaşadıkları sorunların neler olduğuna dair tema ve alt temalar verilmiştir.

Tablo 4.5’e bakıldığında öğretmenlere göre Suriyeli öğrencilerin yaşadıkları sorunlar % 95 oranında psikososyal sorunlar olup, % 55 oranında ekonomik sorunlar ve % 25 oranında dil sorunlarıdır.

Tablo 4. 5 Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Suriyeli Öğrencilerin Yaşadıkları Sorunlar

Sorunlar	f	%
Tema	Alt Tema	
Psikososyal Sorunlar (n=19) % 95	Kültür Farkı	5 26,3
	İçe Kapanma / Çekingenlik	4 21,0
	Uyum Sağlayamama	3 15,7
	Dışlanmış Hissetme	2 10,5
	Vatan Özlemi Duymak	1 5,2
	Vatansız Kalmak	1 5,2
	Mutsuzluk	1 5,2
	İlgi ve Sevgi Eksikliği	1 5,2
	Psikolojik Sorun	1 5,2
Ekonomik Sorunlar (n=11) % 55	Maddi İmkânsızlıklar	11 100,0
Dil Sorunları (n=5) % 25	Dil Bilmeme	5 100,0

- Psikososyal sorunlar ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerden % 26,3'ü kültür farkı, % 21'i içe kapanma/çekingenlik, % 15,7'si uyum sağlama, % 10,5'i dışlanmış hissetme, % 5,2'si vatan özlemi duymak, % 5,2'si vatansız kalmak, % 5,2'si mutsuzluk, % 5,2'si ilgi ve sevgi eksikliği ve % 5,2'si psikolojik sorun üzerinde durmuştur.

İlk olarak kültür farkı ile ilgili öğretmenlerin görüşleri şöyledir:

Öncelikle yabancı bir ortamda yaşıyorlar ve yabancı, tanımadıkları bilmedikleri bir kültür. Yani böyle bir ortamda kaybolup gidiyorlar maalesef (Ö9).

[...] Başka bir kültürdeler, uyum sağlamaya çalışıyorlar yani bu kadar (Ö10).

[...] Kültür uyumu problemleri var ama yani bilmiyorum bu çocuklar kazanılabilir yani (Ö11).

[...] Kültürel olarak da bizim kültür Suriye yani hepimiz Orta Doğu, Asya'da yaşıyoruz ama yine de farklılıklar oluyor. Kültürel olarak sorunlar oluyor (Ö14).

Antalya kültürüyle Suriye'den geldiği ülkenin kültürü biraz farklı. Buradaki öğrencilerle zaten çok kaynaştıklarını görmüyorum. Onlar kendi aralarında daha çok zaman geçiriyorlar. Kültürel bir sıkıntıları var (Ö15).

İkinci olarak içe kapanma/çekingenlik ile ilgili öğretmenlerin görüşleri şöyledir:

Yaşamış oldukları sorunlar şöyle diyelim; mesela farklı bir ortamdalar, nasıl yapılacağını ne yapılacağını bilmiyorlar. Tabi farklı bir ortama girdikleri için ilk etapta bir çekinme oluyor çocuklarda (Ö5).

Mutlaka bir göçün, savaşın verdiği acıları çekiyorlar. Psikolojik anlamda tamamı şey, içine kapanık. Benim gördüklerimin tamamı sessiz ve garip. Biraz şey duruyorlar yani sessiz, yitik, kaybolacaklar. Bizim çekip çıkarmamız gerekiyor. Daha iyi olabilecekleri şeylerde müdahil olmamız gerektiğini düşünüyorum (Ö8).

[...] Dediğim gibi hepimiz yani bir misafirlğe gittiğimizde bir çekingenlik mutlaka yani öz akrabamız da olsa en yakınımız bile olsa bir çekingenlik mutlaka olur. Tabi onlarda da bunu sezebiliyoruz. [...] Kazanılır ama tahminim bir çekingenlik, mutlaka misafir oldukları için bir çekingenlik, yerlerinde tam bir böyle tabi ana evleri gibi olmayacağı için öyle bir çekingenlikleri var (Ö11).

Tabi onlar iç dünyalarında çok büyük problemler yaşıyorlar. Bizim de ulaşamadığımız çok büyük problemler. Mesela içe dönük çocuklar var. Hiçbir şekilde konuşturamıyorsunuz. Bireysel olarak dertleşme yöntemini kullanmaya çalışıyorsunuz ama çocuktan hiçbir şekilde hiçbir dönüt alamıyorsunuz. Muhtemelen bilinçaltında çok büyük acılar yaşıyor çok büyük. Fotoğraflar var onların gözünde. Bunları silmelerine yardımcı oluyoruz. Mücadele ediyoruz yani bugün olmaz, yarın olmaz, üçüncü seferde ulaşırsız diye sürekli mücadele ediyoruz yani (Ö17).

Üçüncü olarak uyum sağlayamama ile ilgili öğretmenlerin görüşleri şöyledir:

[...] sonra da buraya alışma, adaptasyon. Bunu yansıtıyorlar evet tabi ki. Hani Suriyeli olanlarla iletişime geçip, diğerlerine kendilerini kapatmaları, sonra hani konusu da açıldığı zaman mesela kendi yaşantılarından anlatıyorlar mesela arkadaşlarına da (Ö7).

[...] Yani bir adaptasyon sorunu var. Annesini babasını kaybeden öğrencim vardı geçmişte. Çocuğu okulda zapt edemiyorduk biz. Kızıyorduk çocuğa. Bir gün yanıma çektim sordum. Ya nedir falan filan. Suriye’de annesini babasını her şeyini kaybetmiş çocuk tek olarak Türkiye’ye gelmiş (Ö15).

Bir kere çok büyük bir kaos, düşünsene savaştasın, başka bir ülkeye geldin, yani büyükler için de. Şimdi kendimizi düşünelim, Allah korusun bir savaş olsa, gitsek ne oluruz ki o ülkede. Hiçbir şey bilmiyoruz, dil bilmiyoruz, hiçbir şey bilmiyoruz. Biraz din yakın onlarla bizlerin. Yaşam şekillerimiz, yemeklerimiz, her şeyimiz çok farklı. Aslında bunların en uygunu böyle bir kamp gibi ortamlarda hepsi aynı sınıflarda hepsi aynı sınıflarda toplanmalıydı bunlar. Bizim sosyal, kültürel özelliklerimiz, kılık kıyafetimiz, ama eğlenceli mesela bir halk kültürü tanıtılacak, işte bir folklor ekibi gelip onlarla beraber oynayarak ya da ne bileyim bizim geçmişimize ait olan bir düğün mesela, bir kına gecesi hazırlanmalıydı, oyun şeklinde. Bunlara onlar öğretilmeliydi. Önce bizim toplum hayatımızı tanıdıktan sonra buraya sokulmalıydı. Şimdi toplumun evet bir tepkisi var. Çünkü neden, işte ucuz işte, haberlerde okuyoruz hep duyuyoruz ucuz işte çalışıyorlar, mendil satanları görüyoruz, Suriyeliyim, açım diye yazıyor. İnsan üzülüyor yani. Kendini onun

yerine koyduğun zaman çok kötü bir şey. Farklı bir ülkedesin. [...] Onlar önce bir şeyleri öğrenmeliler. Sınıf kurallarını mesela en basitinden öğrenmeli, o çocukta bir psikolojik sorun varsa ben onu, çünkü ben normal dersi anlatmakla yükümlüyüm. O çocuğun da topluma evet kazandırılması gerekiyor, o konuda da biz görevliyiz kesinlikle. Suriyeli çocukların aileleriyle beraber öncelikli olarak okulların yapısı gezdirilmeliydi, okul biraz daha örnek okul seçilebilirdi mesela. Daha şartları iyi olabilen. Bizim okulumuzda akıllı tahta bile yok. Çocuk en azından görsel dikkatini çekerdi tarihimiz. Ben direk konuşup anlatma ve özet yazdırma modundayım. Ve sınav, yani bir koşturma modundayım, bu yıl sınav olduğu için. Şimdi benim öğrencilerim beni tanıdığı için alışık ama Suriyeli çocuk bir anda geliyor, eski zamanda bizim aldığımız eğitimi almamış, çok zor. Çok zor (Ö16).

Dördüncü olarak dışlanmış hissetme ile ilgili öğretmenlerin görüşleri şöyledir:

Yaşadıkları sorunlar, başta kendilerini dışlanmış gibi hissediyorlar. Birçok insan çünkü bunları dışlıyor. [...] dışlıyorlar illaki. Onun sebebi de ya ilk başta gelenler. Gerçi şuanda da bazılarında var da bazı problemler yarattılar ya ülkemizde, insanlar arasında olumsuz şeyler yarattıkları için haliyle herkes aynı gözle görüyor diğerlerini de. Önyargıyla yaklaşıyor, herkesi aynı görüyor, bütün çocukları aynı görüyorlar, yaklaşmak istemiyorlar. Çocuklarda aynı şekilde yani o çocuğa yaklaşmak istemiyorlar. Aileleri nasıl davranıyorsa çocuk da onlardan öğreniyor (Ö1).

[...] Dışlanma psikolojisi, bunun zorluklarını yaşıyorlar diye düşünüyorum (Ö7).

Beşinci olarak vatan özlemi duymak ile ilgili öğretmen görüşü şöyledir:

Suriyeli öğrencilerin yaşadıkları sorunlar önce memleketlerine özlem... Güçlük çektiklerini düşünüyorum. Yani onlar hem o tarafı özleyiyorlar, burada bambaşka bir ortama girdiler (Ö7).

Altıncı olarak vatansız kalmak ile ilgili öğretmen görüşü şöyledir:

Bence o savaşın verdiği yıkılıklar var üzerlerinde. Bunun dışında en büyük şey vatansız kalmak. Yani vatanını terk etmek, farklı bir yaşam alanına girmek, farklı bir ülkeye gelmek, uyum süreci çocukları mahvetti hani daha çok. Biz kendimizi onların yerine koyarsak, baktığımızda Türkiye'yi terk edip başka bir ülkede yaşamaya kalksak, bizim de yaşayacağımız durum aynı şekilde (Ö12).

Yedinci olarak mutsuzluk ile ilgili öğretmen görüşü şöyledir:

Bir kere mutsuzluk yani. Kendi vatanlarında değiller. Bir kere bu ne olursa olsun basit bir şey değil (Ö10).

Sekizinci olarak ilgi ve sevgi eksikliği ile ilgili öğretmen görüşü şöyledir:

Tabi kardeş sayısı da fazla olunca ne oluyor, anne baba hangisiyle ilgilenin. Bir de tabi anne baba çalışmak zorunda kalırsa ya da sadece baba çalışıyor olsa bile anne evde bile olsa hangi biriyle ilgilenin. Yani bu tarz ilgi ve sevgi eksikliği var bu çocukta. Ve böyle bir sorun olduğunu düşünüyorum. Yani bu ilgi ve sevgi eksikliğinden kaynaklanan sorunlar oluşuyor. Sorunlar şey gibi, çığ gibi. Yani bu ilgi ve sevgi eksikliği başka sorunları beraberinde getiriyor, yani okuldaki birçok sorunu beraberinde getiriyor (Ö3).

Dokuzuncu olarak psikolojik sorun ile ilgili öğretmen görüşü şöyledir:

En çok ailelerin parçalanmış olması. Mesela annesini babasını çağırdığımızda anne baba gelemiyor. Bazı akrabalarının yanında kalıyorlar veya işte kendi tanıdıklarının yanında misafir olarak kalıyorlar. Sürekli bir misafir modunda çocuklar. Yani yerleşik hayat psikolojisi yok da hep bir misafir, gelip geçici olma durumu var çocuklarda. O da adaptasyonu engelliyor, kalıcı olmadıkları için çocukları etkiliyor, psikolojik sorunları var, genelde var (Ö6).

Öğretmenler Suriyeli öğrencilerin yaşadıkları sorunları değerlendirirken iki ülke kültürünün farklı olmasından dolayı öğrencilerin bocaladıklarını, nasıl davranacaklarını bilmediklerinden dolayı çekingenlik gösterdiklerini, içine kapandıklarını, yeni yaşamlarına uyum sağlamakta zorluk çektiklerini, dışlanmış hissettiklerini, mutsuz olduklarını, psikolojik olarak iyi durumda olmadıklarını ve vatanlarından koparılan bu çocukların oraya özlem duyduklarını ifade etmiştir.

- Ekonomik sorunlar ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerin % 100'ü maddi imkânsızlıklar olarak görüşlerini ifade etmişlerdir. Maddi imkânsızlıklar ile ilgili öğretmenlerin görüşleri şöyledir:

[...] Ailenin tabi ekonomik durumları da geldikleri yere göre kötü olduğu için kendilerini onların yanında şey hissediyorlar, ezik hissediyorlar. Mesela kitap aldığımız zaman mesela gezilere gittiğimiz zaman bakıyorum o çocuklar kalıyor. Gerçi bizim okulumuz o yönden şey, ücretini verip gönderiyor, o yönden bir sorun olmuyor. Ama paramız yok diyorlar mesela. Rastladım geçenlerde öyle, bir geziye gidiyorlardı. Neden gitmedim dedim? Paramız yok, param yok dedi. Bu tarz şeyler yaşıyorlar (Ö1).

Mesela bir öğrencim var babası öğretmenmiş, annesi de öğretmenmiş. Tamamıyla işlerini bırakıp geliyorlar, kardeşleri geçindiriyormuş evi. Tabi maddi sıkıntılar yaşıyorlar, belli etmiyorlar ama yaşıyorlar bence (Ö2).

[...] Maddi durumu iyi olup da buraya gelmiş olanlar olabilir, maddi durumu kötü olup da buraya gelmiş olanlar olabilir. Bu çocuğun benim girdiğim sınıftaki çocuğun, çok iyi olduğunu düşünmüyorum (Ö3).

Maddi problem yaşıyorlar. Yani bize gelen Suriyeli çocukların çoğunun ayağında ayakkabısı bile, terlikle gelen çocuklar vardı. Çoğu yırtık pırtık üst başlarıyla geliyorlar. O konuda öğretmen arkadaşlar, idaremiz gelen yardımlarla beraber, evden getirilen, olmayan, olan ya da alınan şeylerle eksikler gideriliyor ama ciddi anlamda maddi olarak hiç iyi de diyebileceğimiz bir öğrencimiz yok, Suriyelilerden. O yansıyor, dışarıya gerçekten yansıyor. Yani sıkıntılı (Ö4).

Maddi durumları görüntüler iyi olsa da baktığımızda zaten kaldıkları evler yıkık dökük harabe şekliyleder. Zaten bir de kardeş sayıları fazla ondan dolayı maddi durumlarının çok iyi olacağını zannetmiyorum. Gerekli yardımlar da zaten okulumuz tarafından ya da muhtarlık, belediye tarafından yapılıyor onlara (Ö5).

Mutlaka hayat anlamında hayat standartları düşük, büyük bir kısmı. Temizlik, giyim, kuşam, kitap defter kontrol etmek artık onlara daha ütöpik şeyler gibi geliyor. Kendilerinin varlığı, temizliği barınması daha öncelikli. Bu noktada dahi eksiklikleri olanlar var diye düşünüyorum. Bireysel gördüm mü görmedim ama bir yoksunluk, yoksulluk durumu var yani (Ö8).

[...] ekonomik sorunlar çok fazla. Geldikleri için ekonomik olarak sorunları var. İşte ders materyali olsun, kalemdi, şuydu, buydu yine yardım etmeye çalışıyoruz. Okul idaresi tespit ettiriyor bunları (Ö14).

Tabi giyim kuşam bakımından baktığımız zaman zaten o söylediğimiz ekonomik problemleri dışsal olarak direk görüyorsunuz. Bu konuda tabi belediyelere, devlete çok büyük görev düşüyor. Biz sadece ulaşabileceğimiz alanlara ulaşabiliyoruz. Yardımcı olabileceğimiz noktaları yapıyoruz yani (Ö17).

[...] İki kızın durumu çok parlak değil. Kıyafetleri de bunu biraz ele veriyor. Normal kıyafetlerle geliyorlar. Biraz daha bulunmuş, toplanmış veya dışarıdan verilmiş gibi kıyafetlerle geliyorlar. Öyle görünüyor, diğerlerinden illa ki farklı görünüyorlar. Normalde harcamalarıdır, şudur, budur açıkçası onları hiç takip etmedim. Ama okulumuzda da onunla ilgili önlem alınıyor. Öğle arasında burada olup da yiyemeyecek durumda olanlar için kantinimizde ayrı bir çeşit fon gibi koruyup kollama şeyi var, okulumuzun gözettiği konular (Ö18).

[...] klasik insan ihtiyacı olan barınma, beslenme. Ucuz iş gücü bunlar. Var bir tanesi hiç okula gelemiyor. Biliyorum, gidiyor. Ya babası ölmüş, hocam babası ölmüş savaşta. Annesi gelmiş üç beş taneyle. Biraz gelişkin bir çocuk. Nar toplamaya gidiyor mesela. Gidiyor, biliyorum. Ne yapabilirim? Yaşayamaz, işte diyorum ya barınma, beslenme. Zaten diğer zorunlu ihtiyaçlar var ya barınma, beslenme. Onu karşılamak üzere çalışmak zorundalar. Ki ucuz işgücü. Bölgeyi biliyor musunuz? Karakolun orada bolca beklerler kenarda. Oradan geçenler normal işte yevmiyeyi 75'e değil de 40'a 20'ye, 15'e karın tokluğuna binip gidiyorlar yani (Ö19).

[...] Yine buradaki çocuklara bakıyorlar kılık kıyafetleri işte ne bileyim, giyim kuşamları, çantaları, atkıları, bereleri, kendilerinde yok. Terlikle gelen öğrenciler var, Suriyelilerin içerisinde gördüğümüz. Hani devletimiz de yardım ediyor, öğretmen arkadaşlar da yardım ediyor, vatandaşlar da yardım ediyor. Bir şekilde daha yeni mesela yardım malzemeleri dağıtıldı. Bütün Antalya genelinde, Antalya ilçelerinde. Yani herkes bir şeyler yapmaya çalışıyor (Ö20).

Suriyeli öğrencilerin ekonomik sıkıntılar yaşadıklarını belirten öğretmenler, bu çocukların aileleri ile birlikte hayatta kalma içgüdüleriyle her şeylerini bırakarak göç ettiklerini, burada yeniden bir hayata başlamak zorunda olduklarından okul hayatlarının da yarım kalabildiğinden söz etmektedir. Ucuz iş gücü olarak görülen bu çocuklar ailelerine destek olmak için zaman zaman okula gelmeyip günlük işlere gitmekte veya hem annesi hem babası işe gittiğinden kardeşine bakmak için evde kalmaktadır. Her ne kadar resmi kurumlardan ya da çevreden yardım alsalar da kılık kıyafetlerinden maddi zorluklar içinde oldukları anlaşılmaktadır. Öğretmenler bu konuya duyarsız kalmayarak okul idaresi ile birlikte bu çocuklara yardım etmektedir.

- Dil sorunları ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerin % 100'ü dil bilmeme şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir. Dil bilmeme ile ilgili öğretmenlerin görüşleri şöyledir:

Dilimizi yeni yeni öğreniyorlar, dilde başta bir sıkıntı var, anlama sıkıntısı. Anlama sıkıntısı varken, bu çocuk geliyor direk okuma yazma bilmeden beşinci sınıfa alınıyor. Burada bir sıkıntı var zaten. Çocuğun temeli yok yani. O yüzden bence böyle olmamalı. En başta onların sorunları, okuma yazma sorunu giderilmeli, dil sorunu giderilmeli, ondan sonra bu çocuk bu okula gelmeli bence (Ö2).

Bir kere dil problemi var kesinlikle. Ufak tefek dil problemleri çözüldükten sonra yani kendileri de yavaş yavaş adaptasyon yaparlar, kazanılır. Ve dil tabi beşteki çocuklarda dil sorununu çözemedik. Dolayısıyla okuyamıyorlar, okuyamayınca da tabi istedikleri gibi yazılıya yansıtıyorlar dersi dil bilmedikleri için. Biz ne kadar anlatsak da anlatamıyorlar, katılamıyorlar ama izliyorlar (Ö11).

En büyük sorun dil sorunu var (Ö14).

Bir kere bazen haksızlık ediyoruz. Çünkü biz kendi tempomuzda dersimizi, işleyişimizi devam ediyoruz ama doğal olarak onlar orada bazen seyirci kalmak durumunda kalıyorlar. Dediğimiz gibi onlara dair, onların geleceğine dair bir planlama olmadığı için biz de onların geleceğine dair bir kaygı taşıyarak bir şeyler yaptırıyoruz. Bu da bir özeleştirilabilir bize ama açıkçası bu da bir öğretmenin tekelinden çıkan bir şey diye düşünüyorum. Bizim üstümüzde bir durum diye düşünüyorum. Yoksa onun dışında bir öğretmensin, insansın, kadınsın, annesin

yani. O çocuklara herhangi bir şekilde olumsuz davranmak, ayırmak vs. zaten olamaz. Ama genel akışımızda bazen onları görmezden geldiğimiz veya hani Türk'müş gibi diğerleriyle aynı kefeye koyduğumuz durumlar oluyor. Belki bu onlar için bir haksızlık. [...] Ama ne bileyim iş burada sanki birazcık bizim üstümüzdeki kişilere düşüyor. Planlama anlamında. Ne olacak? Belki ayrı sınıflarda ve Arapçaya hâkim bir öğretmenle ders yapsalar, Türkçeyi iyice öğrenseler öyle daha iyi olurdu. Çünkü yurt dışında şunu ben gözlemliyorum; yurt dışına çocuk gittiğinde önce dil öğretilir geçerlilik, yeterlilik sınavından geçer çocuk ondan sonra normal derslerin olduğu. Biz çocukları Türkçeyi tek kelime bilmiyorken dahi sınıflara oturttuk mecburen. Çünkü geldiler bu çocuklar okullara gelmek istedi. Aileler geldi çocuklarını okullara getirdi. Belki bu vücudun doğal bir ihtiyacı ya da olması gereken yer diyerek. Ama biz bu çocukları hemen sınıflara aldık. Bir sosyal bilgiler öğretmenin çocuğun Türkçesi ile ilgili ekstra bir kaygısı olmaması gerektiğini düşünüyorum. O zaten bizi anlayabilir hale gelince bizim dersimize girmeliydi aslında. Hani o yönden kendimize tabi ki eleştirilerimiz var ama işleyişle ilgili sıkıntılar bence bunlar (Ö18).

[...] O çocukların hiçbir imkânı yoktu orada. 7. Sınıfa gelmiş çocuk okul yüzü görmemiş. Arapça da konuşma yazmasını bilmiyor. Yani kendi dilini de bilmiyor. Demek ki okula gitmemiş. Buradan o sonuç çıkıyor. [...] Ben şey taraftarıyım bizim burada öğretmenimiz vardı, onlarla ilgilenen, birebir ilgilenen, zaman zaman derslerden çekip onları Türkçe dersi veren öğretmen vardı. Onu bu okuldan aldılar, başka bir merkez var oraya gönderdiler. Onun eksikliğini yaşamaya başladık biz ciddi ciddi. Çünkü o en azından Türkçe harfleri alfabeyi falan öğretiyordu. Çocuğa da ben şunu sorduğumda 50 lira diyebilir idi. Şimdi o ihtimal de ortadan kalktı. Bizim Suriyeli öğrencilerle birebir ilgilenme şansımız, Türkçe öğretme, okuma yazma öğretme gibi şansımız yok. Ancak işte o şekilde dışarıdan onlar için görevlendirilmiş öğretmenler, bu işi iyi de yapıyorlar. Çünkü bütün mesaisini oraya harcıyor. Daha iyi olacaktır diye düşünüyorum yani (Ö20).

Öğretmenler, Suriyeli öğrencilerin dil sorunu yaşadığını yineleyerek bu sorunun çözülmesinin diğer sorunları da çözeceğini düşünmektedir. Onlara göre çocukların yeni yaşamlarına, arkadaşlarına, okula uyum sağlayamamaları, içe kapanmaları Türkçeyi konuşamamaktan ve anlayamamaktan kaynaklanmaktadır.

4.6. Öğretmenlerin Suriyeli Öğrencilerin Akademik Başarılarının Ne Durumda Olduğu ve Başarının Arttırılması İçin Neler Yapılabileceğine İlişkin Görüşleri

Öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerin akademik başarılarının ne durumda olduğu ve başarının arttırılması için neler yapılabileceğine ilişkin görüşleri iki tema (akademik durum ve çözüm) altında toplanmıştır. Akademik durum teması altında

başarısız, iyi, orta ve ortanın altında alt temaları bulunmuştur. Çözüm teması altında ise Türkçe öğretilmesi, aile ile görüşme, ihtiyaçlar giderilmeli, dil, iletişim ve kültürel etkileşim, artı ders saati verilmesi alt temaları tespit edilmiştir. Görüşmeye katılan öğretmenlerin tamamı soruyu cevaplamıştır. Ancak bir tanesi Suriyeli öğrencilerden akademik başarı beklemediğinden dolayı akademik durumlarını değerlendirmek istememiş, bununla birlikte çözüm önerisinde bulunmuştur. Tablo 4.6’da öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerin akademik başarılarının ne durumda olduğu ve başarının artırılması için neler yapılabileceğine ilişkin görüşlerine dair tema ve alt temalar verilmiştir.

Tablo 4. 6 Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrencilerin Akademik Başarılarının Durumuna ve Başarının Artırılması İçin Neler Yapılabileceğine İlişkin Görüşleri

Sorunlar		f	%
Tema	Alt Tema		
Akademik Durum (n=19) % 95	Başarısız	11	57,8
	İyi	4	21,0
	Orta	2	10,5
	Ortanın Altı	2	10,5
Çözüm (n=20) % 100	Türkçe Öğretilmesi	14	70,0
	Aile ile Görüşme	3	15,0
	İhtiyaçlar Giderilmeli	1	5,0
	Dil, İletişim ve Kültürel Etkileşim	1	5,0
	Artı Ders Saati Verilmesi	1	5,0

Tablo 4.6’ya göre akademik durum teması altında öğretmenlerin % 95’i, çözüm teması altında % 100’ü görüş bildirmişlerdir.

- Akademik durum teması altında görüş bildiren öğretmenler, Suriyeli öğrencilerin akademik durumlarını % 57,8 oranında başarısız, % 21 oranında iyi, % 10,5 oranında orta ve % 10,5 oranında da ortanın altı olarak ifade etmişlerdir.

İlk olarak başarısız şeklinde görüş bildiren öğretmenlerin ifadeleri aşağıdadır:

Sınıfta bakıyorsun sanki biliyormuş gibi görünüyor, aktif bir çocuk olduğu için, sınavlarda ya da okuduğunu anlamıyor belki de ama dili konuşabiliyor, ama yazdığını yazılanları anlamıyor, anlama problemi var sanırım onda. O yüzden de doğru cevaplar veremiyor sınavlarda. Ama sorduğum zaman cevap verebiliyor, anlamada sorun. Okuduğunu anlamada ya da okuyamıyor belki de tam olarak onda problem var. (Ö1).

Şuan akademik başarı durumları çok kötü (Ö2).

Yani yazılıdan, buradan da bakabilirim ama gerçi onların kaydı olmayabiliyor. Yazılıdan düşük aldı diye biliyorum. E-okuldan baksam zaman kaybı olur mu? Ona bakmayayım da yani düşük, başarısı çok iyi değil (Ö3).

Şuan ki akademik durum başarısı tabi istenilen seviyede mümkün olamaz. Çünkü verdiğimizde konuları falan alamıyorlar, konuşma var ama hala daha okuma yazma yok. Yani verilen metni okuyamıyor. Ya açıklamamız gerekiyor. Öyle bir şeyler yapabilirlerse. Bir de bizim dersimizin dezavantajı kültürel öğeler olduğu için daha bir zorlaşıyor anlatması. Mesela Türk kültüründen bahsettiğimizde işte şu özellikler, ne demek istiyor onlara bakarlar. Mesela kişiler geçtiğinde, geçen sene 5'lerde vardı. Bu sene yok da. Cumhurbaşkanı isimleri geçiyor, çocuk bunlar ne diyor. Yani kültür konularında baya sıkıntı yaşıyoruz, coğrafya konularında olsun. Mesela Türkçe de olsa okuduğunu anlama olsa tamam olur. Ama buradaki farklı kavramlar gelince bir bocalıyorlar (Ö5).

Akademik başarı iyi değil doğal olarak. Türkçeyi en iyi bilen öğrencimiz İman, Türkçeyi çok iyi biliyor ama konuları kavramada yine sıkıntı yaşıyabiliyor (Ö7).

Akademik başarı durumundan söz edemeyiz. Dediğim gibi uyum problemi olduğu için, sorular genellikle, yaptığımız sınavlarda, analizlerde, sorulara cevap vermiyorlar zaten genellikle. Yani 100 üzerinden değerlendirecek olursak 20-25-30 o civarlarda (Ö9).

Akademik olarak dediğim gibi Türkçe çok iyi bilmedikleri için akademik durumları çok başarı yok. Özellikle sosyal bilgiler dersi anlamaya yönelik, Türkçe dersi anlamaya yönelik, yok. Ama matematik ve fen bilimlerinde başarılı olan öğrenciler, yine de başarı sağlayabiliyorlar her yerde aynı olduğu için. Matematik dili tektir. Ama bizde öyle olmuyor (Ö14).

[...] akademik başarıya baktığın zaman çok düşük. Kitap ve diğer destek açısından okul idaresi de yardımcı oluyor. Her türlü ihtiyaçları da gideriliyor diye biliyorum ben. Ama çocuklarda o gayret yok. Bazısı Suriye'ye gideceğiz diye düşünüyor. Diğer öğretmen arkadaşım da paylaşıyorum bunları. Ne düşünüyorlar? Suriye'ye gidecekler mi? Gideceğiz diye düşünüyorlar. Geçici bir süreç olduğu gözüyle baktıkları için belki de derslere asılmıyorlar. Yani onları biz elimizden geldiği kadar oyunun içine dahil etmeye çalışıyoruz. Fakat 2 öğrencim olduğunu söyledim. Bu iki öğrenci bağlamında baktığım zaman derste verilenlerden ziyade konuşmasını, davranışlarını onları daha çok geliştiriyor gibi sanki. Ama akademik anlamda çok başarılı olduğumuzu düşünmüyorum (Ö15).

Ben de başarı çok zayıf (Ö16).

Kötü (Ö18).

Yok (Ö20).

İkinci olarak iyi değerlendirmesi yapan öğretmenlerin ifadeleri aşağıdadır:

Türkçe bilenler, algılama ile ilgili sıkıntı yok anlıyorlar. Derse de katılıyorlar. O zaten demokratik sınıf ortamında çocuk diğerleri nasılsa onlar da aynı şekilde dönütlerle beraber anlıyoruz ama okuma yazma hani Türkçe bilmeyip okuma yazma bilmeyen çocuklarımız da var. Onlarda sıkıntı yaşıyoruz. [...] Sınav, okuma yazma bilenler iyi. 70 onlar için iyi bir puan. 70, 65 sınav notları. İyi, ortalama iyi notlar evet. Kötü değil yani (Ö4).

Aslında ben sizinle de tanıştırdım. Bazı öğrenciler Türkçeyi okuma yazmayı başarabiliyorlar, hevesli olanlar. Suriye’de oturmuş olanlar Türkiye’de eğitim düzeyinin daha ileri olduğunu ifade ediyorlar, çok memnun olduklarını söylüyorlar, öğretmenlerden, okul hayatından çok memnun olduğunu söyleyen öğrenciler de var, kazandırdığımız çok öğrenci de var (Ö6).

Az önce de söyledim. 7. Sınıftaki öğrencim tabii giderek dili öğrendikçe adaptasyonu, onun özgüveni fazlaştı. Diğer çocuklara da yardımcı oluyor, o küçük çocuklara dil öğretmeye çalışıyor. O daha iyi (Ö11).

Açıkçası iletişim problemini çözmüş olanlar sosyal bilgiler dersinde çok iyi noktaya gelebiliyor. Bizim şehrimiz diye seçmeli dersimiz var. Eski adıyla kent kültürü. Orada çocuk kendini çok iyi ifade edebiliyor. 6-E’de var bir kızımız, sınıf başkanlığı bile yapıyor. O iletişim sorununu çözmüş. Onu çözerse illaki bir de bildiğim kadarıyla o oradan gelen insanların dil becerisi daha gelişkin. Öğrenebiliyorlar. Türkçeyi hemen öğrenmişler mesela. (Ö19).

Üçüncü olarak orta değerlendirmesi yapan öğretmenlerin ifadeleri şu şekildedir:

Valla iyi kötü yakalıyorlar. Biraz da bizim onlarla iletişimimize bağlı. Yakalıyorlar yani (Ö10).

Çok yüksek değil. Yani yüksek değil yani öyle diyelim. Mesela sınav yaptım, sınavda 45-50 civarı alıyorlar. 55 alıyorlar 60 alıyorlar. Ama üst düzeyde bir başarı gösteremiyorlar. Azim de yok hani (Ö12).

Dördüncü olarak da ortanın altı değerlendirmesi yapan öğretmenlerin ifadeleri şu şekildedir:

Genel anlamda öğrencilerime baktığımda bir iki tanesi uyum sapsamış durumda, ciddi bir gayret içerisinde. Ama mükemmel mi? Değil. yani mükemmel diyebileceğim bir öğrencim yok. Konuşma yazma anlamında yetersiz olan yarı yarıya bir öğrenci var zaten. Düşük diyeceğiz yani akademik başarı olarak, orta hatta ortanın altı (Ö8).

[...] Ya çok da başarılı değil de ama katılıyor yani. Soru sorduğunda cevap alabiliyorsun. Dediğim gibi yazılı yaptığında zayıf almıyor. Beş de almıyor da zayıf da almıyor ama yani. Türk olup, daha kötü puanlar var öyle diyeyim yani (Ö13).

Öğretmenlerin çoğu öğrencilerin dersi anlayamamaları ve derse katılamamalarından dolayı öğrencileri başarısız olarak değerlendirilmektedir. Dil problemini çözen öğrencilerin akademik durumları iyidir. Dil problemini henüz çözebilmiş, yazı yazamasa bile sözlü olarak kendini ifade edebilecek durumda olan öğrenciler ise orta ve ortanın altı olarak değerlendirilmektedir.

- Çözüm teması altında görüş bildiren öğretmenlerin % 70'i Türkçe öğretilmesi, % 15'i aile ile görüşme, % 5'i ihtiyaçlar giderilmeli, % 5'i dil iletişim ve kültürel etkileşim ve % 5'i de artı ders saati verilmesi olarak görüşlerini ifade etmişlerdir. İlk olarak Türkçe öğretilmesi ile ilgili öğretmen görüşleri şöyledir:

Ne yapılabilir? İşte yani tabii bu da zamanla olacak bir şey. Geçen yıl geldi, iki yılda hemen hepsini halledebileceğini sanmıyorum. Zamanla inşallah, zamanla evet. O da geçen yıl başlamış dil olayı, başladı. Böyle devam ederse inşallah onu da halledecekler, okuması lazım sürekli kitap okuması lazım. Bunun yolu nereden geçiyor? Kitap okumaktan geçiyor, kitap okumayı arttırlırsa o sorunu da çözer diye düşünüyorum. Bütün herkes için aynı Türkler için de aynı. Ya çocuklarda bakıyoruz okuması düşük olanlar yapamıyor, anlayıp da kavraması lazım. Bizim nasıl yabancı dil öğrendiğimiz zaman ki halimiz gibi (Ö1).

Yani ilk olarak okuma yazma sorununu gidermemiz lazım bence, ondan sonra normal derslere girmeleri lazım. Ya ayrı sınıfta olacaklar ya da başka bir okul açılacak bunlara. Benim görüşüm bu şekilde (Ö2).

[...] Onlarla ilgili ilk okuma yazma şeyinin verilmesi lazım. Eğitiminin verilmesi lazım. Bununla ilgili de zaten çalışmalar yapılıyor, Aksu'da da var. Öğretmenler görevlendiriliyor okullara. Bizim de öğretmenimiz var, Şule hoca. Geliyor işte sınıfta birebir ilgilenip okuma yazma öğretiyor. İlk olarak başarının arttırılmasında okuma yazma eğitimi. Çünkü çocuk okuma yazma bilmeden hiçbir şey yapamaz (Ö4).

Başarıyı yakalamak için öncelikle okuma yazma durumlarının iyice bir özellikle de okuma durumlarının iyiye gelmesi gerekiyor. Tamam söylediklerimizi falan not alır, ama ancak tahtaya yazarsak onlar yazabiliyorlar, oradan bakarak yazıyorlar işte yavaş yavaş. Haftada 2 saat ders alıyorlar. Onun aracılığıyla biraz biraz düzelmeye başladılar. Mesela ilk başlarda hiçbir şey yoktu. Şimdi mesela sabahları geldiğimizde "günaydın öğretmenim, nasılsın" gibi şeyler başladı. Yani dertlerini anlatabiliyorlar artık. Ama hala daha yazma durumları okuma durumları zayıf. İlk

etapta bunun olması gerekiyor yani. Bizim için derste önemli olan öncelikle okuma-yazma. Bunu hallettikten sonra zaten gerisi gelir (Ö5).

Ayrıca desteklenebilir. Bireysel ilgilenilebilir, bu öğrenciyle. Türkçeyi bilmeyen öğrencilerimizin işi biraz daha zor ama iyi bilen öğrenci için özel bir çaba gösterilirse belki ilerleme kaydedilebilir (Ö7).

Öncelikle bunların okuma yazmayı tam anlamıyla bitirmeleri gerekiyor. Yani bunu gerekirse okullarda destek birimleri halinde yapılabilir ama bence o da toplumdan ayırıştırma olacak ama ayrı bir yerde bir eğitime tabi tutulup, dil gelişimlerinin tamamlanması lazım ama o da yetersiz. Bence destek odaları altında ortaokul dahi olsa çocuk, önce bir yıl gerekirse hazırlık gibi okuma-yazma, okuma alışkanlığı kazandırma, akran gruplarıyla iletişim anlamında onları desteklemek gerekiyor (Ö8).

[...] Dediğim gibi Türkçe eğitimine ağırlık verilmesi gerekiyor. Önce kültürün tanıtılması gerekiyor. Yani Türk kültürünün bizim kültürümüzün onlara kabul ettirilmesi gerekiyor ya da etmeleri gerekiyor. Bu noktada sıkıntılar yaşıyoruz (Ö9).

Valla dili geliştirecek başka yolu yok. Başka yolu yok yani dili gelişecek. Tabi, o da zamanla zaten çocuk çocuktan öğreniyor en güzel. En büyük kurs çocuğun dil eğitimi, biz zaten ona temek verebiliriz, akademik verebiliriz ama günlük hayatta pekiştiren geliştiren yine çocuklar, diğer çocuklar. Onlarla çok hızlı bir şekilde bir ayda iki ayda çözüyorlar (Ö10).

[...] hem dili, hem okuma yani hem konuşma hem de okuyup anlayabilme tabi ki sıkıntı. Ve tabi kapasite önemli. Mesela 5 teki çocukların biraz daha algılama sorunu, dil bile öğrenseler olacağını tahmin ediyorum. Öbür çocuk daha iyi akademik şeye daha yönelik gayretli bir çocuk. O çocuklarda aslında dil bilmiyorum, yapamıyorum gibi tabi ki bir sıkıntı var. Biz bunu çözmek için işte bir şeyler yapmaya çalışıyoruz ama dil bilmeyince bende tabi Arapçayı tam bilmiyorum. Onlara çok yardımcı ancak şöyle olabiliyorum, sınıfta özgüvenlerinin gelip, burasının da kendi yurtları gibi yansımını sağlamaya çalışıyorum. Diğer çocuklara ezdirtmiyorum. Düşük not vermemeye çalışıyorum. Alsalar da biraz daha yüksek tutmaya çalışıyorum. Çünkü onların bir dil problemi var sonuçta. Ve bundan kaynaklı bir özgüven sorunları var. Yapamayız, edemeyiz, tabi ki mutlaka olacak bunlar da. Biz bunu düşünerek bir yol izlemeye çalışıyoruz. Ama tabi ki zamanla belki dili öğrendikten sonra daha farklı bir akademik başarı olabilir (Ö11).

Valla öncelikle benim şahsi fikrim yine kendilerinin ayrı eğitim görmesi lazım. Hem Türkçe hem kendi dillerinde. Yani çocukların Türkçeyi iyice kavraması lazım. Bu öğrencimiz kavramış baya o yüzden başarılı zaten. Ama kavrayamayan öğrenci büyük sıkıntı yani. Hatta bazen konuştuğumuzda bazı kelimeler geçtiğinde hocam diyor bizde de var bu kelime diyor mesela. Din kültüründe daha çok yaşıyorlardır bunu da bizde de geçiyor bu kelime diyor. Yani öncelikle bence ayrı bir eğitim

alması lazım. O eğitimden sonra belki. Nasıl biz seminere gittik öğretmen olarak, öyle yani. Tüm öğretmenlerin seminere alınması aynı şekilde tüm öğrencilerin 1 sene boyunca, Türkçeyi hâkim oldu mesela Anbar işte Türkçeye hâkim, daha başarılı diğerlerinden. Farkı görebiliyorum (Ö13).

Evet, dil sorunu çözülmeli, bireysel eğitimlere daha çok ağırlık verilmeli diye düşünüyorum. Bunlar yapılırsa daha iyi olur (Ö14).

[...] Türkçe öğretmenlerine büyük görev düşüyor. Ama konuşma dili olarak Türkçeyi acayip çabuk öğrenen öğrencilerim var. Çok güzel konuşan öğrencilerim var. Tabii onlar Türkçeyi daha iyi öğrendikçe kendilerini daha iyi ifade edecekler. Ayrıca bir takım problemler de kendiliğinden ortadan kalkmaya başlayacak (Ö17).

Bu çocuklar yüzde yüz dile hâkim olmadan, okuduğunu anlamadan. Bu çocukların normalde atıyorum 20 saat Türkçe artı sosyal yaşam becerilerinden oluşan iki üç saatlik işte müzikti, artı dersler alıyor olması gerekiyordu. Türkçeyi bilmeyen bir çocuğa benim sosyal bilgilerdi, uygarlıklardı, nüfus yerleşmeydi benim bunlarla ilgili kaygı taşımam aslında yersiz. Çünkü bunu yapacak olan, çözecek olan öncelikle ben değilim. Bana Türkçe biliyor olarak gelen bir çocuk olsa bundan sonrası top bende. Bundan sonrasında her türlü sorgulanabilirim. Ne yaptınız, ne ettiniz, gelişimleri ne aşamaya getirdiniz gibi. O soruların muhatabı olabilirim ama şu da değil tabii, o sorunun muhatabı ben değilim gibi bir hayat yok. Sınıfınızda varlar, onlar yokmuş gibi davranamazsınız. Ama ekstra bir eğitim de açıkçası planlayamıyoruz. Çünkü her şey dilde bitiyor. Bazen bir şey anlattığımda bile basit bir şey, anlayabildin, beni anladın mı diye ekstrasından sormam gerekiyor. Onu yap, bunu et dediğimde bile çocuğun beni anlayıp anlayamadığını bilemiyorum (Ö18).

Başarı elde etmek istersek ne yapılması gerekir, önce Türkçeyi öğretmem gerekir (Ö20).

İkinci olarak aile ile görüşme alt temasında öğretmen görüşleri şöyledir:

Başarıyı arttırmak için bir kere ailesiyle bir görüşmemiz gerekiyor. Ama biz daha önceki deneyimlerimizden de biliyoruz ki ailesiyle görüşülse de aileyi tamamen değiştiremiyoruz. O aile yapısını kıramıyoruz. Tamam, görüşüyorsun, geri geliyor, yine aile bildiğini okuyabiliyor. Ama yine de tabii ki hiçbir şey yapmamaktan yapmak daha iyidir (Ö3).

Ne yapılabiliriz biz? Mesela aile ile görüşebiliriz. Aile, çalışma odası, ekonomik durumu nasıl, çeşitli problemler var mı? Biliyorsunuz hani başka bir ülkeden kendi ülkemize geldikleri için daha yaşam alanlarında da sıkıntı yaşıyorlar. Nerede yaşıyorlar? Nasıl yaşıyorlar? Hangi problemlerle baş ediyorlar? Bunları öğrenmek lazım bence dersten önce. Çünkü aile içindeki problem çocuğun başarısını da etkiliyor. Öncelikle aile içindeki problemlere bakmam lazım. Zaten çocuğun temelinde de başarısızlığın temelinde de bu vardır, çoğunlukla. Bunu halledebilirsek

elimizden geldiğince çocuğın da başarısının artacağını düşünüyorum. Çünkü çocuk, ne ister, ilgi ister, bugün ne öğrendin, anlat, anlatılmasını, dinlenilmesini ister. O yüzden çocuğu önce aileden başlamak lazım bence, yükseltebilmek için (Ö12).

Dil problemi çözüldükten sonra ailesel sorunları da çözmek lazım. Çünkü ailesel sorunları çözemeyince çocuk okulda başarılı maalesef olamıyor. Onların ailesel sorunlarına da biraz eğilmek, psikolojik destek sağlamak gerekli. Ondan sonra başarı ederler herhalde. Çünkü çocuklarda da hani çocuk psikolojisi çabuk uyum sağlıyor aslında. Şartlar iyileştirilince (Ö6).

Üçüncü ihtiyaçlar giderilmeli alt temasında öğretmen görüşleri şöyledir:

Öncelikle işte bu diğer ihtiyaçlarını gidermemiz lazım. Çocukları motive etmemiz lazım. Çocukların bu ülkede bir gelecek duygusunu oluşturmamız lazım. Ama bu yok. Dil yok. Bir de şimdi sınıflarda 35 tane öğrenci var. Bunun bir tanesi Suriyeli. Ben diğer 35'ine yetişemezken, yetişmek için koşarken, Suriyeliye çok fazla bir alan da kalmıyor açıkçası. Diğer öğrencilerin takviye kursları var işte, evde çalışma ortamları var, destekleri var, motivasyonları var. Bu öğrenciler biraz daha pozitif ayrımcılığı hak ediyor ama bu da çok harekete geçirmiyor. Saman alevi gibi ilgi gösteriyorsunuz, konuşuyorsunuz, dertleşiyorsunuz, yakınlık gösteriyorsunuz, fakat ileriye gitmedi bende gitmedi yani (Ö15).

Dördüncü olarak dil, iletişim ve kültürel etkileşim alt temasında öğretmen görüşleri şöyledir:

İletişim problemini, yani iletişim, dil de tek başına yani, dili çözsünüz bile iletişim kopuk bir şekilde yaşıyorsa. Tabi kültürel etkileşim olmak zorunda. Kabul etmesi lazım. Gidemeyeceğini bilmesi lazım. Kendini çünkü farklı hissediyor. Top oynarken bile farklı takımlar kuruyorlar genelde. Suriyeliler ayrı bir takım. Ben izliyorum bahçede denk geliyor (Ö19).

Beşinci olarak artı ders saati verilmesi alt temasında öğretmen görüşleri şöyledir:

[...] Suriyeli çocuklara artı zaman ayırmam için dediğim gibi bana artı ders saati ayarlanması lazım. Ben şu koşurmanın içerisinde iki saat inkılap dersi içerisinde sınava girecek çocuklara müfredatı yetiştirme derdindeyim. Artı test çözme derdindeyim. Onlara zaman ayırmam mümkün değil. Yani teneffüs 10 dakika ki o çocuğın nefes almaya ihtiyacı var. Bizlere ayrı o çocuklarla birebir basit ilkokul düzeyinde tarihi anlatacak bir imkan tanınmalı (Ö16).

Öğretmenlere göre akademik başarının arttırılabilmesi için öncelikle Türkçe öğretilmeli, dil sorunu çözülmelidir. Akademik başarı için veli-öğretmen işbirliğini gerekli gören öğretmenler ise aile ile irtibata geçmenin doğru olacağını

düşünmektedir. Çocukların içinde buldukları maddi ve manevi sıkıntılar, hayati ihtiyaçları da akademik durumları üzerinde olumsuz bir etki yapmaktadır. Öğretmenlerin biri de Suriyeli öğrencilerden başarı bekleniyorsa kendilerine artı ders saati verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

4.7. Öğretmenlerin Suriyeli Öğrencilerin Ebeveynleri İle Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmenlere Suriyeli öğrencilerin ebeveynleri ile sorun yaşayıp yaşamadıkları, eğer yaşadılarsa bunların neler olduğu sorulmuştur. Öğretmenlerden bazılarına ek soru olarak Suriyeli öğrencilerin velileriyle tanışıp tanışmadıkları sorulurken, sorun yaşamadığını bildiren öğretmenlere velilerin ilgili olup olmadığı, velilerle iletişim sorunu yaşayan öğretmenlere de iletişim problemini nasıl çözdükleri sorulmuştur. Tablo 4.7’de öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerin ebeveynleri ile yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri verilmiştir.

Tablo 4. 7 Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrencilerin Ebeveynleri İle Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri

Görüşler	f	%
Ebeveyn ile Tanışmayan	11	45
İletişim Problemi Var	8	35
Ebeveynler İlgisiz	5	35

Tablo 4.7’ye bakıldığında görüş bildiren öğretmenlerin 11’i ebeveyn ile tanışmadığını, 8’i iletişim problemi olduğunu, 5’i ilgisiz olduklarını belirtmiştir. Öğretmenlerin 5’i ebeveynlerle sorun yaşamadıklarını, 5’i öğrenci vasıtasıyla iletişim kurabildiklerini ifade etmiştir.

İlk olarak ebeveyn ile tanışmayan öğretmenlerin görüşleri aşağıda verilmiştir:

Yok, tanışmadım (Ö1).

Henüz tanışmadık herhangi bir etkileşimimiz olmadı ama ben, çünkü sorun büyümeye başladı, bir an önce görüşmek istiyorum. Yani çünkü çocuk düzelme yolunda değil de davranışları daha kötü olmaya başladı. O yüzden de bir önlem anlamında veliyle görüşmek istiyorum (Ö3).

Suriyeli çocukların ebeveynlerini görmedim desem doğru olur. Bir öğrencinin velisini biliyoruz. Çünkü burada Arapça uygulaması veriyor öğrencilerimize (Ö7).

Hayır, tanışma fırsatı bulamadım. Gelmiyorlar, yani genel anlamda gelmiyorlar. İmam hatip zaten öğleden sonra derslere giriyorum, öğlenci grupta. Buradan çıkıp

oraya geldiğimde çoktan çocuklar sınıfta oluyor. Hiçbir veliyle de irtibat kuramadım (Ö8).

Yok, yani şöyle, telefonla görüşüyorum (Ö10).

[...] Tanışma fırsatı da bulamadım. Sadece annesiyle yani büyük olan 7. Sınıftaki çocuğun annesiyle bir durakta karşılaştım, otobüs durağında. Onun dışında okula gelmediler. Toplantılara da bazen yapıyoruz, toplantılara herhalde çalışıyor olmaları lazım. Baba zaten Suriye'ye gidip geliyor öğrendiğim kadarıyla. Öbür çocukların da gidip geldiğini öğreniyorum sordukça. Anneleri var. Anneleri de onlarda biraz daha böyle kadınlar ön planda olmadığı için çekingen oluyorlar herhalde. Çok gelip gitmiyorlar. Toplantılarda pek katıldıklarını görmüyorum yani (Ö11).

Yok, tanışmadım (Ö13).

Hiç gelmediler (Ö15).

Yani biz çok fazla tanışma fırsatı bulamıyoruz. Takdir edersiniz ki ekonomik olarak bir takım problemler yaşıyorlar. Gün içerisinde işte çevremizde karton satıcılığından tutun bir takım ekonomik olarak aileyi geçindirmeye uğraştıkları için onlarla meşguller. Ve gelmelerini de çok beklemiyoruz (Ö17).

Yok. Hiçbirinin ebeveyni ile tanışmadım. Olmadı öyle bir şey. O yüzden bu konuda bir şey diyemeyeceğim (Ö18).

Tanışmadım, hiç görmedim (Ö20).

İkinci olarak iletişim problemi var şeklinde görüş bildiren öğretmenlerin ifadeleri aşağıda verilmiştir:

Tabi ki mesela sınıf rehber öğretmeni olduğum için genel problemler olduğu zaman, öğrenci okula gelmediği zaman veliyi araman gerekiyor. Veli de dilimizi bilmiyor. Annesi de bilmiyor, babası da bilmiyor. Okula da gelmiyorlar, sık sık işte. Benim annem, babam dil bilmiyor, Türkçe bilmiyor diyor, gelmesin, başkasını getireyim diyor mesela. Veli ile iletişim de kuramıyoruz yani (Ö2).

[...] Ben onu anlamıyorum, o da beni, anlamıyor maalesef (Ö4).

[...] Çeşitli sorunlar olduğunda çağırıyoruz ama yine iletişim problemi yaşıyor (Ö5).

Dil sorunu yaşıyoruz (Ö6).

[...] onlarla dahi iletişimde zorluk yaşıyoruz. Kendisine mesaj iletiyorum, çocuk babasını arıyor, babasına iletiyor, ama çalışıyor gelemiyor diyor, doğrusu da yanlışsa da biz bunu bilemiyoruz yani. Böyle olunca iletişim kuramıyoruz (Ö8).

[...] onların da dil problemi olduğunu biliyorum yani. Görüştüğümüz, kendilerini ifade edemiyorlar onlar da (Ö9).

[...] Telefon açtım ben velinin gelmesi için. Tabi anlaşımadık. Kızına verdim (Ö16).

Yine iletişim. Ben Kürtçeyi konuşabildiğimi zannedirim, ona rağmen (Ö19).

Üçüncü olarak ebeveynler ilgisiz şekilde görüş bildiren öğretmenlerin ifadeleri aşağıda verilmiştir:

[...] gelmediler okula, görmedim de. Yani toplantılarda falan ben görmedim, gelmediler. (Ö1).

[...] hiç gelmeyen de var, hiç görmediğim de var, velilerden (Ö4).

Bir kayıt zamanı geldiler. Mesela hangi sınıfa başladığını bile bilmezler, o derece (Ö5).

Gelmiyorlar çoğunlukla zaten. Çoğunlukla “oğlum annen gelsin”, “oğlum baban gelsin”, dediğimizde ya da aradığımızda gelen aileler de oluyor ama çoğunluğu da gelmiyor işte problem de aslında bu. İlgilenseler, şey olacak yani. Nedir o? Başarı artacak. Aileler de şuan ki içinde buldukları durumdan dolayı çocuklarla çok fazla ilgilenemiyorlar. Ne yapıyorlar? Çocukları okula kaydettiler, bu çocuk gidip geliyor ama kendi problemlerinden dolayı, geçim durumlarından dolayı, çocuklarla çok fazla ilgilenemiyorlar (Ö12).

Genel olarak ebeveynler çok ilgisiz. Okula ebeveynlerinin geldiğini görmedim. İlgisiz kalıyorlar. Çocuklarını bırakıyorlar ama okula çok uğramıyorlar (Ö14).

Öğretmenlerin çoğu Suriyeli öğrencilerin ebeveynleri ile tanışmadıklarını ifade ederken, tanışma fırsatı bulanların da iletişim kurmakta sıkıntı yaşadıklarını, öğrencilerden ebeveynleri çağrılmaları istendiğinde olumsuz yanıt aldıklarını belirtmişleridir. Ebeveynlerin çalışmaları, dil bilmemeleri gibi sebeplerle okula gelmedikleri ve ilgisiz oldukları da açıktır.

Öğretmenlerin bir kısmı ebeveynler ile aralarında herhangi bir sorun olmadığını ifade etmiştir. Suriyeli öğrencilerin ebeveynler ile sorun yaşamadığını belirten öğretmenlerin görüşleri aşağıda verilmiştir:

Sorun yaşamadık (Ö9).

Yani bizi böyle çok samimi buluyorlar, ulaşıyorlar, biz onlara ulaşıyoruz. Mesela geçen gün dış hekimine gidecekmiş, çocuğuna bilgi verecekmiş, bizden yardım istedi. İzin istedi o şekilde. Yani bir şekilde iletişim kuruluyor (Ö10).

Hiçbir sorun yaşamadım (Ö11).

Yok (Ö13).

Hayır (Ö20).

Öğretmenlerin bir kısmı da ebeveyn ile konuşmaya çalışırken öğrenciden tercümanlık yapmasını istediklerini belirtmişlerdir. Burada da öğretmenler çocuğun söylenenleri aynen çevirip çevirmediği kaygısı yaşamaktadır. Öğrenci vasıtasıyla ebeveynlerle iletişim kurabildiklerini belirten öğretmenlerin görüşleri şöyledir:

[...] bir tane Suriyeli öğrenci çağırıyorum yanıma, ona veriyorum telefonu, anlat diyorum, benim söylediklerimi çevir, anlat diyorum. Benim dilimi anlayan bir öğrenciye bu şekilde iletişim kurabiliyoruz (Ö2).

İletişim, öğrencilerimiz de bizim çoğu doğu kökenli olduğu için Kürtçe ile birlikte Arapça biliyorlar. Kürtçe biliyorlar. Velilerin söylediğini tercüme ediyorlar, benim söylediğimi ona tercüme ediyorlar, o şekilde anlaşıyoruz. Velilerle yani Muhammed'in babasıyla iletişimimizi o şekilde oluyor. O da gelen hani durumunu öğrenmek için hani ne yaptı, alıştı mı işte gibi. Çocuğuyla ilgili problemleri ya da soruları o şekilde halledebiliyoruz. Çünkü ben onu anlamıyorum, o da beni, anlamıyor maalesef (Ö4).

Benim sınıfımda öğrenci vardı. Mesela devamsızlık. Öğleden sonraları gelmiyordu. Velisinin bin bir zahmetle numarasını bulduk, aradık. Öğleden sonra gelmediğinin bizim bilgimiz dâhilinde olduğunu, çünkü kardeşlerine baktığı için, küçük kardeşlerine, anne baba da çalışmaya gittiğinden, ondan dolayı gelemediğini, bundan sonra dikkat edileceği söylendi. Öğrenciler ya da başka kişiler aracılığıyla anlaşabiliyoruz (Ö5).

[...] aracı olarak çocuğu kullanıyoruz, tercüman olarak çocuğu kullanıyoruz ama çocuğun insafına kalıyoruz. Öğretmenim seni çağırıyor da demiş olabilir, telefonla aradım karnım ağrıyor da diyebilir. Tam anlamıyla o noktada eksikler kalıyor tabi ki (Ö8).

[...] telefonla görüşüyorum. Çocuklar tercümanlık yapıyor (Ö10).

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmadan elde edilen verilerle varılan sonuç, benzer araştırmaların sonuçları ile karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Ve neler yapılabileceği noktasında öneriler sıralanmıştır.

5.1 Sonuç ve Tartışma

5.1.1 Öğretmenlerin Suriyeli Öğrencilerle Yaşadıkları Sorunlarla İlgili Sonuçlar

Araştırmanın çıktıları değerlendirildiğinde öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerle yaşadıkları en önemli sorunun dil sorunu olduğu görülmüştür. Türkçe bilmemeden kaynaklanan, iletişim kuramama, okuma yazma yapamama, derslere katılamama, çocukların kendilerini ifade edememeleri gibi birçok sorun da ortaya çıkmaktadır. Alan yazın tarandığında dil sorununun özellikle vurgulandığı görülmüştür ve bu araştırmanın sonucuyla örtüşen birçok çalışmaya rastlanmıştır (Uzun ve Bütün, 2016; Saklan ve Erginer, 2017; Gün ve Baldık, 2017; Kılıç ve Gökçe, 2018; Aykırı, 2017; İmamoğlu ve Çalışkan, 2017; Kara ve Tüysüzler, 2017; Erdem, 2017; Dryden-Peterson, 2015; Burgoyne ve Hull, 2007; Mendenhall vd., 2017; Clark, 2017; Human Rights Watch, 2015; Koomen, 2017).

Öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerin dersi anlamadıklarını ve derse odaklanamadıklarını haliyle derse katılımlarının da düşük olduğunu ifade ettikleri saptanmıştır. Araştırmanın bu sonucu Uzun ve Bütün (2016), Saklan ve Erginer (2017), Gün ve Baldık (2017), Aykırı (2017), Erdem (2017), Dryden-Peterson (2015), Burgoyne ve Hull (2007) elde ettikleri sonuçlarla kesişmektedir.

Öğretmenlerin Suriyeli öğrenciler ile sınıf kurallarına uymama, sınıfta hoş olmayan davranışlar sergileme, devamsızlık gibi davranış problemleri yaşadıkları, bunun genellikle dersi anlamayan çocukların sınıf içerisinde başka işlerle meşgul olma, sıkılma ya da kendini farklı bir şekilde gösterme isteği gibi nedenlerle ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Saklan ve Erginer (2017), İmamoğlu ve Çalışkan (2017), Kara ve Tüysüzler (2017), Acosta (2017) yaptıkları çalışmalarda sığınmacı çocukların sınıflarda veya okul içinde disiplin kurallarını ihlal eden davranışlar

sergilediği sonucuna ulaşmış, bu anlamda araştırmadan elde edilen bulgular ile bahsi geçen araştırmaların sonuçları örtüşmektedir. Kılıç ve Gökçe (2018) ise Suriyeli öğrencilerin devam problemlerinin olduğunu tespit etmekle birlikte, Suriyeli öğrencilerin genellikle disiplin sorunları yaratmadığı ve ceza almalarına sebep olabilecek olaylardan uzak durduğunu ifade etmiştir.

5.1.2 Öğretmenlerin Suriyeli Öğrencilerle Yaşadıkları Sorunları Çözümlemede Kullandıkları Yöntemlerle İlgili Sonuçlar

Elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerle yaşadıkları sorunları çözümlerken onlara yakın ilgi göstererek ya da işaret ve beden dili kullanarak iletişim kurmayı denedikleri, dersi görsel olarak destekledikleri, okuma yazma kurslarına yönlendirdikleri, arkadaşlarından yardım almalarını sağladıkları, disiplini sağlamak için sık sık kuralları hatırlattıkları tespit edilmiştir. Araştırmanın bulguları literatürdeki benzer araştırmaların bulgularıyla örtüşmektedir. Saklan ve Erginer (2017) araştırmalarında öğretmenlerin Suriyeli öğrencilere ayrıcalıklı davranarak yardım ettikleri sonucuna varmıştır. Aykırı (2017) çalışmasında öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerle empati kurarak ve onlara sevgi göstererek onlarla iletişimi kolaylaştırmaya çalıştıklarını tespit etmiştir. Erdem (2017) araştırmasında öğretmenlerin dersi görsellerle destekleyerek işledikleri sonucuna ulaşmıştır. Clark (2017) ise öğretmenlerin mülteci öğrencilerle yakın ilgi kurarak derse adapte olmalarını sağladıkları ve bunun olumlu sonuç verdiği bulgusuna ulaşmıştır. Bu araştırmada öğretmenlerin sorunların üstesinden gelmek için çözüm ürettikleri tespit edilirken, Uzun ve Bütün (2016) ise çalışmalarında bu araştırmanın vardığı sonuçtan farklı olarak daha önce böyle bir sorunla karşılaşmamış olan öğretmenlerin sorunları nasıl çözecekleri konusunda kendilerini yetersiz bulduklarını tespit etmiştir.

5.1.3 Öğretmenlerin Suriyeli Öğrencilerle Yaşadıkları Sorunları Çözümlerken Yardım Aldıkları Kişiler ve Kurumların Neler Olduğu ile İlgili Sonuçlar

Bulgular incelendiğinde öğretmenlerin bir kısmının yardım almadığı, bir kısmının da meslektaşlarından ya da milli eğitimden destek aldıkları tespit edilmiştir. Aykırı (2017) araştırmasında öğretmenlerin bir kısmının çeşitli gerekçelerle herhangi bir kurum ya da kişiden destek almadıkları bir kısmının da veli, müdür gibi kişilerden destek aldıklarını tespit ettiğinden, vardığı sonuçlarla bu çalışmanın sonuçları kesişmektedir. İmamoğlu ve Çalışkan (2017) çalışmalarında öğretmenlerin

destek ya da bilgi almadıklarını, nasıl destek alacaklarını bilmedikleri ya da gerek görmedikleri sonucuna ulaşmıştır.

Meslektaş desteği olarak çoğunlukla rehber öğretmene ve Türkçe öğretmenine başvurmuşlardır. Bununla birlikte Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Suriyeli öğrencilerle ilgili öğretmenlere verilen seminere katıldıkları ve bu anlamda Milli Eğitim Bakanlığı tarafından desteklendikleri sonucuna ulaşılmıştır. Literatür tarandığında öğretmenlerin meslektaşlarından destek aldığı bulgusuna ulaşılamazken, Burgoyne ve Hull (2007) çalışmalarında öğretmenlerin kurumsal olarak desteklendiği sonucuna ulaşıldığından, bu bulgu ile araştırmanın vardığı sonuç örtüşmektedir.

5.1.4 Suriyeli Öğrencilerin Türk Öğrencilerle Etkileşiminde Öğretmenlere Düşen Görevlere İlişkin Sonuçlar

Suriyeli öğrenciler ile Türk öğrencilerin etkileşimi noktasında öğretmenler Türk öğrencilere empati kurmalarını, onları dışlamalarını ve ötekileştirmemelerini telkin etmiş, onların Türkiye’de misafir oldukları, onlara sevgi ve hoş görü ile yaklaşılması gerektiği yönünde konuşmalar yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilere özellikle sevgi, saygı ve hoşgörü gibi insanlığın ortak değerlerine vurgu yaparak birleştirici ve bütünleştirici konuşmalar yapmanın öğrencilerin kaynaşması noktasında etkili olduğu tespit edilmiştir. Acosta (2017) da çalışmasında aynı sonuca ulaşmış, İslam hoşgörüyü öğrettiğinden öğretmenlerin, öğrencilere ortak dine mensup oldukları hatırlatarak, ırkçılık ve dışlama gibi eylemlerin önüne geçmeye çalıştıklarını tespit etmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin, ortak etkinlikler yapılmasının, değerler eğitimi ve uyum eğitiminin verilmesinin fayda sağlayacağı görüşünde oldukları sonucuna varılmıştır. Araştırmanın bu sonucu ile benzer çalışmalara rastlanmıştır. Kara ve Tüysüzler (2017) çalışmasında öğrencilerle sosyal etkinlik yapılması sonucuna ulaşırken, Acosta (2017) ise araştırmasında öğrencilerin kaynaşmaları için ortak etkinliklerin yapılmasının onların birbirini sevmelerine yardımcı olduğu sonucuna varmıştır.

5.1.5 Öğretmenlerin Suriyeli Öğrencilerin Yaşadıkları Sorunların Neler Olduğuna Dair Görüşleri İle İlgili Sonuçlar

Suriyeli öğrenciler yaşadıkları olaylardan, farklı bir ülkede hayatlarına devam etmek zorunda kaldıklarından dolayı bazı psikososyal sorunlar ile baş etmek durumundadır. Kültürel farklılıklar, vatansız kalmak, vatana özlem duymak, geri dönüp dönemeyeceklerini bilmemekle birlikte geleceklerinde emin olamamak, dolayısıyla yeniden yerleştikleri yerlere kendilerini ait hissetmemek, dışlanma hissi ile birlikte çekingenlik göstermek gibi birçok duygu içindedir. Uzun ve Bütün (2016), Kılıç ve Gökçe (2018), Acosta (2017), Mendenhall (2017), Koomen (2017) sığınmacı çocukların psikolojik olarak benzer sorunlar yaşadıklarını tespit etmiş, sonuçlar bu çalışmanın bulguları ile örtüşmüştür.

Araştırma sonuçlarından elde edilen diğer bir bulgu da Suriyeli öğrencilerin yeni hayatlarına, okullarına ve yaşadıkları yere uyum sağlamakta güçlük çektiği yönündedir. Koomen (2017), Kılıç ve Gökçe (2018), Aykırı (2017), Kara ve Tüysüzler (2017) tarafından yapılan çalışmalarda da bu çocukların uyum sorunu yaşadığı sonucuna ulaşılmış, dolayısıyla bu anlamda diğer araştırmalarla aynı bulguların tespit edildiği görülmüştür.

Hayatlarına sıfırdan başlamak zorunda kalan Suriyeli çocuklar ve aileleri bir dizi maddi zorluklarla mücadele etmektedir. Bu durum ise çocukların eğitim hayatlarını zaman zaman sekteye uğratmaktadır. Ucuz iş gücü olarak görülen Suriyeli çocuklar karın tokluğuna günlük işlere gittikleri için veya aileleri çalışırken kardeşlerine bakmak zorunda kaldıkları için okula devamsızlık yapmaktadır. Koomen (2017), Acosta (2017), Mendenhall (2017), Gün ve Baldık (2017), Uzun ve Bütün (2016) çalışmalarında mülteci çocukların maddi sıkıntılarla baş etmek zorunda kaldıkları ve çalışmak durumunda olduklarından eğitimlerini bıraktıkları sonucuna ulaşmıştır. Varılan sonuçlar bu araştırmanın bulguları ile benzerdir.

Yine alan yazın tarandığında Suriyeli öğrencilerin veya sığınmacı/mülteci öğrencilerin yeni yaşam alanlarında öğretmenleri, öğrenci arkadaşları veya öğrenci arkadaşlarının velileri tarafından olumsuz anlamda ayrımcılığa maruz kaldıkları görülmüştür (Uzun ve Bütün, 2016; Gün ve Baldık, 2017; Dryden-Peterson, 2015; Mendenhall, 2017). Bu araştırma da ise öğretmenler tarafından Suriyeli öğrencilere yönelik pozitif ayrımcılık yapıldığı tespit edilmiştir ve bu sonuç Saklan ve Erginer (2017), Aykırı (2017), Acosta (2017), Clark (2017) çalışmalarında ulaştıkları

sonuçlar ile örtüşmektedir. Bununla birlikte bazı Türk ğrencilerin ailelerinin ya da medyanın etkisinde kalarak zaman zaman Suriyeli ğrencilere karşı ayrımcılık veya dışlama eylemleri gösterdiği de tespit edilmiştir. Bu ise Sinclair vd. (2005) yaptığı, ebeveynlerin ırkçı önyargılarının çocukları da etkilediği sonucuna ulaştıkları çalışmalarıyla örtüşmektedir.

5.1.6 Öğretmenlerin Suriyeli Öğrencilerin Akademik Başarılarının Durumuna ve Başarının Artırılması İçin Neler Yapılabileceğine Dair Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmada Suriyeli öğrencilerin akademik olarak başarı elde edemedikleri tespit edilmiştir. Kılıç ve Gökçe (2018), Dryden-Peterson (2015) da yaptıkları çalışmalarda sığınmacı öğrencilerin akademik olarak basarız olduklarını ve akademik müfredatın gerisinde kaldıklarını tespit etmişlerdir. Akademik başarının artırılması için neler yapılabileceği ile ilgili olarak öğretmenler bir takım öneriler dile getirmişleridir: dil probleminin çözülmesi, ayrı bir sınıfta ve ayrı bir eğitime tabi tutulmaları, uyum eğitimi ya da hazırlık eğitimi verilmesi, çocukların öncelikle temel ihtiyaçlarının giderilmesi, iletişimin ve kültürel etkileşimin sağlanması gerektiği gibi. Bu konuda literatür tarandığında, Aykırı (2017), İmamoğlu ve Çalışkan (2017), Kara ve Tüysüzler (2017), Erdem'in (2017) çalışmalarında bu araştırmanın sonuçlarıyla aynı bulgulara ulaştığı tespit edilmiştir.

5.1.7 Öğretmenlerin Suriyeli Öğrencilerin Ebeveynleri ile Yaşadıkları Sorunlarla İlgili Sonuçlar

Öğretmen ve veli işbirliği kuşkusuz eğitimin önemli bir parçasıdır. Çalışmanın çıktılarına bakıldığında öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerin ebeveynlerinin genellikle okula uğramayıp, ilgisiz olduklarını ifade ettikleri tespit edilmiştir. Araştırmanın bu bulguları Kılıç ve Gökçe (2018), Aykırı (2017), Kara ve Tüysüzler (2017) vardıkları sonuçlar ile aynıdır. Ayrıca öğretmenler ile veli arasında dil bilmemekten kaynaklanan iletişim problemleri olmaktadır. Bu da Kara ve Tüysüzler'in (2017) çalışmalarında elde ettikleri sonuç ile örtüşmektedir.

5.1.8 Genel Değerlendirme

Suriye'de ortaya çıkan olaylar neticesinde Suriyeliler hayatta kalma güdüsüyle Suriye ile en yakın kara bağlantısı olan komşu ülkelere sığınmışlardır.

Tarihinde birçok kitlesel göç ile karşı karşıya kalan Türkiye ne kadar bu duruma hazırlıksız yakalanmışsa da tecrübesi ve tüm kurumlarıyla bu süreci en iyi şekilde idare etmeye çalışmıştır ve çalışmaktadır.

Göç sürecinden en çok etkilenen ise şüphesiz çocuklar olmuştur. Birden bire yaşadıkları topraklardan kopup, kültürü, dili, eğitimi, müfredatı farklı bir ülkede hayatlarına devam etmek zorunda bırakılmışlardır. Çoğu eğitim çağında olan bu çocukların, kayıp nesil olmalarının önüne geçmek, eğitim hayatı dışında kalmalarını engellemek için Türkiye Hükümeti harekete geçmiştir.

Suriye'deki olayların hala devam ediyor olması ve Suriyelilerin geri dönme eğilimlerinin olmayıp, yaşamlarına burada devam edeceklerinin düşünülmesinden dolayı Suriyeli çocukların eğitime katılması ve böylelikle yeni hayatlarına uyumlarının sağlanması elzem olmuştur. Geçici Koruma Statüsü kapsamına alınan ve "Geçici Koruma Kimlik Belgesi" elde eden Suriyeli çocuklar yaşadıkları illerde eğitim hizmetlerinden faydalanabilmekte, Milli Eğitime bağlı okullara kayıtlarını yaptırabilmektedir.

Araştırmanın çıktılarını genel anlamda değerlendirmek gerekirse Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Suriyeli öğrencilerle en çok dil bilmemekten kaynaklanan sorunlar yaşadıkları saptanmıştır. Bu sorunun beraberinde getirdiği iletişim problemi öğretmenlerin bu çocuklara ulaşmalarının önünde büyük bir engel teşkil etmektedir. Bu noktada öğretmenler çocukların içinde buldukları durumu ve yaşadıkları vahim olayları göz önünde tutarak onlara ilgi ve sevgi ile yaklaşmış, onları anlamaya çalışmış, Türk öğrencilerine de Suriyeli öğrencilere karşı hoşgörülü davranmaları noktasında konuşmalar yapmışlardır.

Öğretmenler Suriyeli öğrencilerden akademik başarı beklememekle birlikte, onları eğitim sürecine dâhil etmek için çaba harcamıştır. Seviyelerine inmeye çalışarak, ek materyal kullanarak, meslektaşlarıyla istişareler yaparak, öğrencileri dil kurslarına yönlendirerek sorunlara çözüm arayışına girişmişlerdir. Çözüm anlamında araştırmaya katılan öğretmenlerin birleştikleri ortak nokta Suriyeli çocukların sınıflara dağıtılmadan önce belli bir süreyle uyum eğitimine ya da dil eğitimine tabi tutulmaları yönündedir. Böylece söz konusu sorunların çoğu yaşanmaz ve akademik başarıdan söz edilebilir.

Öğretmenlere göre Suriyeli çocuklar bir takım zorluklarla erken yaşlarda baş etmeye çalışmaktadır. Dili, kültürü, eğitimi farklı bir ülkeye adapte olmaya çalışırken maddi imkânsızlıklar ve psikolojik sorunlarla mücadele etmek durumunda kalmaktadır. Bu anlamda maddi ve manevi olarak desteğe ihtiyaç duymaktadır.

Ebeveynlerin eğitim sürecindeki rolünün önemi dikkate alınırsa bu konuda ciddi bir sıkıntı yaşandığı görülmektedir. Suriyeli öğrencilerin ebeveynleri çalışmak zorunda olduklarından, dil bilmediklerinden ya da kadınların onların kültüründe geri planda olmasından dolayı okula gidememekte, öğrencinin durumunu takip etmekte zayıf kalmaktadır.

5.2 Öneriler

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

1. Suriyeli öğrencilerin en temel sorunu Türkçe bilememeleridir. Bu anlamda dil eğitimine ağırlık verilmeli, bu öğrenciler sınıflara dağıtılmadan önce hazırlık eğitimi kapsamında en az bir yıllık dil eğitimine tabi tutulmalıdır.

2. Suriyeli öğrencilerin eğitim hayatlarının önünde büyük bir engel teşkil eden ucuz iş gücü, çocuk işçi gibi durumların önüne geçilmeli, çocuklar okullara yönlendirilmelidir.

3. Öğretmenler Suriyeli öğrencilerin akademik başarılarını arttırmak için haritalar, animasyonlar, filmler, karikatürler vs. gibi daha fazla görsel materyal kullanmalıdır.

4. Öğretmenlere yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili verilen seminerler arttırılabilir. Seminerin içeriğinin belirlenmesi ile ilgili öğretmenlerin görüşlerine başvurulup, seminer eğitiminin içeriği belirlenebilir.

5. Dil probleminin çözülmesi noktasında Suriyeli öğrencilerin ebeveynleri de dil kurslarına yönlendirilebilir.

6. Milli eğitimin de desteği ile her okulda Suriyeli öğrenciler ile Türk öğrencileri kaynaştıracak etkinlikler ve projeler geliştirilebilir.

7. Farklı sorular ve çalışma grubu ile Suriyeli öğrencilerin eğitim sürecinde neler yaşadıklarını tespit edecek araştırmalar planlanabilir.

KAYNAKÇA

- Acosta, M. (2017). Jordanian Teachers' Opinions of Effective Peace Education with Syrian Refugees. University of Massachusetts Amherst. *Master's Capstone Projects*, 190. https://scholarworks.umass.edu/cie_capstones/190 Erişim: 21.10.2018.
- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, (2014). Suriyeli Misafirlerimiz Kardeş Topraklarında. https://www.afad.gov.tr/upload/Node/17962/xfiles/suriyeli-misafirlerimiz_1_.pdf Erişim: 26.11.2018.
- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, (2017). Türkiye'deki Suriyelilerin Demografik Görünümü, Yaşam Koşulları ve Gelecek Beklentilerine Yönelik Saha Araştırması. Ankara. www.afad.gov.tr/upload/Node/25337/xfiles/17a-Turkiye_deki_Suriyelilerin_Demografik_Gorunumu_Yasam_Kosullari_ve_Gelecek_Beklentilerine_Yonelik_Saha_Arastirmasi_2017.pdf Erişim:26.11.2018.
- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, (2018). Geçici Barınma Merkezleri. https://www.afad.gov.tr/upload/Node/2374/files/15_10_2018_Suriye_GBMBilgi_Notu_1.pdf Erişim: 26.11.2018.
- Akkayan, T., (1979). Göç ve Değişme. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Aksoy, Z. (2012). Uluslararası Göç ve Kültürlerarası Etkileşim. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt:5, Sayı:20, s. 292-303.
- Arslan, İ., Bozgeyik, Y. ve Alancioğlu, E. (2016). Göçün Ekonomik ve Toplumsal Yansımaları: Gaziantep'teki Suriyeli Göçmenler Örneği. *İlahiyat Akademi Dergisi*, Cilt:3, Sayı:4, s. 129-148. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/292316> Erişim: 24.11.2018.
- Aykırı, K. (2017). Sınıf Öğretmenlerinin Sınıflarındaki Suriyeli Öğrencilerin Eğitim Durumlarına İlişkin Görüşleri. *Turkish Journal of Primary Education*, 2, s. 44-56.
- Aytaçlı, B. (2012). Durum Çalışmasına Ayrıntılı Bir Bakış. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), s. 1-9.
- Balkan, S. ve Tiryaki, F. (2014). İran Mitolojisinin İslam Devrimindeki Rolü & Humeyni ve Şah'ın Söylemlerinin Analizi. *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 2, s. 85-113.

- Başel, H. (2007). Türkiye’de Nüfus Hareketlerinin ve İç Göçün Nedenleri. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, Cilt:0, Sayı:53, s.515-542. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/9293> Erişim: 19.11.2018.
- Başkale, H. (2016). Nitel Araştırmalarda Geçerlik, Güvenirlik ve Örneklem Büyüklüğünün Belirlenmesi. *DEUHFED*, 9(1),23-28. <http://www.deuhyoedergi.org/index.php/DEUHYOED/article/viewFile/207/221> Erişim: 28.11.2018.
- Bayraklı, C. (2007). *Dış Göçün Sosyo-Ekonomik Etkileri: Görece Göçmen Konutları’nda (İzmir) Yaşayan Bulgaristan Göçmenleri Örneği*. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın.
- Bilgin, N. (2006). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi*. 1. Baskı. Antalya: Siyasal Kitabevi.
- Bozan, İ. (2014). *Türkiye’de İç Göç Hareketleri ve Göçün Eğitim Üzerindeki Etkisi: Bir Durum Çalışması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Bozbeyoğlu, E. (2015). Mülteciler ve İnsan Hakları. *Moment Dergi*, 2(1), s. 60-80.
- Burgoyne, U. ve Hull, O. (2007). Classroom Management Strategies to Address The Needs of Sudanese Refusee Lerner. *NCVER*. https://www.ncver.edu.au/_data/assets/file/0012/4530/nr5106.pdf Erişim: 02.02.2019.
- Clark, K. A., (2017) Are We Ready? Examining Teachers’ Experiences Supporting the Transition of Newly-Arrived Syrian Refugee Students to the Canadian Elementary Classroom. University of Toronto. <https://tspace.library.utoronto.ca/handle/1807/76952> Erişim: 02.02.2019.
- Coşkun, İ. ve Emin, M. N. (2016). Türkiye’deki Suriyelilerin Eğitiminde Yol Haritası Fırsatlar ve Zorluklar. SETA, I. Baskı, İstanbul. http://file.setav.org/Files/Pdf/20160906135243_turkiyedeki-suriyelilerin-egitiminde-yol-haritasi-pdf.pdf Erişim: 15.02.2018.
- Çiçekli, B. (2013). Açıklamalı Göç ve İrtica Hukuku Terimleri Sözlüğü.

- Çitlioğlu, E. (2015). İran'ı Anlamak. Yay. Haz.: Başkent Üniversitesi Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Bürosu. <http://sam.baskent.edu.tr/makaleler/iranianlamak.pdf>
Erişim: 01.12.2018.
- Deniz, C. (2017, 19 Ekim). Suriyeli Öğrenci Sayısı Resmi Verilere Geçti. *Hürriyet*.
Erişim Adresi: <http://www.hurriyet.com.tr> Erişim: 14.01.2019.
- Doğanay, H., Şahin, İ. F., Özdemir, Ü. (2007). Feminist Coğrafya ve Kadın Göçmenler. *Doğu Coğrafya Dergisi*, Cilt:12, Sayı: 17, s. 7-16. <http://e-dergi.atauni.edu.tr/ataunidcd/article/view/1021006891/1021006321> Erişim: 02.05.2019.
- Dryden-Peterson, S. (2015) Refugee Education in Countries of First Asylum: Breaking Open the Black Box of Pre-Resettlement Experiences. Theory and Research in Education. <http://nrs.harvard.edu/urn-3:HUL.InstRepos:23989485>
Erişim: 02.02.2019.
- Emin, M. N. (2016). Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitimi: Temel Eğitim Politikaları. SETA, Sayı: 153. http://file.setav.org/Files/Pdf/20160309195808_turkiyedeki-suriyeli-cocuklarin-egitimi-pdf.pdf Erişim: 15.02.2018.
- Ekici, S. ve Tuncel, G. (2015). Göç ve İnsan. *Birey ve Toplum Dergisi*, Cilt:5, Sayı:9, s. 9-22.
- Erdem, B. (2017). Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilerin Sosyal, Siyasi ve Vatandaşlık Hukuku Bakımından Türkiye'deki Durumları. *Public and Private International Law Bulletin*, Cilt: 37, Sayı: 2, s. 332-351. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/410857> Erişim: 25.11.2018.
- Erdem, C. (2017). Sınıfında Mülteci Öğrenci Bulunan Sınıf Öğretmenlerinin Yaşadıkları Öğretimsel Sorunlar Ve Çözümüne Dair Önerileri. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*. Cilt: 1, Sayı: 1, s. 26-42. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/319194> Erişim: 02.02.2019.
- Erdoğan, M. M. (2015). Türkiye'de Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması. Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi, HUGO Yayınları, Ankara. <https://data2.unhcr.org/en/documents/download/46184> Erişim:26.11.2018.
- Ertaş, H. ve Kırac Çiftçi, F. (2017). Türkiye'deki Suriyeli Göçmenlere Yönelik Yapılan Eğitim Çalışmaları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar*

Dergisi, Sayı: 13, ss. 99-110.

<http://sosyoteknik.selcuk.edu.tr/sustad/article/view/109> Erişim: 11.12.2018.

Ertong, C. (2018). *Okullarda Öğretmenlerin Örgütsel Mutluluğunu Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.

Gencer, T. E. (2017). Göç ve Eğitim İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme: Suriyeli Çocukların Eğitim Gereksinimi ve Okullaşma Süreçlerinde Karşılaştıkları Güçlükler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt:10, Sayı: 4, ss. 838-851. http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt10/sayi54_pdf/6iksisat_kamu_isletme/gencer_tahiremre.pdf Erişim: 10.12.2018.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, (2018). Geçici Koruma, Göç İstatistikleri. http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik Erişim: 26.11.2018.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, (2018). Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı. http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik Erişim: 14.01.2019.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, (2017). Türkiye Göç Raporu. T.C İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları, Yayın No:40, Ankara. http://www.goc.gov.tr/files/files/2016_goc_raporu_.pdf Erişim: 26.11.2018.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Türkiye ve Göç, Kitaplar, İstatistikler. http://www.goc.gov.tr/files/files/goc_tasar%C4%B1m_icler.pdf Erişim: 22.11.2018.

Gökçe, B. (2004). *Türkiye'nin Toplumsal Yapısı ve Toplumsal Kurumlar*. Ankara: Savaş Yayınevi.

Gün, M. ve Baldık, Y. (2017). Türkiye'de Kamp Dışında Misafir Edilen Suriyeli Sığınmacı Gençlere Yönelik Eğitim Hizmetleri (Kayseri Örneği). *Route Educational and Social Science Journal*, Cilt: 4(2), ss. 287-299. https://www.researchgate.net/publication/316003078_TURKIYE'DE_KAMP_DISINDA_MISAFIR_EDILEN_SURIYELI_SIGINMACI_GENCLERE_YONELIK_EGITI Erişim: 10.12.2018.

Günay, E., Atılgan, D. ve Serin, E. (2017). Dünya'da ve Türkiye'de Göç Yönetimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*

- Dergisi*, Cilt:7, Sayı: 2, s. 37-60.
<http://iibfdergisi.ksu.edu.tr/issue/33603/372918> Erişim: 22.11.2018.
- Human Rights Watch, (2015). Preventing A Lost Generation: Turkey “When I Picture My Future, I See Nothing” Barriers to Education for Syrian Refugee Children in Turkey.
https://www.hrw.org/sites/default/files/report_pdf/turkey1115_brochure_web.pdf Erişim: 06.02.2019.
- Human Rights Watch, (2016). Education for Syrian Refugee Children: What Donors and Host Countries Should Do.
<https://www.hrw.org/news/2016/09/16/education-syrian-refugee-children-what-donors-and-host-countries-should-do#> Erişim: 21.10.2018.
- İmamoğlu, H. V. ve Çalışkan, E. (2017). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Devlet Okullarında İlkokul Eğitimine Dair Öğretmen Görüşleri: Sinop İli Örneği. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 7, Sayı: 2, s. 529-546.http://joiss.karabuk.edu.tr/Makaleler/1222517430_8.%20H%C3%BCseyin%20Vehbi%20C4%B0mamo%20C4%9Flu.pdf Erişim: 02.02.2019.
- Kap, D. (2014). Suriyeli Mülteciler: Türkiye'nin Müstakbel Vatandaşları. *Akademik Perspektif*, s. 30-35.[https://www.ikv.org.tr/images/files/Akademik-Perspektif-Aralik-2014_30-35\(1\).pdf](https://www.ikv.org.tr/images/files/Akademik-Perspektif-Aralik-2014_30-35(1).pdf) Erişim: 25.11.2018.
- Kara, F. (2018, 13 Eylül). Eğitim Savaşı Yendi. *Sabah*. Erişim Adresi: www.sabah.com.tr Erişim: 14.01.2019.
- Kara, S. B. ve Tüysüzler, B. (2017). Sığınmacı Öğrencilerin Eğitimi Sürecinde Yaşanan Sorunlara İlişkin Yönetici, Öğretmen Ve Veli Görüşleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*. Yıl: 5, Sayı: 44, s. 236-250.
http://www.asosjournal.com/Makaleler/1113982039_12138%20Sultan%20Bilge%20KESK%20B0NKILI%20C3%87%20KARA.pdf Erişim: 02.02.2019.
- Karadoğan, U. C. (2011). İşgal Döneminde İstanbul ve Gelibolu'da Bolşevik Aleyhtarı Wrangel Ordusu. *Bilig*, Bahar, Sayı: 57, s. 135-157.
- Kaştan, Y. (2016). Türkiye'de Cumhuriyet Dönemi İç Göç Hareketleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt:9, Sayı:42, s. 692-700.
- Kılıç, V. A. ve Toker Gökçe, A. (2018). The Problems of Syrian Students in The Basic Education in Turkey. *European Journal of Social Sciences Education and Research*, Sayı: 12 (1), s. 215-227.

http://journals.euser.org/files/articles/ejser_jan_apr_18_v12_i1/Volkan.pdf

Erişim: 02.02.2019.

Koomen, S. (2017). The Working Conditions and Motivation of Teachers of Refugees (A Comparative Study of Host Country Teachers and Syrian Refugee Teachers in Lebanon). Institute for Educational Research University of Oslo. <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/61347/Refugee-Teachers-SKoomen.pdf?sequence=1> Erişim: 21.10.2018.

Milli Eğitim Bakanlığı, (2014). Mevzuat: “Yabancılara Yönelik Eğitim Öğretim Hizmetleri”. <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1715.pdf> Erişim: 10.12.2018.

Milli Eğitim Bakanlığı, (2016). Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi. http://pictes.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_03/02171217_ArastYrma_ve_raporlar.pdf Erişim: 05.12.2018.

Mendenhall, M., Russell, S. ve Buckner, E. (2017). Urban Refugee Education: Strengthening Policies and Practices for Access, Quality, and Inclusion. Teacher College Columbia University. <https://academiccommons.columbia.edu/doi/10.7916/D8R49WGP> Erişim: 02.02.2019.

Mülteciler ve Sığınmacılarla Dayanışma Yardımlaşma ve Destekleme Derneği Durum Raporu No:1, (2017). Geçici Koruma Altındaki Yabancıların Eğitim Hizmetlerine Erişimleri Önündeki Engeller ve Bunların Okullaşma Oranlarına Yansımaları (Ankara Örneği). <http://msyd.org/wp-content/uploads/2017/12/Ankaradaki-Suriyeli-Okul-%C3%87a%C4%9F%C4%B1ndaki-%C3%87ocuklar%C4%B1n-E%C4%9Fitim-Eri%C5%9Fimi-Raporu.pdf> Erişim: 10.12.2018.

Namal, Y. (2012). Türkiye’de 1933-1950 Yılları Arasında Yükseköğretime Yabancı Bilim Adamlarının Katkıları. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, Cilt:2, Sayı:1, s.14-19. http://higheredu-sci.beun.edu.tr/pdf/pdf_HIG_1551.pdf Erişim: 20.11.2018.

Organisation for Economic Cooperation and Development, (2015). Helping Immigrant Students To Succeed At School- And Beyond. <https://www.oecd.org/education/Helping-immigrant-students-to-succeed-at-school-and-beyond.pdf> Erişim: 21.10.2018.

- Oruç, K. O. ve Kılınç, M. (2018). Suriyeli Sığınmacılar İçin Uygun Ev Sahibi Ülkelerin Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri İle Belirlenmesi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 5, Sayı: 2, s.223-244. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/500383> Erişim: 01.12.2018.
- Özer, İ. (2004). Kentleşme Kentleşileşme ve Kentsel Değişme. Ekin Kitapevi, Bursa.
- Özipek, B. B. (2018). Suriyeli Sığınmacılar ve Türkiye Ekonomisi (Evrensel Tecrübe Işığında Bir Etkiyi Konuşmak). UTESAV, İstanbul. <http://www.musiad.org.tr/F/Root/Pdf/2018/suriyeli-siginmacilar-ve-turkiye-ekonomisi-raporu.PDF> Erişim: 01.12.2018.
- Öztürk, M. ve Altuntepe, N. (2008). Türkiye’de Kentsel Alanlara Göç Edenlerin Kent ve Çalışma Hayatına Uyum Durumları: Bir Alan Araştırması. *Journal of Yaşar University*, 3(11), s. 1587-1625.
- Roxas, K. (2011). Creating Communities Working with refuges Students in Classroom. *Democracy and Education*. Cilt: 19, Sayı: 2, s. 1-8. <https://democracyeducationjournal.org/home/vol19/iss2/5> Erişim: 06.02.2019.
- Saklan, E. ve Erginer, A. (2017). Classroom Management Experiences with Syrian Refugee Students. *Education Journal*, 6 (6), s. 207-214. <http://article.sciencepublishinggroup.com/pdf/10.11648.j.edu.20170606.17.pdf> Erişim: 21.10.2018.
- Sevim, S. (2017). Macar Misafirlerimiz ve II. Ferenc Rakoczi. *Bursa’da Zaman Dergisi*, Bursa Büyükşehir Belediyesi Kültür Hizmeti. <http://bursadazamandergisi.com/makaleler/macar-misafirlerimiz-ve-ii-ferenc-rakoczi-4901.html> Erişim: 04.12.2018.
- Sinclair, S., Dunn, E. ve Lowery, B. S. (2005). The Relationship Between Parental Racial Attitudes and Children’s Implicit Prejudice. *Journal of Experimental Social Psychology*. Sayı: 41, s. 283-289. <https://pdfs.semanticscholar.org/f3a8/39bfcfbf5214cacfea2d9c9bdb0bcb5141dd.pdf> Erişim: 06.02.2019.
- Sürmen, Y. G. (2011). *Türk Milli Eğitiminde Örgün Eğitimin Yeri Ve Okul Öncesi Eğitim*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

- Şahin, C. (2001). Yurt Dışı Göçün Bireyin Psikolojik Sağlığı Üzerindeki Etkisine İlişkin Kuramsal Bir İnceleme. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt:21, Sayı:2, s. 57-67. <http://www.gefad.gazi.edu.tr/download/article-file/77476> Erişim: 23.11.2018.
- Taştan, C. ve Çelik, Z. (2017). Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitimi: Güçlükler ve Öneriler. Ankara, Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.
- Tay, B. (2017). 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı İle 2017 Sosyal Bilgiler Dersi Taslak Öğretim Programının Karşılaştırması. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, Cilt: 8, Sayı: 27, s. 461-487.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi Kamu Denetçiliği Kurumu, (2018). Türkiye'deki Suriyeliler: Özel Rapor. Ankara. https://www.ombudsman.gov.tr/suriyeliler/ozel_rapor.pdf Erişim: 12.01.2019.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, (2018). Göç ve Uyum Raporu. 26. Dönem, 3. Yasama Yılı. https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2018/goc_ve_uyum_raporu.pdf Erişim: 23.11.2018.
- Terzi, M. (2018). Yönetilebilir Göç Politikaları ve Külfet Paylaşımı Üzerine Bir Değerlendirme: Suriyeli Sığınmacılar Örneği. *TESAM Akademi Dergisi*, Ocak, 5(1), s. 203-234.
- Tümtaş, M. ve Ergun, C. (2016). Göçün Toplumsal ve Mekânsal Yapı Üzerindeki Etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt:21, Sayı:4, s. 1347-1359.
- Türkiye İstatistik Kurumu, (1990). Yıllara ve Cinsiyete Göre İl/İlçe Merkezleri ve Belde/Köyle Nüfusu 1927-2017.
- Türkiye İstatistik Kurumu, (2000). Yıllara ve Cinsiyete Göre İl/İlçe Merkezleri ve Belde/Köyle Nüfusu 1927-2017.
- Türkiye İstatistik Kurumu, (2010). Yıllara ve Cinsiyete Göre İl/İlçe Merkezleri ve Belde/Köyle Nüfusu 1927-2017.
- Türkiye İstatistik Kurumu, (2017). Yıllara ve Cinsiyete Göre İl/İlçe Merkezleri ve Belde/Köyle Nüfusu 1927-2017.
- Türkiye İstatistik Kurumu, (2017). Yıllara Göre İl Nüfusları 2000-2018.

- United Nations High Commissioner for Refugees, (2013). Syria Crisis: Education Interrupted. <https://www.unhcr.org/publications/operations/52aaebff9/syria-crisis-education-interrupted.html> Erişim: 01.12.2018.
- United Nations High Commissioner for Refugees Report, (2018). <https://data2.unhcr.org/en/situations/syria?id=107%2520%25E2%2580%2593J%20ordan%2520-04%2520April%25202016>, Erişim: 23.11.2018.
- United Nations International Children's Emergency Fund, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme. <https://www.unicef.org/turkey/crc/cr23d.html> Erişim: 05.12.2018.
- United Nations International Children's Emergency Fund Turkey, (2018). Humanitarian Situation Report September. <https://www.unicefturk.org/public/uploads/files/UNICEF%20Turkey%20Humanitarian%20Situation%20Report%20No.%2025%20-%20September%202018.pdf> Erişim: 10.12.2018.
- United Nations International Children's Emergency Fund Turkey, (2018). Humanitarian Situation Report November. <https://www.unicefturk.org/public/uploads/files/UNICEF%20Turkey%20Humanitarian%20Situation%20Report%20No.%2027%20-%20November%202018.pdf> Erişim: 12.01.2019.
- United Nations International Children's Emergency Fund, Türkiye'deki Suriyeli Çocuklar. <https://www.unicefturk.org/yazi/acil-durum-turkiyedeki-suriyeli-cocuklar> Erişim: 12.01.2019.
- Uzun, E. M. ve Bütün, E. (2016). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Suriyeli Sığınmacı Çocukların Karşılaştıkları Sorunlar Hakkındaki Öğretmen Görüşleri. Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi, Cilt:1, Sayı:1, s.72-83. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/155147> Erişim: 15.02.2018.
- Üzümcü, Ö. (2016). Nitel Araştırma Yöntemine Sahip Tezlerin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl:4, Sayı: 32, s. 327-340). http://www.asosjournal.com/Makaleler/1098773191_1342%20%C3%96zlem%20%C3%9CZ%C3%9CMC%C3%9C.pdf Erişim: 28.11.2018.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. 8. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınevi.

I. Uluslararası Göç ve Güvenlik Konferansı Sonuç Raporu, (2016). Uluslararası Kitleli Göçler ve Türkiye'deki Suriyeliler, Rapor-5, Polis Akademisi Yayınları, Ankara. <https://www.pa.edu.tr/Upload/editor/files/goc-konferansi.pdf> Erişim: 19.11.2018.

EKLER

EK-1 Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrenciler Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi

Sayın Öğretmen,

Bu form, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programında yürütmekte olduğum “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrenciler Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi” adlı yüksek lisans tez çalışmam için veri sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Bu araştırmadan elde edilecek veriler ile öğretmenlerin Suriyeli öğrencilere yönelik görüşleri hakkında bilgi edinilmesine katkı sağlanması beklenmektedir. Sizlerden elde edilecek bilgiler araştırma dışında hiçbir kişi ya da kurumla paylaşılmayacak olup, kimlik bilgileriniz gizli kalacaktır.

Değerli katkılarınız için teşekkür ederim.

Seda ALPASLAN
Akdeniz Üni.Eğit.Bil.Enst.
İlköğretim Anabilim Dalı Yüksek Lisans
Öğrencisi
seda__alpaslan@hotmail.com

Doç. Dr. Yüksel KAŞTAN
Yüksek Lisans Tez Danışmanı
Akdeniz Üni. Eğt.Bil.Enst.

Demografik Bilgiler

Kıdeminiz :
Yaşınız :
Görev Yaptığınız Okul Tipi : A tipi B tipi C tipi
Cinsiyetiniz : Kadın Erkek
Sınıfınız : 5. Sınıf 6. Sınıf 7. Sınıf 8. Sınıf
Sınıfınızda Bulunan Suriyeli Öğrenci Sayısı :

Görüşme Soruları

1. Sınıfınızda bulunan Suriyeli öğrencilerle yaşadığınız sorunlar var mıdır? Varsa bu sorunlar nelerdir açıklar mısınız?
2. Yaşadığınız sorunları çözümlenmede kullandığınız yöntemler nelerdir? Açıklar mısınız?
3. Sorunları çözümlerken yardım aldığınız kişiler kimlerdir ve kurumlar nelerdir? Açıklar mısınız?
4. Size göre Suriyeli öğrencilerin Türk öğrencilerle etkileşiminde öğretmen olarak size düşen görevler nelerdir? Açıklar mısınız?
5. Size göre Suriyeli öğrencilerin yaşadıkları sorunlar nelerdir? Açıklar mısınız?
6. Suriyeli öğrencilerin şuan ki akademik başarı durumu nedir? Başarının artırılması için size göre neler yapılabilir? Açıklar mısınız?
7. Suriyeli öğrencilerin ebeveynleri ile yaşadığınız sorunlar var mı? Varsa bu sorunlar nelerdir?

EK-2 Aydınlatılmış Rıza Formu

Aydınlatılmış Rıza Formu

Arastırma Kapsamı

“Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrenciler Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi” adlı bir araştırma yürütülmektedir. Bu kapsamda, Antalya ili merkez ortaokul Sosyal Bilgiler öğretmenleriyle görüşmeler yapıyoruz. Yaptığımız tüm görüşmelerde verilen bilgiler, sadece bu çalışmada kullanılacaktır. Toplayacağım verileri akademik çalışmamda kullanabilmem için sizden izin rica ediyorum. Bu çalışma sonucunda toplayacağım bilgiler gizli tutulacaktır. Veriler çalışma amaçlı kullanıldığında ise sizlerin isimleri kesinlikle belirtilmeyecek ve gizli tutulacaktır. Anlayışınız için şimdiden teşekkür ederiz.

İzin Onayı

Görüşmenin kayıt altına alınmasına ve yapılan çalışmada yayınlanmak üzere kullanılmasına,

İzin veriyorum ()

İzin Vermiyorum ()

Ad Soyad:.....

İmza:.....

Tarih:...../...../.....

Saat:.....

EK-3 Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğünden Alınan İzin Belgesi

Evrak Tarih ve Sayısı: 03/05/2017-20997

T.C.
ANTALYA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 98057890-605.01-E.5985641
Konu: Anket Uygulaması

28.04.2017

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 17/03/2017 tarih ve 9783 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı İlköğretim, Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Seda ALPASLAN'ın "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrenciler Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi" başlıklı araştırmasını İlimiz Kepez,Konyaaltı,Aksu,Düşemealtı,Muratpaşa İlçesinde bulunan Ortaokullarda uygulama isteği ile ilgili 17/03/2017 tarih ve 9783 sayılı yazıları ,İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma Değerlendirme ve İnceleme komisyonumuz tarafından, 07/04/2017 tarihinde incelenerek "Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinlerine Yönelik İzin ve Uygulama Genelgesi" gereğince uygun görülmüş olup, Müdürlüğümüzün 13/04/2017 tarihli ve 119281 sayılı onayı ve uygulanacak veri toplama araçları onaylanarak ekte gönderilmiştir.

Müdürlüğümüz ve Üniversiteniz arasında yapılan "Eğitim İşbirliği Protokolü"nü 5. Maddesinin "d" bendinde yer alan "Yapılan Çalışmaların Sonuçları Tarafarca Paylaşılır" hükmü gereğince; araştırmanın bitiminde, sonuç raporunun iki örneğinin CD ortamında (başvuru sahibinin ekte örneği bulunan dilekçe ile) Müdürlüğümüz Ar-Ge bürosuna gönderilmesi hususunda;

Gereğini arz ederim.

Mehmet KARAKAŞ
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EKLER:

- 1- Onay ve ekleri (3 sayfa)
- 2- Dilekçe örneği (1 sayfa)

GÜVENLİ ELEKTRONİK İMZA
ASLI İLE AYNI DİR

02 Nisan 2017

Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğü
Soğuksu Mah. Hamidiye Cad. MERKEZ/ANTALYA
E-posta: projeler07@meh.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Mehmet KARAKAŞ Md. Yrd.
Tel: (0 242) 238 60 00
Faks: (0 242) 238 61 11

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden c25d-4c25-322e-9198-e2cd kodu ile teyit edilebilir.

EK-4 Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğünden Alınan Suriyeli Öğrenci Sayısı

2018-2019 EĞİTİM ÖĞRETİM YILI ANTALYA İLİ GEÇİCİ KORUMA ALITINDAKİ
SURIYELİ ÖĞRENCİ SAYILARI

İLÇE ADI	KIZ	ERKEK	TOPLAM
AKSEKİ	1	1	2
ALANYA	110	101	211
AKSU	107	147	254
DEMRE	42	50	92
DÖŞEMEALTI	28	38	66
ELMALI	13	26	39
FINİKE	42	50	92
GAZİPAŞA	40	39	79
KAŞ	50	75	125
KEMER	2	7	9
KEPEZ	676	768	1444
KONYAALTI	41	43	84
KORKUTELİ	29	44	73
KUMLUCA	190	228	418
MANAVGAT	81	80	161
MURATPAŞA	103	93	196
SERİK	212	226	438
TOPLAM :	1767	2016	3783

FATMA PARILTI ORTAOKULU GEÇİCİ EĞİTİM MERKEZİ :

ERKEK :	351
KIZ :	312
TOPLAM :	663

GENEL TOPLAM :	4446

Layıştlarımıza Şyğundur.

05.02.2019

Samra EKAR
Milli Eğitim Müdür Yardımcısı

EK-5 Bildirim Sayfası

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıyı kaynak gösterdiğimi taahhüt ediyorum. Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Akdeniz Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu süre sonunda uzatma için başvurmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

08/04/2019

Seda ALPASLAN

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Seda ALPASLAN
Doğum Yeri ve Tarihi : İstanbul/04.05.1988
İletişim : seda__alpaslan@hotmail.com

Eğitim Durumu

Lisans : Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü
Yüksek Lisans : Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim ABD
Yabancı Dil : İngilizce
Bilimsel Faaliyetler :

Uluslararası Hakemli Kongre / Sempozyumların Bildiri Kitaplarında Yer Alan Yayınlar

Alpaslan S., Kaştan Y. (2017, Mayıs). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi Dersine Yönelik Görüşleri (Akdeniz Üniversitesi Örneği)*, 2. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu, Antalya.

Kaştan Y., Alpaslan S. (2017, Mayıs). *Serik'te Turizmin Tarihi Gelişimi Ve Bugünkü Durumu*. ICCHT-2017, International Congress on Cultural Heritage And Tourism, Konya.

Kaştan Y., Alpaslan S. (2017, Mayıs). *İngilizce Kaynaklara Göre I. Dünya Savaşı'nda Filistin Cephesi'nde Gazze Muharebeleri*. I. Uluslararası Türklerin Dünyası Sosyal Bilimler Sempozyumu, Antalya.

Kaştan Y., Alpaslan S. (2016, Mayıs). *Antalya'da Türk Kültürüne Ait Geleneksel Taşınmaz Kültür Mirasları*. VI. Uluslararası Türk Sanatı, Tarihi ve Folkloru Kongresi, Konya.

Kaştan Y., Alpaslan S. (2017, Ekim). *Cumhuriyet Döneminde Manisa'da Sanayi Alanındaki Gelişmeler*. Uluslararası Manisa Sempozyumu Şehzade II. Mehmed Ve Manisa Tarihi-Kültürü-Ekonomisi, Manisa.

Kaştan Y., Alpaslan S. (2018, Nisan). *The Historical Development of The Agricultural Activities in Afyonkarahisar During The Republican Period*,. VIII. Uluslararası Afyonkarahisar Araştırmaları Sempozyumu, Afyonkarahisar.

Kaştan Y., Alpaslan S. (2018, Nisan). *Osmanlı Devleti Ve Türkiye Cumhuriyeti'nde Urfa'da Eğitimin Tarihi Gelişimi*. III. Uluslararası Osmanlı Sancağından Cumhuriyet Kentine Urfa Tarihi Sempozyumu, Şanlıurfa.

Kaştan Y., Alpaslan S. (2018, Nisan). *Osmanlı Devleti Ve Türkiye Cumhuriyeti'nde Urfa'da Tarım Faaliyetlerinin Tarihi Gelişimi*. III. Uluslararası Osmanlı Sancağından Cumhuriyet Kentine Urfa Tarihi Sempozyumu, Şanlıurfa.

Alpaslan S., Kaştan Y. (2017, Ekim). *Bolvadin’de Cumhuriyet Döneminde Tarım Alanındaki Gelişmeler*. Uluslararası Bolvadin Sempozyumu, Afyonkarahisar.

Kaştan Y., Alpaslan S. (2017, Ekim). *Cumhuriyet Döneminde Bolvadin’de Eğitimin Tarihi Gelişimi*. Uluslararası Bolvadin Sempozyumu, Afyonkarahisar.

Alpaslan S., Kaştan Y. (2018, Nisan). *Developments In Agriculture In Tunceli In The Republic Period*. Uluslararası İnsan ve Toplum Bilimleri Sempozyumu, Antalya.

Kaştan Y., Alpaslan S. (2018, Nisan). *The Historical Development Of Education In The Republic Period In Tunceli*. Uluslararası İnsan ve Toplum Bilimleri Sempozyumu, Antalya.

Alpaslan S., Kaştan Y. (2018, Nisan). *Social And Economic Development Of Antalya By Tuik 2013 Data*. Uluslararası İnsan ve Toplum Bilimleri Sempozyumu, Antalya.

Kaştan Y., Alpaslan S. (2018, Nisan). *Development Of The History Of Education In Antalya In The Republic Period*. Uluslararası İnsan ve Toplum Bilimleri Sempozyumu, Antalya.

Kaştan Y., Alpaslan S., (2017, Ağustos). *Cumhuriyet Döneminde Emirdağ’da Eğitimin Tarihi Gelişimi*, Uluslararası Emirdağ Sempozyumu, Afyonkarahisar.

Kaştan Y., Alpaslan S. (2018, Mayıs). *Yozgat’ta Cumhuriyet Döneminde Sağlık Alanındaki Gelişmeler*. III. Uluslararası Bozok Sempozyumu Bölgesel Kalkınma Ve Sosyo-Kültürel Yapı, Yozgat.

Kaştan Y., Alpaslan S. (2018, Mayıs). *Yozgat’ta Tarım Faaliyetlerinin Cumhuriyet Dönemi Tarihi Gelişimi*, III. Uluslararası Bozok Sempozyumu Bölgesel Kalkınma Ve Sosyo-Kültürel Yapı, Yozgat.

Uluslararası Sempozyumlarda Sunulan Bildiriler

Alpaslan, Seda, (2016, Kasım). *Suriye’deki Arap Milliyetçilerin Fransızlara Karşı Bağımsızlık Mücadelesi (1920-1946)*. Uluslararası Suriye: Politik Süreçler Ve İnsani Krizler (1914-2016) Sempozyumu, Türk Tarih Kurumu, Ankara.

Diğer

Alpaslan S., Kaştan Y. (2018, Nisan). *Bilgi Ağacı*. Uluslararası İnsan ve Toplum Bilimleri Sempozyumu, Uluslararası Jürili Ödüllü Karma Sanat ve Eğitim Materyalleri Sergisi, Katılımcı, Antalya.

Alpaslan S., Kaştan Y. (2018, Nisan). *Bilgi Çarkı*. Uluslararası İnsan ve Toplum Bilimleri Sempozyumu, Uluslararası Jürili Ödüllü Karma Sanat ve Eğitim Materyalleri Sergisi, Katılımcı, Antalya.

Kaştan Y., Alpaslan S., Topuz E. (2018, Nisan). *Giyotin*. Uluslararası İnsan ve Toplum Bilimleri Sempozyumu, Uluslararası Jürili Ödüllü Karma Sanat ve Eğitim Materyalleri Sergisi, Katılımcı, Antalya.

Kaştan Y., Alpaslan S. (2018, Nisan). *Otağ*. Uluslararası İnsan ve Toplum Bilimleri Sempozyumu, Uluslararası Jürili Ödüllü Karma Sanat ve Eğitim Materyalleri Sergisi, Katılımcı, Antalya.

İş Deneyimi

Stajlar : Antalya Gazi Lisesi

Çalıştığı Kurum : İbrahim Alaaddin Gövsa İlköğretim Okulu (Mart 2012- Haziran 2012)

Mustafa Rüştü Tuncer İlköğretim Okulu (Eylül 2019- Kasım 2019)

Tarih : 08/04/2019

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrenciler Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi

ORIJINALLIK RAPORU

%8

BENZERLIK ENDEKSİ

%7

İNTERNET
KAYNAKLARI

%2

YAYINLAR

%4

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1

dergipark.gov.tr
İnternet Kaynağı

%1

2

ijeces.hku.edu.tr
İnternet Kaynağı

%1

3

Submitted to Akdeniz University
Öğrenci Ödevi

%1

4

www.sgdd.org.tr
İnternet Kaynağı

<%1

5

www.tbmm.gov.tr
İnternet Kaynağı

<%1

6

www.kartepezirvesi.com
İnternet Kaynağı

<%1

7

toad.edam.com.tr
İnternet Kaynağı

<%1

8

www.mhd.org.tr
İnternet Kaynağı

<%1

Prof. Dr. Yüksel Kasdan